

Hoofdstuk VII – Jezus in het Hoge Noorden.

Jezus te Tyrus.

Vorbemerking.

Het voorgaande, vanaf 15 april, is, zoals reeds gezegd, een aanvulling van de leemte, die in de verhalen ontstond ten gevolge van de onmacht der zienster en van Brentano's afwezigheid. Nu volgt weer het verhaal dag voor dag.

Wij herinneren er nog eens aan dat al het tussen haakjes staande beschouwd moet worden als commentaar, niet wat tussen streepjes staat. (zie fasc. 9, VOORREDE nr. 1).

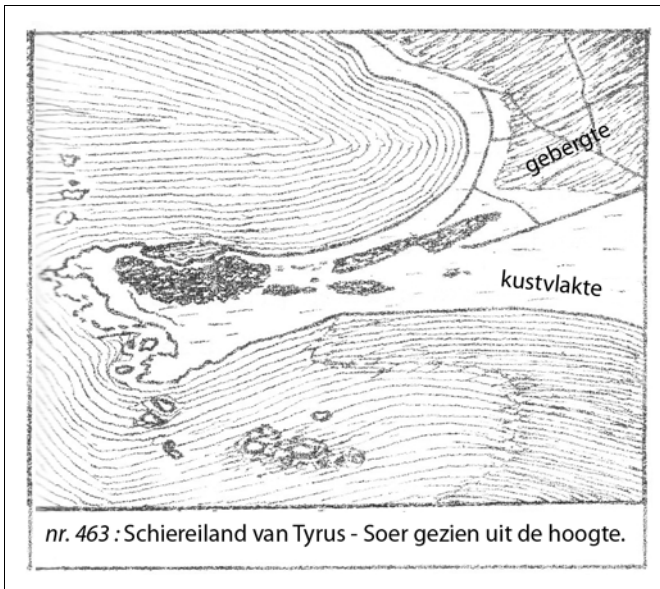
463.

Ik heb Jezus met een paar leerlingen nogmaals van Adama naar Tyrus zien gaan. Het was een weg van meer dan een dagreis; ik zag hen uit Adama vertrekken, de weg afleggen en tenslotte in Tyrus aankomen. Onderweg trad Jezus slechts in enige armtierige huizen.

Te Tyrus nam Hij zijn intrek in een herberg niet verre van de poort naar de kant van het land. Naar hier reizend moest Hij een zeer hoge bergketen overtrekken. Tyrus is een zeer grote stad, wel vijfmaal zo groot als Münster. (Het had zich over de smalle kustvlakte tot op de eerste berghellingen uitgebreid, wat uit de stadsresten nog op te maken valt).

Wanneer men van de bergrug afdaald, ziet men een gedeelte van de stad Oud-Tyrus op zulk een manier tegen de helling hangen, dat het er af schijnt te moeten rollen. Jezus kwam niet in het midden van de stad; Hij hield zich op bij de muren naar de landzijde, waar niet vele mensen woonden; ook was zijn herberg

in die dikke muur en boven de herberg (op de berghelling) liep een rijweg.

Jezus draagt een bruinachtig of grauw hemd (tuniek) of kiel en een witwollen mantel. Ook hier bezoekt Hij geen synagoge of openbare vergaderhuizen, maar wel hier en daar een van de schamele woningen die in de muur zijn gebouwd; *Hij vertroost, Hij vermaant, Hij heelt en leert in besloten kringen.* Twee leerlingen dienen tot boden tussen Hem en zijn vrienden in Galilea; zij gaan en keren; het zijn Saturninus en een jonge leerling van 16 tot 18 jaren, die bevriend is met Maria, maar zijn naam valt me nu niet in. In het openbaar gaan zij hier niet met Hem mee, maar zij doen alsof zij Hem bij toeval ontmoeten.

Jezus treedt hier slechts op als een profeet, een verlicht godsman en ook heidenen laten zich door Hem onderrichten. De mensen blijven rustig, bezoeken Hem in stilte en vermijden wat opzien kan baren, om Hem en zichzelf

geen moeilijkheden te berokkenen. (Farizeese bespieders zaten Jezus overal op de hielen).

464.

25 juni = 1 Tammoez; Nieuwe Maan. –

Heden kwamen ongeveer 20 Galilese leerlingen te Tyrus aan. Onder hen waren Petrus, Andreas, Jakobus de Mindere, Taddeus, Natanael Chased, Natanael de bruidegom en alle andere die de bruiloft te Kana hadden bijgewoond. Onder hen zag ik er een zestal van de latere apostelen; zij kwamen in verscheidene groepen aan en namen ook in verschillende herbergen hun intrek. *Jezus ging als toevallig tot hen en groette hen.*

‘s Avonds zag ik Jezus op een plaats niet ver ten noorden van Tyrus; ik geloof, het was nog een wijk van de stad; (het was de eilandstad); men moest over een water langs een brug om er te komen.

Hier was Hij in een herberg en alle leerlingen kwamen er met Hem samen. De wijze waarop Hij hen hij het weerzien groette, was echt ontroerend; Hij ging langs de rij van de een tot de andere en bood hun de hand; zij lieten een grote eerbied blijken, maar hun omgang met Hem was nochtans vertrouwelijk; zij houden Hem voor een bovennatuurlijk mens; zij waren onbeschrijfelijk verheugd Hem weer te zien.

Hij richtte een lange toespraak tot hen en daarna vertelden zij Hem de maatregelen die ten gevolge van zijn optreden tegen Hem en hen het hele land door getroffen waren (fasc. 13, nr. 459).

Jezus maande hen aan tot volharding en zei heel speciaal tot de toekomstige apostelen, doch ook tot alle overigen in het algemeen, dat zij zich geleidelijk van hun zaken los moesten maken en zijn leer in hun gewesten steeds verder onder het volk moesten verbreiden; Hij hield hun ook een gedragslijn voor

ten opzichte van hun vrouwen. Hij verklaarde dat Hij binnenkort bij hen terug zou zijn om zijn openbaar leven te hervatten.

Ook vernam ik dat Hij bij zijn terugkeer uit Tyrus in Galilea een grote openbare prediking zou houden, en wel, NAAR IK VERMOED, in de omstreken van Tiberias, ter plaats waar Hij na zijn verrijzenis met hen vis heeft gegeten²¹⁶.

Ik meen ook vernomen te hebben dat Hij die prediking zal doen op de 5^e, de 15^e of de 25^e; het getal 5 was er in elk geval bij. Hij zegde dat Hij hen weldra definitief zou roepen en uitzenden.

Zij aten hier ook gezamenlijk met Jezus; zij hadden brood, honig, vruchten en vis in hun knapzakken meegebracht. Ik zag ook dat zij allen in dit huis met Jezus sliepen.

Om naar de eerste stad Tyrus (Oud-Tyrus of vastelandstad) te gaan, moest Jezus een klein water, beek of rivier oversteken, maar om hier te komen waar Hij nu is (nl. in de eilandstad) moest Hij over een kanaal of smalle zeestraat trekken (waarover 2 dammen liggen, volgens nr. 468), want deze stad hier is een echt eiland (dat slechts door de brug of dam met het vasteland verbonden is).

²¹⁶ Grote openbare prediking. – Bedoeld zal zijn de lering die Jezus houdt

- te Adama op 15 juli en
- te Seleucia op 16 juli.

Daboera = Tiberias. –

Beide plaatsen liggen in de buurt van **Daboera**, een naam die treffend gelijkt op Tiberias en er wel afkomstig kan van zijn (zie VOORREDE, nr. 4).

De woorden: “Waar Hij na zijn verrijzenis vis gegeten heeft.”, zou zij er bijgevoegd hebben door verwarring met het andere Tiberias en omdat dit vis-eten plaats had bij de zuidkust van het Meer Gennezaret, gelijk Daboera hier nabij de zuidpunt van het meer Merom gelegen is.

Verder blijkt nergens uit dat een andere redevoering bij het andere Tiberias bedoeld kan zijn.

Hier, in Nieuw Tyrus, heerst veel meer bedrijvigheid, hoewel de stad kleiner is dan de andere op het vasteland; de vastelandstad ziet er zeer verwoest uit ²¹⁷.

²¹⁷ **Tyrus = Soer.** – Enkele gegevens over Tyrus. - De huidige naam is SOER, zelfde naam, want 'T' = 'S'; zie VOORREDE, nr. 4.

Het centrum van de vastelandstad was tell Masjoek (zie afbeelding hierna).

De stad strekte zich zuidwaarts meer dan een uur ver uit en oostwaarts tot op de berghelling. Nu is er schier niets van overgebleven, tenzij onverwoestbare elementen zoals graven onder de grond en in de rots, wijnpersen, dikke stukken grondmuur, enz.

De zienster zag haar in Christus' tijd zeer verwoest.

Geen wonder: reeds 3 eeuwen vroeger had Alexander de Grote veel materiaal van Tyrus gebruikt om een dam van de vasteland- naar de eilandstad te werpen, om de laatste te kunnen veroveren.

De dam was 600 m lang; hij schijnt, naar een berekening op grond van een opgave van Diodorus van Sicilië 60 m breed geweest te zijn. Hij schijnt ook lang deze breedte behouden te hebben, daar zeedammen die het eiland omringden, belet hebben dat de zeestraat tussen eiland en vasteland verzandde. Eerst nadat deze dammen, hetzij door verzakking, aardbeving of verval het zand doorlieten, nam de verbreding van de dam of brug in de laatste 3 eeuwen snel toe (Cfr. Guérin, Galilée, II, 197).

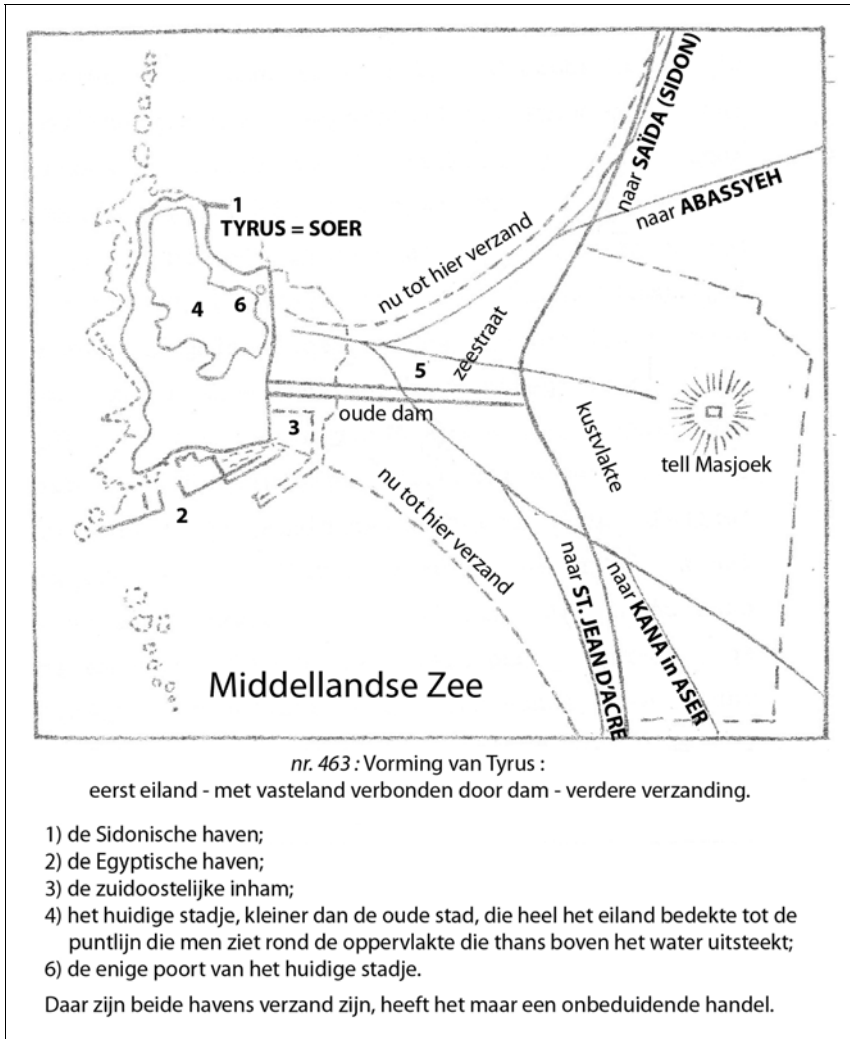
De huidige breedte van de dam is bij zijn aansluiting met het eiland 600 m; hij verbreedt naar het vasteland toe, waar hij bij zijn verenigingspunt een breedte krijgt van 1200 m.

De eilandstad had 2 havens:

- de Sidonische in het noorden en
- de Egyptische in het zuiden,
- bovendien een insprong in het zuidoosten, waar men lang meende de Egyptische haven gevonden te hebben.

Die insprongen maken het duidelijk hoe K. kan spreken van een door Jezus bezocht huis volop in stad en toch bij het water waarover Hij op het eiland gekomen is (zie kaart nr. 464).

K. zegt ook: "Jezus ging noordwaarts over een water naar een ander deel of wijk van Sidon."

De aanwijzing 'noordwaarts' gaat op, gezien de richting van de kust en de verre uitgestrektheid van Tyrus naar het zuiden tot voorbij de prachtige bronnen en watertorens te Ras el-Ain, waaruit leidingen het water naar Tyrus brachten.

27 juni. –

In de avond van de 27^e juni was de zieneres druk bezig met allerhande lappen tot klederen voor arme mensen samen te passen; zij sprak ondertussen ook over andere zaken en scheen dan opeens haar tegenwoordigheid van geest te verliezen; tenslotte zei zij:

“Terwijl ik dat alles ordelijk tracht samen te voegen, kom ik opeens weer tot mezelf en kan dan de kleuren niet meer onderscheiden, want af en toe krijg ik een blik op Jezus, die daar op rondwandel is; Hij is nu ten noordoosten van Tyrus, tussen heuvelen.”

Hierna vertelde zij:

Heden vroeg, donderdag 27 juni, ving de leerlingen de terugweg naar Galilea aan. Jezus ging met Saturninus en de jeugdige leerling naar het vasteland, 2 uren ten noordoosten van Tyrus. Daar zie ik Hem nu tussen heuvelen gaan; daar wonen landlieden in hutten bij boomgaarden; ze zijn bezig met vruchten in te zamelen²¹⁸.

²¹⁸ Jezus tussen heuvelen en boomgaarden. In fasc. 8, (deel Palestina, E, IV. De kustvlakte vanaf Tyrus tot en met Filistië) is de nadruk gelegd op de vruchtbaarheid van de kustvlakte in haar ganse lengte. Wij hadden er nog kunnen bijvoegen dat de eentonigheid van die lange, niet brede vlakte af en toe onderbroken wordt door een heuvel.

De tegenwoordigheid van Jezus op die plaats schijnt een echo in de traditie nagelaten te hebben.

Inderdaad, uit het noorden de vlakte afdalend, schrijft Mislin, alvorens Tyrus bereikt te hebben: “Aan deze kant van Tyrus heeft men lange tijd **een steen getoond, waarop, luidens een traditie, Onze-Lieve-Heer stond om het volk toe te spreken**. Palestinakenners, zoals Quaresmius, Adrichomius, Jakobus de Vitri beweren dat een vrouw daar tot Jezus geroepen zou hebben: “Zalig de schoot die U gedragen heeft.”” (I; 322).

De Géramb wijst op dezelfde traditie: “Bij Tyrus toont men **een steen, waarop Jezus gezeten was, toen Hij het woord tot de menigte richtte** en waar een vrouw tot Hem riep.” (II, 255).

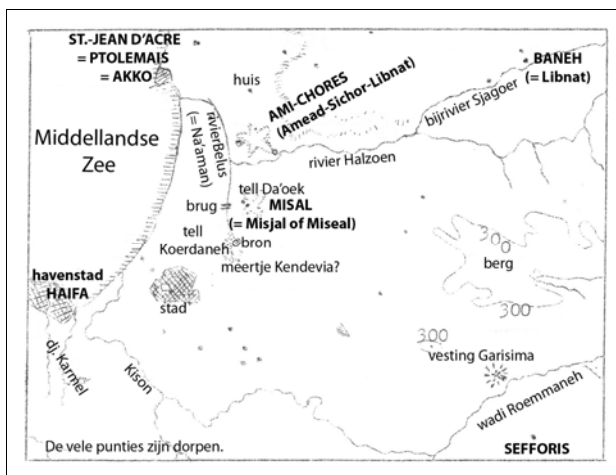
Ligt aan die traditie Jezus' tegenwoordig bezoek misschien ten grondslag?

Jezus gaat hier en daar tot bij die mensen en onderricht en vermaant hen; Hij gaat nu ook in een hut om met de bewoners wat avondeten te gebruiken en vermoedelijk ook om deze nacht daar te slapen.

Ik heb vergeten gewag te maken van een zeldzame stad, waar Jezus op zijn reis uit Galilea naar Tyrus doortrok, en die Hij links liet liggen, toen Hij van Adama naar Tyrus weerkeerde (blz. 353); ze ligt ten zuidzuidoosten van Tyrus in (aan het zuidwesteinde van) de akelige strook land Kaboel, die Tyrus van Galilea scheidt; ze ligt aan de weg die tussen bergen uit Galilea naar Tyrus loopt, rechts, boven (d.i. ten noorden van de weg; de provincie Galilea liet tussen zich en de zee een 10 km brede strook land).

De stad is niet buitengewoon groot en door water omringd; en wanneer de bronnen in het gebergte zwellen, wordt ze dikwijls overstroomd, zodat de inwoners op het dak van hun huis moeten wonen. Haar naam is me nu ontgaan; ik heb verscheidene klanken in het oor, die er in voorkomen: Joris, Sichor, Libna, Ami en dergelijke, maar ik kan ze niet tot de juiste naam samenvoegen.

(Binnenkort zal Jezus deze stad bezoeken en dan zullen wij een woord over haar en haar ligging zeggen, en dit met een kaartje verduidelijken, zie nr. 469).

466.

28 juni. –

Jesus is heden met de leerlingen van tussen de heuvelen en boomgaarden naar het schiereiland Tyrus teruggekeerd en in hetzelfde huis gegaan, waar Hij met de leerlingen samen geweest was. Dit huis is geen eigenlijke herberg, maar een joods samenkomsthuis. Er is daar ook een man, die een soort voorlezer is; hij draagt een manipel aan de ene arm. Ook is hier een school (of synagoge), doch ze ligt niet op een hoogte, gelijk het in Judea gewoonlijk het geval is, maar volop in de vlakke. In de grote steden staan steeds een paar herbergen dicht bij de poort en een andere midden in de stad; het Huis waarin Jezus hier verblijft, ligt midden op het eiland.

Om naar dit huis terug te keren, ging Hij langs een zeer brede dam, die op pijlers en gemetselde gewelven steunde, over de zeestraat. Op beide zijden van de dam staan rijen bomen met gele vruchten. Twee dergelijke dammen leidden naar het eiland. Hier en daar zag ik Jezus nog huizen bezoeken en 's avonds in het verzamelingshuis de (opening van de) sabbat vieren.

29 juni; Sabbat. –

In deze laatste tijd heb ik Jezus slechts om de 2 of 3 dagen gezien en dus slechts gebrekkig de opeenvolging van zijn handelingen. Daarom zag ik Hem niet telkens de sabbat vieren.

467.

30 juni. –

Gisteren zag ik Jezus niet; Hij hield te Tyrus de sabbat. Hedennamiddag zag ik Hem in het huis, waar Hij onlangs met de apostelen reeds tezamen was geweest. Het was een verzamelingplaats met hof en baden; heden was Hij in een andere kamer. Ik zag een groot open plein, met een muur omringd. Aan de binnenkant van deze muur liep een haag van verscheidene

groene, kromme struiken, die in figuren gesnoeid waren en die ook de ingang afboordden. Midden op dit plein zag ik een zaal met gangen en kleine kamers omgeven. Deze lust- en badplaats lag aan het water dat het eiland van het vasteland scheidde. (Hoe dit mogelijk is, zie nr. 464, voetnoot 217, en bijhorende kaart).

Deze zaal die naar het plein open was, was door een zuilengang voorafgegaan. Op hetzelfde plein lag een grote badvijver, waarin uit een levende bron water gevloeid kwam. Men daalde er slechts aan één zijde in af. Te midden van de vijver stond een kolom met trappen en handgrepen, zodat men zich daar zo diep in het water kon dompelen als men wilde. Ook deze plaats werd door oude, joodse mannen bewoond; zij werden om hun sekte of afkomst algemeen geminacht, hoewel zij deugdzaam en godvruchtig waren.

Vele mannen en vrouwen, jongelingen en kinderen waren hier om Jezus verzameld; er werden ook zieken, voornamelijk kinderen, op draagbedden aangebracht, maar alles verliep in stilte, zonder wanorde of gedrang; de mensen kwamen en gingen en de bejaarde bewoners van het huis stelden hen aan de Heer voor.

Jezus hield een toespraak met vermaning; Hij sprak over Mozes, de profeten en de nabijheid van de Messias; Hij deed het verhaal van de droogte die ten tijde van Elias het land teisterde, van het gebed van deze profeet om regen en van de opstijgende wolk die de regen aanbracht (I Kon. 18; fasc. 2, nr. 31).

Jezus paste dit voorafbeeldend gebeuren op deze tijd toe; Hij sprak over het water en de reiniging.

Hij genas vele zieken en zond hen naar de doop van Joannes. Ook genas Hij verscheidene kinderen, die men op bedden had aangebracht; Hij dompelde verscheidene knapen op zijn armen in het water, nadat Saturninus er ander, door Jezus gezegend

water, dat hij in een zak meedroeg, had ingegoten.

De beide leerlingen doopten ze. Ook waren daar nog enige oudere knapen die in de vijver afdaalden en die, terwijl zij zich aan de kolom vasthielden, in het water doken en zo gedoopt werden. Menige bijzonderheid was hier anders dan tot nog toe. Vele onder de groteren moesten bij dit alles op enige afstand blijven; dit duurde tot het invallen van de nacht.

Jezus gaat naar Sichor-Libnat.

468.

1 juli. –

Heden morgen ging Jezus met de 2 leerlingen over de dam naar het vasteland. Hij stuurde die leerlingen naar Kafarnaüm om aan 6 van zijn leerlingen te zeggen dat zij in de streek van Tiberias (nr. 464, voetnoot 216) bij Hem moesten komen en tegenwoordig zijn bij zijn prediking, waarvan ik onlangs reeds gesproken heb. Van daar moesten zij zich verder naar Joannes de Doper begeben.

Jezus zelf ging nu alleen van Tyrus zuidoostwaarts, 10 of 11 uren ver, naar de stad waar ik Hem onlangs door heb zien trekken, en waarvan ik zei dat ze niet zelden onder water staat.

Hij reisde in zuidoostelijke richting en liet aan zijn linkerzijde verscheidene plaatsen, waarvan Hij door een woestijn (land Kaboel) afgescheiden was. Het meer Merom lag Hem met zijn 2 steden (Adama en Seleucia) op een grote afstand links in het oosten.

Hij reisde alleen; nochtans vervoegden Hem verscheidene malen op de weg enige reizigers, die Hem een eindweegs vergezelden en zich over zijn voorkomen verwonderden. Hij moest over een gebergte; op de andere zijde liep de afdalende weg door veel kreupelhout en een onbeschrijfelijk hoog en welig gras. In het dal vloeiden wel 5 beken en deze zijn min of meer gezwollen en waterrijk volgens het jaargetijde. Er hielden zich hier in het dal

ook grote, wilde dieren op; deze verspreiden zich in het land, wanneer overstromingen dreigen²¹⁹.

²¹⁹ Op zijn reis volgt Jezus de kustvlakte. –

2,5 uur ten zuiden van Tyrus komt Hij bij een dwarsgebergte dat een uitloper is van de centrale bergketen en zich tot tegen de zee verlengt.

De uitlopende keten is dubbel en tussen beide ruggen ligt nog een parallelle verdieping of ondiep bergdal. Deze uitloper onderbreekt de kustvlakte en Jezus moet er noodzakelijk over.

- De noordelijke rug eindigt boven de zee met de kaap Ras el-Abiad of Witte Kaap, en
- de zuidelijke met de kaap Ras en-Naçoera.
Hun gezamenlijke breedte is 12 km (zie grote kaart 1).

Het eind weg dat over de kaap Ras en-Naçoera loopt, wordt door Flavius Josephus genoemd de Scala Tyrionum of Tyrische ladderweg en is van oudsher onder die naam bekend.

Tot aan de oorlog 1914-1918 bestond hij, zoals ook de weg die tot de Ras el-Abiad voert, uit een lange reeks van uit de rots gehouwen trappen.

Op bepaalde plaatsen was voor 100 m afstand de stijging of het verval 175 m.

Een weg loopt naast en boven de Zee op de rand van een rots, die zich steil uit de zee verheft. Boven heeft men een heerlijk uitzicht.

In het zuiden schijnt St-Jean d'Acre volop in de blauwe zee te liggen en daarachter rijst de Karmel op. In het noorden ziet men Tyrus in de zee vooruitspringen.

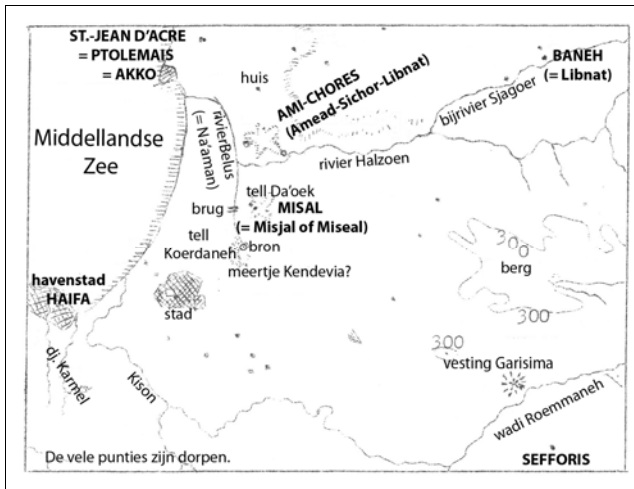
Onder de hoogste bergtop en nog 75 m boven de zee is (of was tot vóór de verbreding van de weg) een smal pad op een achteruitsprong van de rotswand. Bij hevige stormen spat het schuim van de baren bijna tot die hoogte (cfr. Galilée, II, 168).

De afdaling is even vertikaal en duizelingwekkend. Het pad is naar de kant van de zee met een borstwering afgezet (Galilée, II, 176).

De vlakte ten zuiden van deze dwarsketen is rijk besproeid en buitengewoon vruchtbaar. Als K. spreekt van 5 waterrijke beken in dit gedeelte van de kustvlakte, maakt ze zich volstrekt niet aan overdrijving schuldig.

Op grote kaart 1 vindt men er juist 5, tussen de berg en Akko of St-Jean d'Acre. Elk van die 5 rivieren wordt door bijbeken versterkt.

De stad is zeer groot, ligt in afzonderlijke delen verspreid, die door water omgeven en gescheiden zijn. Vele tuinen en vruchtbomen liggen er tussen. Het grootste, aaneengesloten deel is wel zo groot als Münster (ten jare 1820).

Bovendien zijn er in die vlakte van St-Jean d'Acre waterrijke bronnen die de vruchtbaarheid van de bodem vermeerderen.

“De hele vlakte is door de joodse immigranten tot een vruchtbaar land herschapen, rijk aan vruchtbomen, graangewassen, olijfgaarden; ze wordt besproeid door een verzorgd en vertakt bewateringssysteem van recente datum. De moerassige plaatsen, die de successieve vreemde overheersingen en regeringen verwaarloosd hebben, zijn nu drooggelegd en in landbouwgrond herschapen.” (Guide bleu, 179; cfr. Degryse, Reis naar het Oosten, blz. 226).

K. spreekt nog van ‘welig, hoog gras’. Dit is geen uitzondering in Palestina. Vele pelgrims trekken er de aandacht op; het groeit 1 à 2 m hoog tot de koppen van de paarden, zodat het zowel ruiters als voetgangers hindert (cfr. Prat., Jezus Chr. I, 380). De kruisvaarders werden er erg door gehinderd.

Langs de kust zijn (of waren) de strandmeren door bosschage omgeven, waarin zich wilde dieren (hier ook door K. vermeld) ophielden. “Op de moerassige kustplaatsen sprongen vaak wilde dieren tussen de benen van de kruisvaarders en van hun paarden weg.” (Mislin, II, 54).

Op enige afstand ligt nog een grote stad (Ptolemaïs, nu St-Jean d'Acre). Hier is het ('t begin van het) land dat Salomon aan koning Hiram schonk; de stad is een vrije plaats; nochtans behoort ze tot het gebied van Tyrus; ik kan me opnieuw haar naam niet herinneren; hij luidt bijna als Amichores (Amead-Sichor) en betekent waterstad of regenstad.

Er is hier veel veefokkerij; ik heb er ook vele, grote, fijnwollige schapen gezien en ze konden over het water zwemmen. Ook worden hier veel fijne, wollen stoffen geweven, die te Tyrus geveerd worden; ik heb er geen landbouw gezien, doch slechts fruitteelt. In het water groeit een soort van koren met dikke halmen en van het graan daarvan wordt brood gebakken. (Bedoeld is maïs, zie fasc. 5, nr. 126, voetnoot 283).
Ik meen dat dit koren niet gezaaid wordt.

Er loopt een baan van hier naar Syrië en Arabië, maar van hier loopt geen bijzonder grote baan naar Galilea. Ook kwam Jezus op zijn reis NAAR Tyrus langs een bij- of tweede-rangs-weg hier voorbij. De nabijgelegen grote stad maakt deel uit van Judea (hier blijkt duidelijk dat Ptolemaïs bedoeld is).

Jezus is slechts een kort eindweegs door het land Kaboel getrokken (het zuiddeel).

Ik zag hier twee grote bruggen: de ene was hoog en lang en werd tijdens de overstromingen gebruikt; de andere was met bogen gebouwd, waaronder men kon doorgaan. De huizen waren hoog gebouwd en zo ingericht, dat men bij hoogwater op de dakterrassen in tenten kon wonen.

De inwoners waren meestendeels heidenen en, naar ik meen, van verschillende rassen (en godsdiensten), want ik zag vele gebouwen met spitse daken en vaantjes, die ik voor afgodentempels hield. Wat mij verwonderde is, dat hier een aantal Joden woonden, en wel in grote prachtige gebouwen,

ofschoon zij hier toch de onderdrukte minderheid waren. Ik geloof dat deze Joden uit hun land verdreven waren²²⁰.

²²⁰ **Ami-chores = Amad of Ameid.** – K. vertaalt: 'waterstad'.

Bedoeld is het Amad of Ameid uit Jos. 19, 6, Amichores is een valse vorm, of liever de samentrekking van 3 namen.

In Jos. 19, 26 wordt de stad genoemd met Misal, Misjal of Miseal, dat volgens K.'s aanwijzing slechts een uur zuidelijker ligt.

Amad is niet teruggevonden, evenmin als Misal, maar dit laatste kunnen wij zeer nauwkeurig lokaliseren en het eerste ook met de grootste waarschijnlijkheid aanwijzen. Over Amad spreken wij later.

Ameid-Sihor-Libnat moeten wij veronderstellen op de stervormige heuvel, die duidelijk uitkomt op een kaartje van Meisternann in Guide, 668.

De heuvel ligt 6 km ten oostzuidoosten van Ptolemaïs, 4 km van de inspringende kust, aan de noordkant van de rivier Halzoen die naar het riviertje Belus vloeit dat nu in kanaal omgeschapen werd.

- Op de overvloed van water, die de stad vaak overstroomt, wijst waarschijnlijk de Hebreeuwse naam **Ameid** en ook de Arabische naam Halzoen, waaraan de betekenis vastzit van 'verslinden', 'opslorpen', 'overstromen'.

De stervorm van de heuvel maakt gegevens van K. verstaanbaar, zoals het gescheiden zijn in meerdere delen, die bij overstroming met water omgeven zijn. De heuvel ligt ook bij een kruispunt van wegen.

- De naam **Sihor, Sichor en Sjihor** vinden wij terug in Sjagoer, de naam van een bijrivier van de Halzoen.
- **Libnat** vinden wij terug in de stads- of dorpsnaam Baneh.

Nochtans is dit Sihor-Libnat waarschijnlijk niet hetzelfde uit Jos. 19, 26.

Tot de overstromingen dragen niet alleen de wateren bij, die in de regentijd uit de bergen afdalen, maar ook een rijke bron aan de zuidoostvoet van de stervormige heuvel en een andere aan zijn westzijde. Het water van beide vloeit in de Halzoen.

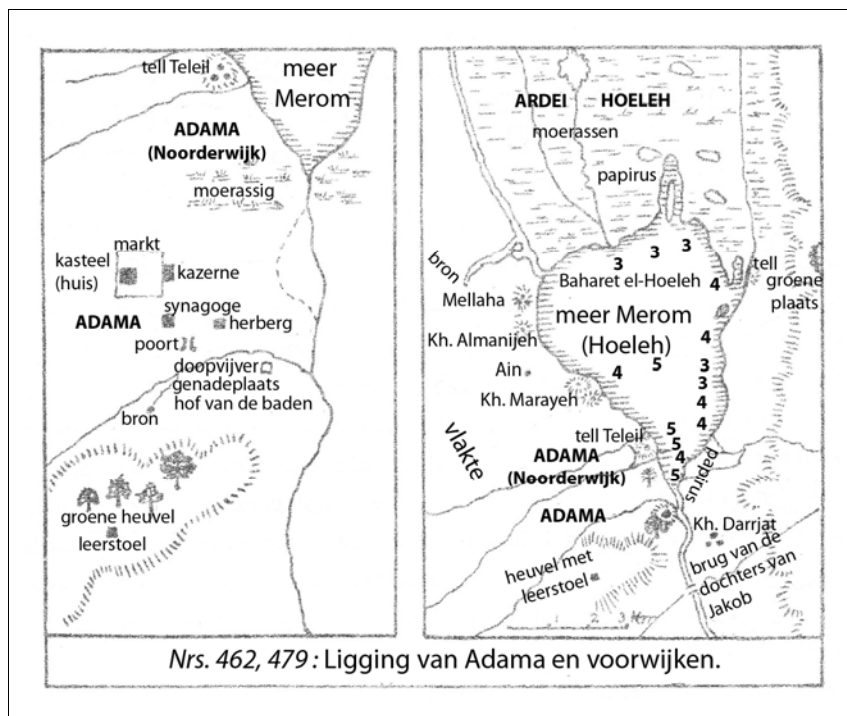
Later, bij de nrs. 1374, enz. geven wij een vollediger kaartje om de weg van Jezus te verduidelijken, nadat Hij uit Cyprus terugkerend, hier was aangeland.

Het huis, waar Jezus inging, lag (een heel eind) vóór de stad, aan de kant van waar Hij aankwam, maar Hij moest toch nog eerst over een water of beek. Hij had de bewoners van dit huis reeds leren kennen, toen Hij onlangs hier doorreisde. Ook schenen zij mij verwittigd te zijn van zijn komst en Hem te verwachten, want zij kwamen Hem tegemoet en ontvingen Hem zeer eerbiedig. Deze mensen waren Joden en de vader, een reeds hoogbejaard man, was het hoofd van een kroostrijk gezin. Ook woonde hij in een schoon en aanzienlijk huis; het was als een paleis met vele kleiner bijgebouwen. Uit eerbied bracht hij Jezus niet in zijn huis (of hoofdgebouw), maar in een zijwoning waar hij Hem de voeten waste en vergastte (en gewoonlijk de gasten ontving).

Ik heb ook gezien dat een talrijke groep van allerlei arbeiders, mannen, vrouwen en jongelingen, van hun arbeid weerkeerden en een grote plaats overstaken om spijzen te gaan halen; het was een gemengd volk van verschillend ras, heidenen waaronder ook bruine en zwarte mensen waren, waarschijnlijk allemaal slaven van deze man. Zij woonden in lage zijgebouwen en hadden allerlei schuppen en karren bij zich. Ook droegen zij op hun schouders kleine, lichte schuitjes als troggen, die in het midden van een zitbank voorzien waren en ook roeispanten hadden. Ook zag ik er visserstuig bij. Ik geloof dat die mensen gebruikt werden voor werk aan oevers en bruggen zij kregen hun spijzen, o.m. groenten en vogelen in potten en enigen van hen aten het vlees rauw. *Jezus liet hen vóór zich voorbijtreden, richtte woorden van liefde tot henen* zij verheugden zich zulk een mens te zien.

Twee oude Joden kwamen tot Jezus met schriftrollen; zij aten met Hem en Hij gaf hun uitleg over alles wat zij verlangden te weten. Ik meen dat het jeugdleraars waren. Mij docht dat hier ook een synagoge bij het huis was (huissynagoge, zie fasc. 13, nr. 437, voetnoot 198), want op een gebouw bemerkte ik een vaantje; zulke vaantjes zijn gekronkeld.

Van hier zal Jezus naar Adama gaan (nr. 479). Daarna zal Hij zich met een hoek weer veel meer noordwaarts wenden (nr. 502). Adama en Seleucia zijn slechts door het moerassige water (meer Merom) van elkander gescheiden, en het is als waren ze eenmaal verenigd geweest, want er lopen verwoeste muren tot hij het meer²²¹.

²²¹ Nogal gemakkelijk krijgt K. de indruk dat meerdere plaatsen voorheen verenigd waren. Men vindt hierover een opmerking in fasc. 7, nr. 185, voetnoot 398.

Wat de 'verwoeste muren' betreft, we vinden 2 ruïnes nog al dicht bij het meer. (Op de schets is de ruïne Darejat aangetekend; een andere ligt 2 km meer noordelijk.)

2 juli. –

De man bij wie Jezus nu herbergt, is een rijke Jood; hij heet Simeon en is uit het gewest van Samaria²²².

²²² Hier zien wij Jezus te gast bij de rijke Jood Simeon, banneling uit Samaria, omdat zijn familie betrekkingen onderhouden had met de Samaritanen!

Deze mededelingen van de zienster over de genoemde Simeon worden begrijpelijk en zijn in hun historisch kader terug te plaatsen, wanneer wij rekening houden met het onderscheid dat nu wordt gemaakt tussen Samaritanen en Samaritanen.

In onze taal is de naam Samaritanen:

1. enerzijds de etnische benaming van een gemengde volksgroep en
 2. anderzijds de naam van een joodse religieuze groep.
1. De volksgroep zijn de bewoners van de stad en provincie Samaria, die men juister **Samaritanen** kan noemen (in het Frans *Samaréens*, in het Hebreeuws *Shomronim*. De naam Samaritanen is via het Latijn tot ons gekomen).
 2. Anderzijds is Samaritanen, als vertaling van het hebreeuwse *Shamerim*, de benaming van een vrome joodse religieuze groep of sekte, goed te onderscheiden van Farizeeën en Sadduceeën.

Alle Shamerim zijn ook Shomronim, maar niet alle Shomronim zijn ook Shamerim.

Deze laatste naam betekent: onderhouders van de waarheid en de rechte weg, 'al-ha-emet', dus: 'de ware gerechtig', de 'Hasidim',

- die leefden 'rond de berg Gerizzim', en 'rond' is hier dan eerder spiritueel te verstaan,
 - zoals wij Katholieken, ons scharen 'rond' de H. Stoel van Petrus;
- zij hadden hun tempel op de Gerizzim.

Volgens Flavius Josephus, (een Farizeeër) werd de schismatieke tempel op de Gerizzim gebouwd onder de hoge bescherming van Alexander de Grote, maar verwoest in 129 vóór Christus door Johannes Hyrcanus, hasmonese vorst-priester in Jeruzalem, die het toen nog hield met de Farizeeën. (Later werd hij Sadduceeër).

Hij of zijn voorouders hadden zich met de bouw van de tempel op de Gerizzim ingelaten of met de Samaritanen betrekking gehad. Daarom had men hen uit het land verdreven en waren zij zich hier in deze stad komen vestigen.

Jezus leerde de gehele dag bij het huis van zijn gastheer, op een open plaats; deze was omgeven door kolommen, waarboven men tapijten spande. De heer des huizes ging heen en weer; er waren zeer vele Joden verzameld van elke leeftijd en geslacht. Ik zag Jezus hier geen genezingen doen en ik zag zelfs geen zieken noch kreupelen. De inwoners van dit land zijn van een droog en mager gestel en groot van gestalte.

Jezus sprak hier ook over de doop en zei dat leerlingen van Hem hier zouden komen dopen.
Ik herinner me nu weer dat hier toch de 4 apostelen zullen komen en dat Jezus hier in de omgeving nog zal prediken.

's Avonds ging Jezus weer met de huisheer op de weg, waarlangs de slaven van hun arbeid terugkeerden; *Hij sprak hen aan, troostte hen en vertelde hun een parabel.*
Er waren goede mensen onder hen, die door Jezus' woord getroffen waren; ook een ander gemeen en ruw soort van mensen die eerder misnoegd en afkerig van Jezus schenen; het waren die

Uit de kronieken van de joodse Samaritanen weten wij dat deze dan de hulp inriepen van de gemalin van koning Antiochus VIII van Syrië, maar het mocht niet baten. Na een langdurige belegering werd ook de stad Samaria in 107 vóór Christus te gronde toe verwoest, en alle vijanden van de Farizeeën naar elders verbannen (cfr. D.B. Samarie, col. 1409).

Wat onze Katarina vertelt over de rijke joodse banneling Simeon uit Samaria, wiens familie betrekkingen onderhouden had met de antifarizeze Samaritanen, de Shamerim (= vrome joodse religieuze groep of sekte), en in wiens huis nog vele andere uitgestoten vrome Joden samenkwamen, lijkt ons nu wel zeer bevattelijk, en ook het evangelisch verhaal over de barmhartige Samaritaan, verstaan wij nu misschien wel beter: de Barmhartige Samaritaan zou best tot die religieuze groep behoord kunnen hebben.

welke het vlees rauw aten; zij werden ook onder strenger bewaking gehouden en sommigen uit het beter soort waren over hen aangesteld; zij ontvingen weer hun dagloon en de kost. Ik dacht bij dit zien aan de parabel, waarin de heer van de wijngaard zijn dagloners betaalt. (Mt. 20, 1). Zij woonden in een rij hutten, ongeveer een kwartier van Simeons huis; ze waren tot dienstwerk voor Simeon gedwongen. (Zij behoorden dus waarschijnlijk tot het slavenras van Endor; zie fasc. 9, nr. 234, voetnoot 46).

472.

3 juli. –

‘s Morgens zag ik Saturninus en de andere leerling tot Jezus terugkomen. Ik meen dat er andere leerlingen van Galilea tot Joannes gezonden zijn (zie begin van nr. 468).

De gehele dag onderrichtte Jezus weer zoals gisteren. Hij nam alleen ‘s morgens en ‘s avonds wat voedsel.

Met de avond, nadat alle Joden vertrokken waren, kwamen een twintigtal heidenen tot Jezus; reeds in de vorige dagen hadden zij Hem om de gunst van een onderhoud verzocht. Simeons huis lag wel een half uur van de stad verwijderd en de heidenen mochten niet nader komen dan tot bij een zekere toren of gebouw met booggewelf. Nu echter bracht Simeon hen tot bij Jezus; zij groetten Hem eerbiedig en baden Hem hen te willen onderrichten. Hij sprak hen toe in een zaal en wel tot zo laat, dat men de lampen moest ontsteken. *Hij troostte hen en vertelde hun de geschiedenis van de H. Driekoningen, doch ingekleed in een soort parabel. Ook verklaarde Hij hun dat het licht zich tot de heidenen zou wenden.*

473.

4 juli. –

Vandaag zag ik Jezus ‘s morgens met de beide leerlingen de afkomende apostelen tegemoet gaan (zie nr. 471). Zij moesten over een gebergte. (Het begint aanstonds ten O. van het huis en

van de Waterstad). Nauwelijks een uur verder kwamen zij reeds op Galilees grondgebied; zij gingen hen wel 3 à 4 uren ver tegemoet.

In de namiddag zag ik Jezus en zijn 2 gezellen met de verwachte leerlingen uit Galilea op Galilees grondgebied tezamen komen. Nog verscheidene andere leerlingen en ook enige Heilige Vrouwen waren met de (4) apostelen meegekomen.

Onder de vrouwen herkende ik Maria Markus van Jeruzalem, die enige tijd bij de Moeder Gods had doorgebracht; ook de zuster van de moeder van Natanael de bruidegom, ene van de door mij zogenaamde drie weduwen.

Onder de 7 niet ontboden leerlingen bevond zich ook Joannes.

Degenen die ontboden waren en nu in de nacht met Jezus (naar Amichores) teruggingen, waren Petrus, Andreas, Jakobus de Mindere en Natanael Chased. Ik heb hen allen samen met Hem in de herberg gezien; zij namen er een verversing; Maria echter was er niet bij.

5 juli. –

Gisterenavond laat, als het reeds donker was, zag ik Jezus met zijn gezellen naar Sichor-Libnat terugkeren en ook de 7 andere, niet uitgenodigde leerlingen zich op de terugweg naar Galilea begeven. Het was een allerschoonste zomernacht.

(De maan is in haar tweede kwartier; later plaatsten wij een bemerking op de schoonheid der Oosterse nachten, vooral bij heldere hemel en maneklaarte).

Een aangename geur vervulde de lucht en de hemel was buitengewoon helder.

Zij wandelden somtijds allen samen en andere keren de enen vóór, de anderen achter Jezus, die dan in het midden alleen ging; ik zag hen ook eenmaal rusten in een buitengewoon vruchtbaar

gewest; zij lagen onder hoge bomen vol vruchten en in de nabijheid van vochtige weiden. Toen zij opstonden om te vertrekken, verhief zich uit de weide een vlucht vogelen, die hen de gehele weg vergezeld hadden; ze waren bijna van de grootte van hoenderen, hadden rode snavels en lange, scherpe vleugelen, bijna gelijk men de engelvleugels schildert, en hun gesnater geleek niet onaardig op een verward gebabbel al door elkaar²²³. Deze vogelen trokken met hen mee tot in de stad waar zij neerstreken in het lis en het riet dat in de watervlakken stond; ze konden, gelijk de snippen op het water lopen. Ik dacht: ze zijn zonder twijfel bereid zich daar voor Jezus te laten slachten. Het was ontroerend in deze schone, stemmige nacht, telkens *als Jezus stilstond, bad of leerde*, ook de vogelen dan te zien neerstrijken.

²²³ De trekken die K. aan de vogelen toeschrijft, geven te kennen dat het eenden waren; de eend heeft een rode bek, lange, scherpe vleugelen, sijfelend gezang. In het wilde vindt men die 's winters in geheel Palestina. In het riet en papyrus van sommige moerassen houdt ze zich het jaar door op. In de moerassen ten noorden van het meer Merom zag Delancker een troep allermooiste eendvogels zich uit de beemden verheffen.

Le Camus zag er hele wolken uit de naburige moerassen opstijgen, toen de trein floot voor het vertrek uit het station van Kajas tussen Smyrne en Efeze.

“Overal om ons heen, zegt een ander reiziger, vlogen wilde eenden op.”
(Langs Bijbelse Paden, 14).

Het gewest doortrekkend, waar K. ons Jezus nu toont, zag de pelgrim Mislin herhaaldelijk benden waterhoenderen, wilde eenden en andere watervogels, zoals, kraanvogels, duikeenden; ze bevinden zich overal waar een staande water of strandmeer is. Wanneer ze in benden vliegen of verhuizen, vormen ze de hoofdletter V, met de punt voorop; ze houden de kop plat en lang vooruit, de poten achterwaarts uitgestrekt; hun vlucht is snel, hun zwemmen zwierig en gemakkelijk; ze bouwen hun nesten in het riet van moerassen en in oude, holle bomen.

Zo zag ik hen op deze tocht de berg overtrekken en aan de andere zijde neerdalen. In de morgen kwam Simeon hun tegemoet. Na hun allen in de voorzaal de voeten gewassen en hun een beker wijn met wat brood als voorgerecht aangeboden te hebben, leidde hij hen in zijn huis. De vogelen die ik gezien had, waren van hem; het waren watervogelen en ze vlogen als duiven uit.

Overdag leerde Jezus hier en 's avonds vierden zij de aanbrekende sabbat in het huis van Simeon. Buiten Jezus en de leerlingen waren hier een twintigtal Joden verzameld.

De synagoge was in een onderaardse, overwelfde plaats, zeer net en fatsoenlijk ingericht; men daalde er met trappen in af; het huis van Simeon was zeer hoog; er was in deze synagoge een voorbidder die las en voorzong; *daarna deed ook Jezus nog een leerrede*; vervolgens zag ik Hem en de leerlingen ter ruste gaan; zij sliepen allen in hetzelfde huis.

474.

6 juli; Sabbat. –

Jezus en de leerlingen sliepen nauwelijks een paar uren. Heden, met het dagaanbreken zag ik hen reeds ver gevorderd op de weg, noordwestelijk, langs slingerpaden en bergbochten naar een klein joods stadje in het land Kaboel gaan. (Wij veronderstellen dit stadje ten noorden of noordoosten van de Waterstad).

Ook daar woonden verdreven, uitgestoten Joden, die dikwijls om hereniging gebeden hadden, maar steeds botsten op een weigering van de kant der Farizeeën; zij hadden lang gewenst Jezus tot hen te zien komen, doch zij hadden zich zijn bezoek onwaardig geacht en hadden Hem daarom geen uitnodiging gestuurd. Nu echter ging Jezus uit eigen beweging tot hen. Door de kromme wegen tussen de bergen is de weg wel 5 of 6 uren lang.

Toen Jezus het joodse stadje genaderd was, gingen een paar leerlingen vooruit om zijn komst aan de synagoge-overste te melden. Hoewel het sabbat was, had Jezus deze weg toch ondernomen, want hier te lande, wanneer de nood het vereiste,

hield Jezus zich niet slaafs aan de Wet van de sabbat (of farizeese voorschriften en interpretaties).

Hij ging tot de bestuursleden der synagoge en deze ontvingen Hem zeer ootmoedig; zij wassen Hem en de leerlingen de voeten en boden hun een klein voormaal aan; hierna liet Hij zich bij alle zieken brengen en *genas er wel 20; het waren kromme, lamme mensen, bloedverliezende vrouwen, blinden, waterzuchtigen en ook vele kinderen en melaatsen. Op de straat liepen enige bezetenen Hem na en Hij verlostte hen.* Voor het overige verliep alles zeer stil en ordelijk. Enige leerlingen hielpen de genezenen opstaan, andere onderrichtten de mensen die Jezus nagelopen kwamen en zich verzamelden aan de deuren (waar Jezus binnengegaan was).

Ik heb gezien dat Jezus, alvorens de zieken te genezen, hen tot het geloof opwekte en tot verbetering van leven aanmaande. Andere die reeds geloofden, genas Hij zonder meer en onmiddellijk.

Ik zag dat Hij de ogen naar omhoog sloeg en over hen bad, en dat Hij sommigen aanraakte of met zijn hand over hen streek.

Ook zag ik dat Hij water zegende en dat Hij zelf de omstaanders er mee besprenkelde en dat Hij zijn leerlingen het huis met hetzelfde water liet besproeien. In enige huizen gebruikte zowel Hij als de leerlingen een snede brood met wat drank.

Sommige genezenen stonden op, vielen voor Hem neer en **volgden Hem met een stille zielevreugd, zoals men bij ons het H. Sacrament vergezelt**, doch steeds op een eerbiedige afstand. *Anderen beval Hij thuis te blijven.*

475.

Ik zag Hem ook aan enigen het bevel geven zich in water te baden, dat Hij eerst gezegend had; dit waren vooral melaatsen en kinderen.

Hij ging ook tot een bron bij de synagoge en zegende haar; men daalde er met een trap in af, want het water stond diep.

Ook wierp Hij er zout in, dat Hij eerst had gezegend. Naar aanleiding hiervan leerde Hij over Elizeüs, die het water bij Jericho met zout verbeterd en geheiligd had (II Kon. 2., 19-22). Hij legde uit wat het zout betekende (cfr. fasc. 12, blz. nr. 385 en voetnoot 142), doch ik ben dit vergeten.

Hij beval de mensen zich voortaan met water uit deze bron te wassen, wanneer zij ziek zouden zijn; Hij zegende altijd kruisgewijs; de leerlingen hielden dan zijn mantel, die Hij bij zulke gelegenheden dikwijls aflegde, in bewaring en zij reikten Hem het zout aan, dat Hij er inwierp. Dit alles deed Hij met diepe ernst en heiligheid.

Ik heb toen afdoende begrepen welk een kostbaar en heilig iets het wijwater is²²⁴ en de gedachte schoot mij te binnen: “Was

²²⁴ De kracht van het wijwater. – “Wat is ze groot”, roept de H. Teresia uit, na verhaald te hebben hoe zij ontelbare keren de kracht er van had ondervonden. **“Waarlijk ik kan het uitjubelen van vreugde, als ik zie welke kracht de Kerk schenkt aan alle voorwerpen, die zij voor een heilig gebruik wijdt en welke geheimzinnige kracht haar woorden aan het water verlenen, als ik het verschil zie tussen gewijd en ongewijd water.”** (Leven, vertaling van Kwakman, 108).

De experimenten die men op onze zienster gemaakt heeft tijdens haar leven, tonen dit nog klaarder en op een aanschouwelijke manier aan.

Maar helaas! nu werden zelfs de formules van de wijding tot bijna niets herleid, de zin er van gewijzigd. Heeft dit water nog dezelfde kracht, gezien

professor R. nu maar eens hier, hij, die ik eens met zulk een minachting over het wijwater heb horen spreken.”

Mij werd ook gezegd dat aan de (sommige?) priesters dezelfde genezingsmacht gegeven is, en dat zulke priesters die genezingen bewerken, zoals in onze tijd Hohenlohe²²⁵, juist handelen als Jezus; en dat het een groot verval is, dat zo weinigen het nodige geloof daartoe bezitten.

Ook op bedden werden enige zieken tot Jezus gebracht; *Hij genas ze en hield daarna bij de synagoge nog een redevoering.* Ik zag Hem hier geen maaltijd nemen, doch de

het deze aan het gebed van de Kerk ontleende?

Het is meer dan treurig, wanneer men nu het wijwater bijna algemeen verwaarloosd, onbenuttigd en geminacht ziet, als alleen nog goed voor onverbeterlijke conservatieven.

²²⁵ Meerdere priesters van het type van Hohenlohe kunnen worden genoemd.

We vermelden alleen pater Paul, van de abdij van Affligem, die met de gave van genezing begunstigd was en nog heden verering geniet, hoewel reeds een halve eeuw gestorven.

Alexander Leopold Hohenlohe, geboren in 1794 in Würtenburg, en gestorven in 1849 te Vöslau bij Wenen, werd priester en achtereenvolgens raadslid, domheer, proost, vicaris-generaal en wijbisschop.

Door behandeling met gebed bewerkte hij talrijke wonderbare genezingen en verwierf de naam van wonderdoener. Het ontbrak hem niet aan critici die hem wantrouwen, beschuldigden en belasterden. Een liedje dat iedereen kent!!

Het volgende zal wel iedereen interesseren.

Wij lezen in de Geschiedenis van een gezin, het gezin nl. van de kleine H. Theresia: “Over de nog jeugdige kloostergemeenschap van Lisieux zweefde als een bescherming het gebed van de heilige man van Grosswardein, de vorst van Hohenlohe (die van vorstelijken bloede was), die haar zijn bisschoppelijke aanmoediging had laten geworden en met een ware profetische gave ‘de intrede in de Karmel van Lisieux van een gehele familie’ had voorspeld, waaruit de hoogste zegen voor allen zou voortspruiten.” (blz. 282).

gehele dag doorbrengen met het geven van onderricht en het genezen van zieken.

‘s Avonds, na het sluiten van de sabbat, verliet Jezus met de leerlingen deze plaats. Afscheid nemend *beval Hij de bedroefde inwoners thuis te blijven en Hem niet te volgen*; zij onderwierpen zich ootmoedig aan zijn verlangen.

Hij had het water voor hen gewijd en gereinigd, omdat het hier zeer slecht was; er hielden zich slangen in op, en diertjes met dikke koppen en grote staarten (nl. salamanders, noteert hier Brentano).

Op de terugweg nam Jezus met zijn leerlingen zijn intrek in een grote herberg, die een paar uren van hier, eenzaam, volop in het gebergte gelegen was; zij namen er een maaltijd en hun nachtrust. Op hun heenreis hadden zij deze herberg ter zijde laten liggen.

476.

7 juli. –

Heden kwamen zeer vele mensen uit het bergland in de herberg, want zij hadden geweten dat Jezus zou komen. Deze mensen woonden aan beide zijden van de berg in hutten en spelonken. Aan de westzijde, naar de kant van Tyrus, woonden heidenen, die ook gekomen waren; aan de oostzijde woonden arme Joden.

In zijn toespraak handelde Jezus over reiniging, afwassing en boetvaardigheid en Hij genas wel 30 zieken.

De heidenen hielden zich van de Joden gescheiden en pas nadat de Joden vertrokken waren, onderrichtte Jezus ook hen en dit op een zeer troostelijke manier tot midden in de nacht.

Het is een zeer arm volk; zij hebben kleine tuinen en plantages rond hun spelonken; zij leven gedeeltelijk van de vruchten hunner tuinen, gedeeltelijk van de melk hunner schapen. Hiermee maken

zij kaas die zij eten als brood. Bovendien verzamelen zij nog wilde vruchten, die zij gaan verkopen. Ook dragen velen van hen in lederen zakken goed water naar het stadje, waar Jezus gisteren was, en naar nog andere plaatsen, waar het water eveneens erg slecht en vol ongedierte was. *Daarom had Jezus het door zijn zegen gereinigd. Bij deze mensen waren vele melaatsen en Jezus zegende voor hen het water om er zich in te wassen.*

Tegen avond ging Jezus naar Amichores of Sichor-Libnat terug. *Hier leerde Hij nog en kondigde aan dat Hij de volgende dag zou laten dopen.*

De stad Amichores, waterstad of regenstad, heet ook Ameid-Sichor-Libnat en ligt een paar uren van Ptolemais, landinwaarts en aan een klein slijkerig meer, dat aan de ene kant ontoegankelijk en door hoge bergen omgeven is. Uit dit meertje vloeit het zandige, (om zijn zand bekende), riviertje Belus, ook Sihor-Libnat genaamd, wiens oorsprong of bron van onder een monumentgebouw te voorschijn komt; het mondt in de buurt van Ptolemais in de zee uit²²⁶. De stad is zo groot, dat ik niet begrijpen kan, hoe men er zo weinig van weet.

De Jodenstad Misal ligt er niet ver van af.

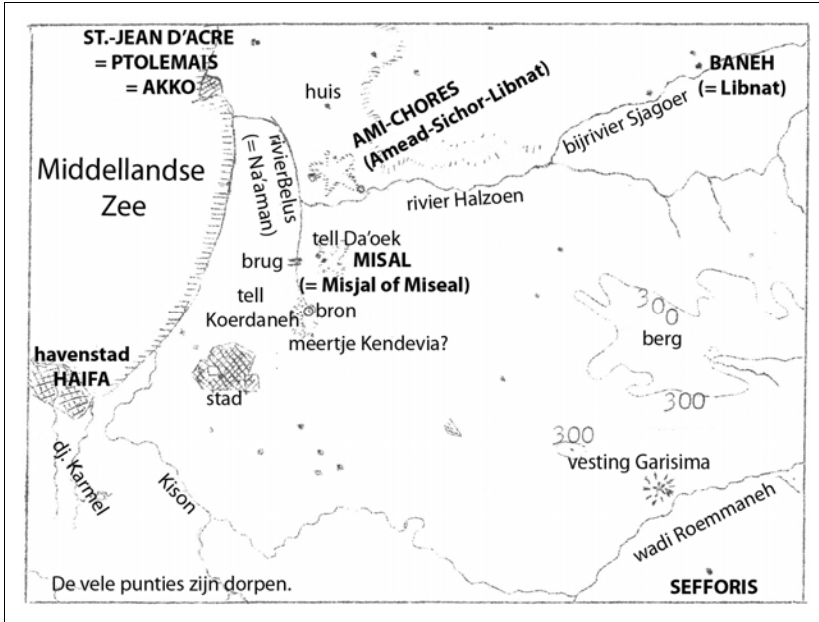
In die omstreken lagen er nog verscheidene andere steden.

²²⁶ Het riviertje Belus is het huidige Na'aman of Na'amein.

Is dit juist, dan is het slijkerige meertje (Kendevia) het moeras, gevormd bij zijn oorsprong door een overvloedige bron aan de oostvoet van de heuvel tell Koerdaneh. Nochtans is de juiste ligging van het door Flavius Josephus vermelde meertje Kendevia nog een probleem.

Misal is het huidige dorp op de heuvel tell Da'oek.

Van het grafmonument (van Memnon) is niets overgebleven. Over dit alles later iets meer ...

Toen Jezus op zijn vluchtreis van de plaats waar Hij had laten dopen (fasc. 13, nr. 460), hier de eerste maal kwam, passeerde Hij ook door een naburige plaats, die Betsemesj heette (maar die ons niet bekend is).

477.

8 juli. –

Op het voor- of binnenhof van het huis van Simeon, Jezus' gastheer, was een grote, ronde en vlakke waterbak; er liep ook nog een tamelijk diepe kringvormige gracht omheen. Deze vijver werd gevuld met het water dat daar te allen kante overstroomde en aanspoelde; dit water was evenwel niet gezond en had geen goede smaak. *Daarom ook had Jezus het onlangs reeds gezegd, zoals het water in het ander stadje;* het zout dat Hij er in wierp, was niet zoals ons zout; het bestond in stukjes, gelijk steentjes; ook was in dit gewest een hele berg van zulk zout.

Bij deze waterbak die men te voren leeg had laten vloeien en die men dan nogmaals rein geveegd had, geschiedde heden de doop van omtrent 30 personen, nl. de huisheer, zijn mannelijke familie en huisgenoten, enige andere Joden uit de stad en ook verscheidene heidenen, die onlangs bij Jezus geweest waren en enige slaven uit de hutten; *met dezen had Jezus meermalen gesproken, wanneer zij van hun werk huiswaarts keerden.* De heidenen kwamen het laatst aan de beurt en moesten eerst zekere reinigingen of afwassingen ondergaan. Jezus goot in de doopkom eerst uit een fles een weinig van het Jordaanwater, dat zij reeds vroeger steeds met zich meedroegen (nl. sedert Jezus' doop), en *Hij zegende dit water.* Ook in de gracht die de kom omringde, werd water ingelaten, zodat de dopelingen tot de knieën er in stonden.

478.

Jezus bereidde hen op hun doopsel voor door een lange toespraak. De dopelingen verschenen in lange grauwe mantels en met kappen op het hoofd. Ik geloof dat het een soort van bidmantels waren²²⁷.

²²⁷ Gehuld in grauwe mantels. – Hiermee is bedoeld de boetemantel, die in de H. Schrift zo dikwijls en ook door K. reeds meermalen vermeld is.

Hiermee bekleed lagen Joakim en Anna in gebed.

De Hebreeuwse naam is 'SAQ'.

In zak en asse boete doen, zo luidt de uitdrukking in zeer vele schriftuurpassages, ja, ook in het Nieuwe Testament, b.v. Mt. 11, 21; Lk. 10, 13.

Het kleed of mantel bestond uit ruwe, grauwe stof, soms uit kamelen- en geitenhaar. Aldus ingehuld, legde men zich in gebed en smeking op asse, vooral op de vastendagen, rouwaangelegenheden en bij openbare smeekgebeden.

- Jesaja waarschuwde zijn volk dat dit onvoldoende was, als er de goede geest aan ontbrak: "Noemt gij dat vasten in zak en as gaan liggen?" (Jes. 58, 5).
- Na de laatste ziekte van Agrippa I verhaald te hebben, vervolgt Flavius Josephus: "Aanstonds hing al het volk zich een zak over het hoofd

Wanneer zij in de omringende gracht traden, legden zij de mantel af; zij hadden dan nog slechts een doek om de lenden, terwijl zij om het bovenlijf een manteltje droegen, dat als een scapulier rug en borst bedekte en onder de armen open was. Een leerling legde zijn hand op hun schouder en een tweede de zijne op hun hoofd. De dooper goot hun verscheidene malen met een vlakke schaal water uit de vijver op hun hoofd, ik meen in de naam van de Allerhoogste. Het eerst doopte Andreas, vervolgens Petrus en eindelijk Saturninus. De heidenen werden het laatst gedoopt. Met de voorbereidingen duurde dit tot tegen de avond.

Nadat de mensen heengegaan waren, gingen Jezus en de leerlingen gescheiden en verspreid, als om te gaan wandelen, uit de stad. Daarna verenigden zij zich op de weg en trokken oostwaarts naar Adama aan het meer Merom. Ik zag hen in hoog, schoon welig gras hun nachtrust nemen onder bomen.

Jezus 12 dagen in Adama en omstreken.

479.

9 juli. –

Ofschoon Adama mij zeer nabij scheen²²⁸, moest Jezus bij een riviertje toch nog enige uren opwaarts gaan tot aan de plaats der

volgens het gebruik van onze vaders en stuurde smeekgebeden op tot God voor het behoud van de koning en de lucht weergalmde van hun smekend bidden en hun jammerkreten. Vanuit de hoogste kamer van zijn paleis zag de koning hoe zij wenend te gronde lagen.”

- “De Israëlieten kwamen de 24^e van dezelfde maand bijeen voor een vastendag, gehuld in boeteklederen en met as bestrooid.” (Neh. 9, 1).
- “Op hun vastendagen wenen de Joden”, zegt Hiëronymus, “gaan blootsvoets, rollen zich in de as en gaan in boetgewaad gehuld te gronde liggen.”
- Enkele passages: Ps. 35, 13; 69, 11-12; Judit, 7, 4; 9, 1; Est. 4, 1. 3.

²²⁸ **Adama.** – Adama scheen zeer nabij.

overvaart; hier voeren zij over op een vlot van balken, zonder de hulp van een veerman.

Van daar gingen zij recht naar Adama en kwamen er in de namiddag aan. Verscheidene voorname burgers van deze stad waren buiten de poort vergaderd in een hof met baden, die hun water uit een riviertje ontvingen.

Zij schenen daar op Jezus te wachten, want zij gingen Hem tegemoet en leidden Hem in een huis, dat midden in de stad op een vrije plaats (of markt) stond. Dit huis was omringd door een traliehek van veelkleurige en blinkende metaalplaten.

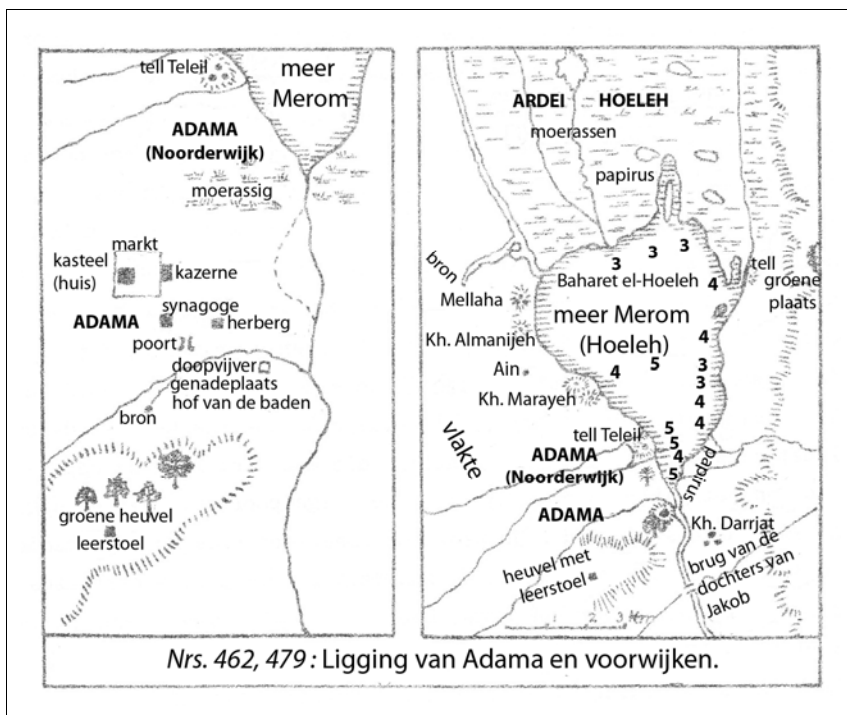
We zegden in de VOORREDE, nr. 10 dat deze schijn een aanleiding is om zich te bedriegen in het schatten der afstanden. Voeg daarbij de heldere oosterse lucht, die alles klaarder laat zien en de voorwerpen schijnbaar dichter plaatst dan ze werkelijk zijn.

- Toen de exegeet Keulers, die nochtans van het H. Land iets afwist, van op de Olijfberg de Dode Zee ontwaarde, op een afstand van minder dan twee uren, zo dacht hij, vroeg hij zich af welk water hij daar vóór zich had, aangezien hij nooit gehoord of gelezen had van een meer zo dicht bij Jeruzalem.

“Men hielp me echter uit mijn dwaling, door me te verzekeren dat het de Dode Zee was. Ik zou de afstand op een klein half uur geschat hebben, hoewel deze zelfs op de kaart, in rechte lijn, 22 km is.

Herhaaldelijk zou het mij nog opvallen hoe ver de blik reikt in de heldere oosterse lucht en hoe gemakkelijk men zich in de afstanden vergist.” (Waar Jezus leefde, 164).

- “Vanaf de heuvel Foreidis schijnt de Dode Zee aan je voeten te liggen”, zegt De Géramb, “hoewel de afstand 4 uren is.”
- In Jezus Christus I, 221 doet Prat opmerken: “Bij een heldere lucht slinken de afstanden. Met één blik overschouwt men het Meer Gennezaret; men heeft het gevoel dat men een gesprek zou kunnen voeren met een persoon op de tegenoverliggende oever.” (Jezus Christus I, 221).
- “Reeds waren wij 3 uren ver in het gebergte en omziende hadden wij de indruk nog maar een kwartier van het Meer verwijderd te zijn.” (Delancker, 367); enz.

Nrs. 462, 479: Ligging van Adama en voorwijken.

Jezus en zijn gezelschap werden hier ontvangen; men waste hun de voeten; men klopte en schudde het stof van hun mantels en streek deze effen. Er was reeds een zeer prachtige maaltijd bereid, die voornamelijk uit vele vruchten en groenten bestond.

Vervolgens leidden zij Jezus naar de synagoge waar vele Joden vergaderden. Deze synagoge had 3 verdiepingen; de vrouwen waren er ook aanwezig, maar hielden zich op de achtergrond.

De vergadering werd geopend met gebed en gezang, waarin men God smeekte om de genade, alle woorden van Jezus tot Gods eer goed te mogen verstaan. *Jezus weidde hierna in zijn toespraak uit over de vele beloften, die in de loop der tijden elkaar opgevolgd en nu in vervulling gegaan waren.*

Hij leerde ook over de genade, en hoe een genade, die iemand ter wille van de verdiensten zijner voorouders krijgt, niet verloren is wanneer de begenadigde zich die gunst onwaardig toont (cfr. Ex. 20, 6), maar dat ze dan gegeven wordt aan degene onder zijn bloedverwanten, die door zijn verdiensten er het eerst voor in aanmerking komt. Hij bracht hun een verdienstelijke handeling in herinnering, die hun voorouders in deze stad verricht hadden, en dit reeds zo lang geleden, dat de herinnering er aan bijna verloren was en die hun niettemin nu nog ten goede kwam: zij hadden namelijk eens vreemde, verjaagde mensen in hun stad opgenomen.

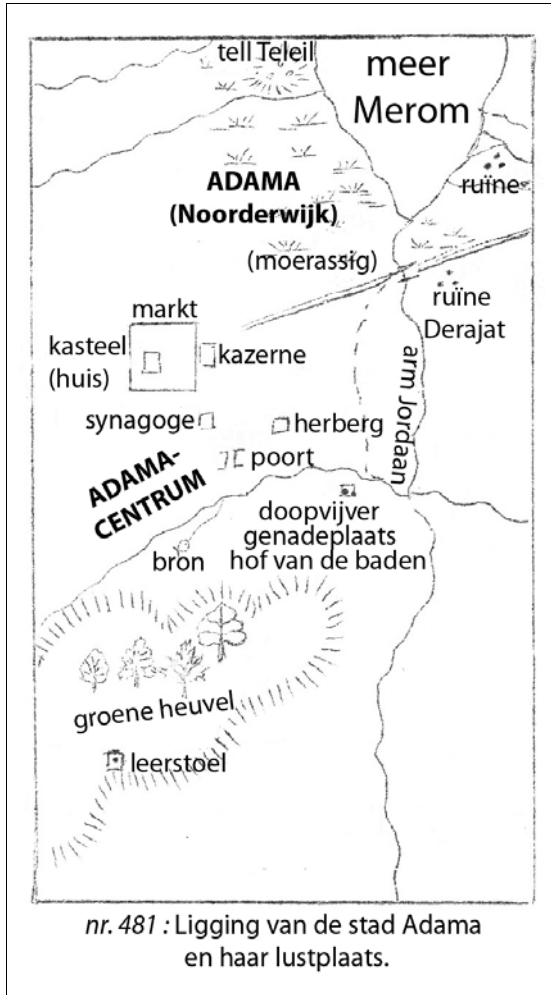
480.

10 juli = 15 Tammoez. –

Deze morgen begaven zich de leerlingen in de 4 wijken van de stad; ze gingen in vele huizen de inwoners uitnodigen tot een grote leerrede de volgende dag; de mensen zeiden het voort aan hun bureu.

‘s Avonds zag ik een grote maaltijd in een zaal, die open was naar de kant van het plein en de tuin van het huis, waar men Jezus na zijn aankomst het eerst binnengebracht had; er waren wel 50 disgenoten uit de stad en zij aten aan vijf tafels. Jezus at met de notabelen. Aan de andere tafels zaten de leerlingen onder de overige gasten verdeeld; het maal was zeer kostbaar, het eten fijn; ik meen dat ook Jezus en de leerlingen er iets toe bijgedragen hadden. Op de tafels stonden echte boompjes, groeiend in potten vol aarde. *Onder de maaltijd nam Jezus herhaaldelijk het woord en vergastte de disgenoten op mooie onderrichtingen, en ondertussen ging Hij ook van de ene tafel tot de andere om met de gasten persoonlijk te spreken.*

Als de maaltijd geëindigd was, de dankzegging gedaan en de tafels afgedragen waren, bleven alleen de boompjes erop staan, en alle aanwezigen schaarden zich in een halve kring vóór Jezus; *Hij hield nog een toespraak en Hij nodigde allen op een prediking uit*, die Hij morgen in het openbaar en in de open lucht wilde houden bij de hof der baden, waar men Hem verwelkomd had.

Daar was een groene heuvel en midden erop een leerstoel, die door een boom overschaduwde was. Daaromheen was een grote ruimte, door vijf rijen bomen tegen de zon beschermd. Deze bomen waren met hun takken dicht in elkander gegroeid; het was een zeer aangename plaats; ze lag aan de zuidkant van de stad; de hof van de baden meer naar het zuidoosten. Men noemde deze hof de genadeplaats, omdat zij meenden dat er hun eens van deze kant een genade ten deel was gevallen; zij hadden betrekkelijk de noordzijde eveneens een legende, volgens welke hun stad eenmaal van die kant een groot ongeluk overkomen was.

481.

De stad was door water omringd. Aan de oostzijde lag het meer Merom en om haar heen vloeide een water of rivier die zich bij de hof van de baden weer met het meer (Jordaan?) verenigde; men ging er met bruggen over; de stad had geen muren.

Jezus hield zijn verblijf in een grote herberg bij de poort waardoor Hij in de stad gegaan was. De inwoners onthaalden volgens een bestaand gebruik de vreemdelingen zeer goed, met de mening dat hun goede daad in zegen voor henzelf zou veranderen, doch wanneer de vreemdelingen hun niet bevielen, zagen zij er niet tegen op hen in de gevangenis te werpen.

Het meer Merom, aan de oostzijde van de stad, ligt in een diepe afgrond, die overal met riet en struikgewas bedekt is, en heeft slijkerig water tot het midden, waar de Jordaan erdoor vloeit.

(Over de diepe ligging, zie fasc. 13, nr. 462, voetnoot 215. – Het boekje ‘Diocèse de Césaré’, blz. 43, drukt dit treffend uit: “Le lac est encaissé dans les montagnes.”)

In dit riet en struikgewas houden zich vele roofdieren op; ook worden in het meer allerlei zeldzame dieren gevangen, ook slangen en hagedissen van groot formaat, waarmee armen uit de stad rondgaan om ze als een zeldzaamheid (tegen een zekere fooi) te laten zien. Ik heb ook bemerkt dat mannen die elkander aflosten en aan hun zijde een korte kromme sabel en speezen

droegen, op de bodem tussen het struikgewas lokaas legden om de wilde dieren te vangen; zij gebruiken daartoe appelen waarin haken zitten. Met de touwen die aan deze angelen gebonden zijn, trekken zij de dieren tot zich en geven ze de genadeslag. Ik zag ook dat zij dieren in kassen voedden, waaraan van voren een trog met melk vastgemaakt was en dat slangen van die melk kwamen zuipen. In het meer zag ik ook dieren als zeehonden, die hoog uit het water opspringen en ook dikke, glibberige palingen. In het gewest leven ook leeuwen, tijgers en wilde zwijnen, maar er wordt voortdurend jacht op gemaakt om de kudden tegen hun aanvallen te beschermen en de tuinen voor schade-aanrichting te vrijwaren. Sommige inwoners hebben ook kleine wijnbergen²²⁹.

482.

Ik geloof dat die beestenjagers soldaten zijn, want ik zag dat zij zonder vrouwen in een laag gebouwencomplex woonden in kamertjes rond een ruim binnenhof. Van op het binnenplein van het slot, dat midden op de markt gelegen was, wierp ik door de boog van de grote poort een blik in het binnenhof van het

²²⁹ De zeehond of het zeevarken is een soort kleine dolfin.

Op zee vergezellen ze vaak een tijdlang de voorbijvarende schepen, terwijl ze spelend op- en onderduikelen.

De overgrote paling is de 'Clarias makrakantus', een palingvis die een lengte van 1 tot 1,5 m bereikt, geen schubben heeft en daarom door de Wet van Mozes als onrein afgewezen wordt, hoewel zijn vlees smakelijk is.

De overige wilde dieren waren – sommige zijn er nog – in Palestina te vinden, voornamelijk in het struikgewas van het hele Jordaandal.

Nog zijn er jakhalzen, vossen, wilde zwijnen, stekelvarkens, hyena's, luipaarden, jachtluipaarden, panters, serpentes, schorpioenen. Volgens Mislin huizen al deze dieren ook in de moerassen van Merom. (I, 162; II, 76).

Tot in de 12^e eeuw ontmoette men er leeuwen. Nu is deze, zoals ook de tijger en beer, verdwenen. Nog trekken de wilde dieren, die zich overdag in riet en struikgewas schuilhouden, 's nachts uit op buit tot grote schade van vruchten en huisdieren.

Zie ook nog in fasc. 9, nr. 213, voetnoot 15 op de aanwezigheid van wilde dieren in Palestina.

soldatengebouw. Ik heb er slechts vluchtig een blik in geworpen; op de plaats zelf was ik niet.

De heren die Jezus in het kasteel leidden, woonden ook van hun vrouwen afgezonderd, want deze woonden meer naar achteren in een geheel apart gebouw, waar zij ook de spijzen kookten. Alle vreemdelingen die naar de stad kwamen, werden naar dit huis (of kasteel) gebracht (zoals ook Jezus, nr. 479) en er ondervraagd.

Deze stad met een district van een twintigtal dorpen behoorde tot een provincie, waarover weer één van de Herodessen het bewind voerde.

Azor of Hazor ligt ongeveer 5 uren westelijk van hier. Jezus ging er (op enige afstand) voorbij; het ligt op een berg; een van zijn zijden, waar een riviertje vloeit, daalt zacht af. (Over Azor wordt verder een woord gezegd).

Jezus sprak in deze omstreken steeds over de doop als over een geestelijke reiniging of afwassing. Ook volgde vóór Pinksteren uit deze doop geen vereniging of inlijving bij de Kerk voort. Ook werden vóór Pinksteren volstrekt geen vrouwen gedoopt. Onder de kinderen echter wel meisjes tussen 5 en 8 jaar, doch gene die reeds geheel of zelfs bijna huwbaar waren; de diepe reden hiervan weet ik niet meer.

Ik heb vernomen dat een grote vasten aanstaande is, waarschijnlijk de vasten wegens het verbrijzelen van de tafelen der Wet door Mozes uit reactie tegen de aanbidding van het gouden kalf.

Het motief van deze vasten is tevens de verwoesting van Jeruzalem; hij valt op 17 Tammoez of 12 juli.

Op 17 Tammoez noteert de joodse kalender:

Grote vasten van de 5^e maand

- om het verbrijzelen van de wetstafelen door Mozes, (Exodus, 32, 19) en

- om de inname en verwoesting van Jeruzalem en zijn muren onder Nabuchodonosor en
- om het opstellen van afgodsbeelden door Epistemon die ook het Wetboek verbrandde.
- Later voegde men er nog als motief bij de verwoesting van de tempel door de Romeinen onder Titus met als gevolg de onderbreking van het eeuwig dagelijks offer.

Grote leerrede van Jezus. – Bekering van een hardnekkige, drieste Jood.

483.

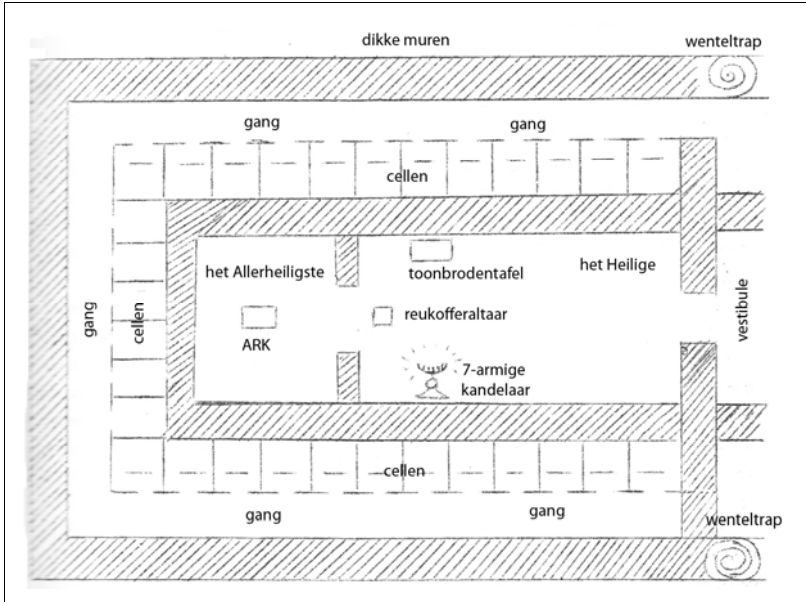
11 juli = 16 Tammoez. –

De leerlingen hadden alleen de aanzienlijkste burgers tot de maaltijd (van gisteren) uitgenodigd en Jezus had hen op zijn beurt uitgenodigd tot zijn prediking op heden (nr. 480, midden). Meer dan honderd aanzienlijke mannen vergaderden buiten de poort om de leerstoel in de schaduw der bomen en ook verscheidene voornamen vrouwen waren er aanwezig; deze stonden in de achterste kring.

Jezus en de leerlingen begaven zich omstreeks 9 uur daarheen; zij waren eerst in het kasteel op de markt geweest, en toen Jezus daar zag dat de stadsoverste in plechtig vol ornaat en door de stadsraad vergezeld er heen wilde gaan, *verzocht Hij hem dit niet te doen, maar, gelijk alle overigen, er in lange mantel en boetekleed te verschijnen.*

De anderen droegen immers lange, wolleurige mantels en een soort van scapulier, waarvan het borststuk gespleten was bijna gelijk de stenen wetstafelen van Mozes, terwijl het rugstuk uit een gehele lap bestond. Door een smalle riem waren beide stukken op de schouders verbonden; ze waren zwart en bezet met letters van verschillende kleuren, die, geloof ik, **de 7 hoofdzonden moesten voorstellen.**

De vrouwen die achteraan stonden, hadden het hoofd en zelfs het aangezicht met de sluier bedekt (cfr. fasc. 2, nr. 65, voetnoot 150 en fasc. 10, nr. 258, voetnoot 73).

484.

De uitgenodigden waren reeds verzameld, toen Jezus met de leerlingen om 9 uur aankwam. Waar Hij voorbijging bogen de mensen eerbiedig en de stadsoversten namen de plaatsen in dicht bij de leerstoel. Deze was van steen, zeer mooi en beneden kunstig gebeeldhouwd. De leerlingen bleven bij de buitenste kring van mensen en ieder van hen onderrichtte een groep mensen; hieronder waren ook vrouwen, die zich om hem verzameld hadden.

Jezus verhief eerst zijn ogen ten hemel en sprak luïdop een gebed uit tot zijn Vader van wie alle goed komt, opdat zijn woord in rouwmoedige, bereidwillige harten zou vallen en vruchten van

bekering voortbrengen; Hij beval zijn toehoorders zijn woorden na te zeggen, hetgeen zij dan ook deden.

Zijn lering duurde ononderbroken van 9 uur in de morgen tot omstreeks 4 uur in de namiddag. Éénmaal was er een tussenpoos en men bracht Hem dan een beker wijn en een stuk brood ter verkwikking. De toehoorders gingen van tijd tot tijd op en af en verwisselden van plaats, naar gelang zij bezigheden in de stad te verrichten hadden. Jezus handelde in zijn toespraak over de boetvaardigheid, de reiniging en afwassing door het water, ook over de door Mozes verbrijzelde wetstafelen (reden voor de vasten van morgen) ter oorzaak van het gouden kalf, over de donder en de bliksem op Sinai. (Ex. 19; 20).

Nadat Jezus zijn lering gesloten had en reeds vele mensen, ook de leden van het stadsbestuur, naar de stad teruggekeerd waren, trad een oude, grote, welgevormde Jood met lange baard vrijpostig op Jezus bij de leerstoel toe en zegde Hem: “Nu heb ik op mijn beurt U een woord te zeggen; Gij hebt 23 waarheden (sententies of grondbeginselen) opgenoemd, maar er zijn er 24.”²³⁰ En nu telde hij een reeks uitspraken achter elkander en begon met Jezus te disputeren.

Maar Jezus antwoordde hem: “Ik heb uw aanwezigheid hier geduld alleen tot uw persoonlijke bekering, anders had ik u voor al het volk kunnen wegzenden, want ge zijt hier zonder uitnodiging gekomen. Ge beweert dat er 24 waarheden zijn en dat ik er slechts met 23 voor de dag ben gekomen, doch ge schrijft er mij 3 te veel toe, want ik heb er slechts 20 voorgehouden.”

²³⁰ Over deze waarheden zegt de Franse auteur Duley: “Vermoedelijk ging het hier om een reeks traditionele grondbeginselen of heilsspreuken, waarin de voorwaarden der zaligheid bevat waren en die door de Farizeeën misvormd of vermenigvuldigd en in de synagogen voorgehouden werden.”

En nu telde Jezus 20 waarheden op volgens de letters van het Hebreeuwse alfabet, waarnaar ook de Jood zijn waarheden opgenoemd had.

En hierna weidde Jezus zeer lang uit over de zonde en de straf van hen die door hun toevoegingen de waarheid vervalsen²³¹. Maar de oude Jood wilde op geen manier zijn ongelijk bekennen en het ontbrak hem daar ook niet aan toehoorders, die hun instemming betuigden en met leedvermaak zagen dat de leer van de grote profeet tegengesproken werd.

Toen zei hem Jezus: "Gij hebt een prachtige tuin; breng mij de gaafste en edelste vruchten en ze zullen bederven ten teken van uw ongelijk; gij hebt een recht en gezond lichaam; gij zult krom worden, indien gij in het ongelijk zijt, opdat ge moogt zien dat het edelste bederft en het rechte misvormd wordt, wanneer men de waarheden door toevoegingen verdraait. Maar, indien gij in staat zijt ook maar één wonderteken te doen, dan wil ik toegeven dat uw 24 waarheden echt zijn."

485.

Toen ging de Jood met zijn aanhangers naar zijn naburige tuin; hij bezat en kweekte daarin allerhande zeldzame en kostbare vruchten, kruiden en bloemen; ook in kooien allerlei uitgelezen, zeldzame dieren en vogelen, en in het midden was een vrij grote vijver met zeldzame vissen, die hij hield uit liefhebberij.

Haastig verzamelde hij met zijn vrienden de edelste vruchten, gele appelen en nu reeds rijpe druiven; deze bracht hij tot Jezus in een

²³¹ Toevoegingen aan de Wet waren door de Wet zelf streng verboden: *"Ge moogt niets toevoegen aan wat Ik u ga bevelen, noch er iets van afdoen, maar ge moet de geboden van Jaweh uw God onderhouden, die Ik heden geef."* (Deut. 4, 2).

paar kleine korven, en ook kleinere vruchten op een fijngeslepen schotel die van bonte, als door elkaar lopende glasdraden gevlochten scheen. Daarenboven nam hij ook, in kevis (= kooi bv. voor duiventransport) van traliwerk, verscheidene vogelen en zeldzame dieren van de grootte van een haas en kat met zich mee. *Jezus had ondertussen voort over de hardnekkigheid geleerd en over de verwoesting, die volgt uit toevoegingen aan de waarheid.*

Wanneer nu de oude Jood met zijn gezellen al zijn zeldzaamheden in de korven en kooien rondom de leerstoel van Jezus had neergezet, baarde dit beweging en opzien in de vergadering. Daar de Jood Jezus uitdaagde en hardnekkig bij zijn eerste uitspraken bleef, gingen de woorden van Jezus in alles, wat hij aangebracht had, in vervulling.

- De vruchten begonnen zich van binnenuit te bewegen; er kropen aan alle kanten walgelijke wormen en insecten uit te voorschijn; ze vraten de vruchten op, waarin ze ontstaan waren, zodat er weldra van een appel niets meer overbleef, dan een snippertje schil, dat op de kop van een worm heen en weer waggelde.
- De meegebrachte dieren zonken ineen en er brak etter uit, waaruit wormen groeiden, die begonnen te knagen aan die dieren, die spoedig als rauw vlees werden. Dit alles wekte zulk een afkeer, dat de vergadering, die er zich nieuwsgierig omheen had verdrongen, angstkreten begon te slaken en het hoofd afwendde.
- Dit werd nog erger, toen de Jood zelf, aanstonds daarop, ook geheel geel en bleek werd en zich naar één zijde krom ineentrok. – Het volk brak bij dit wonder in een luid en groot geschreeuw en gegil los; de oude Jood barstte in weeklachten

uit, bekende zijn ongelijk en smeekte Jezus om barmhartigheid²³².

486.

Op dit ogenblik onderbrak de vertellende haar verhaal met deze woorden:

Hier ontwaakte ik opeens uit mijn beschouwing.

Gedurende Jezus' uiteenzetting over de waarheid, had ik mij in te laten met een menigte kloostervrouwen en ook met andere mensen, op wie ik Jezus' woorden toe te passen had, om hen tot gezonder opvattingen en tot de waarheid te brengen.

Eerst lag ik in ons klooster, zoals eertijds, in mijn ziekencel, en allen die tot mij kwamen, maande ik aan tot liefde voor de waarheid. Vooreerst waren het nonnen, die zulks niet al te graag hoorden, en na deze

²³² Hier hebben wij zeker met een buitengewoon wonder te doen, dat zowel Jezus' barmhartigheid als almacht doet uitschitteren.

Wie zal er zich over verwonderen; we zijn hier in een half heidens land en *Hijzelf heeft voorzegd dat voor de heidenen groter wonderen zouden geschieden dan voor de Joden.* Zie ook een opmerking omtrent wonderen in fasc. 7, nr. 178, voetnoot 376.

De Jood is liefhebber van vogels en vissen: een hobby die wij in het moderne Israël weer zien bloeien.

Sommige musea zijn bestemd voor natuurwetenschap en natuurgeschiedenis. Het museum van de nederzetting Ein Harod, tussen het Gilboa- en Klein-Hermon-gebergte, bezit belangrijke collecties vogels en geacclimatiseerde dieren (Guide bleu, 240); zie ook 238 voor de kibboetz Merhavia.

In dezelfde guide vindt men voor dezelfde vallei Djaloeed en vervolgens noordwaarts voor de Jordaanvallei tot voorbij het meer Merom talrijke visvijvers, door de nieuwe joodse stichtingen aangelegd.

Op kaart Pal. Grid zijn er enorme aangetekend rondom Beisan.

Bij het meer Merom is de visvangst zeer druk, zoals ook de karpervijvers daar in de gehele vallei talrijk zijn (Guide bleu, 213).

De kweek van watervogels, eenden en wilde ganzen is er intens.

kwamen ook soldaten, maar de eerwaarde moeder wilde hen niet binnenlaten. Toen stond ik op, ging vóór het raam staan, en door het venster richtte ik een korte vermaning naar beneden om **altijd de waarheid te zeggen**, hetgeen ook Jezus trouwens hier de mensen geleerd had.

Vervolgens bevond ik mij in een bovenaards klooster dat in de lucht zweefde. Aan de ene zijde stonden Brigitta, Hildegardis en vele dergelijke geestelijke kloostervermaardheden.

Ik was aan de andere zijde alleen en keek zeer benieuwd door de tralies op de leerplaats van Jezus neer en ik zag daar alles uit de hoogte.

Toen ik nu de krom geworden Jood zo naar de hemel om erbarming zag roepen, meende ik dat hij ook tot mij smeekte om voor hem te willen bidden, want hij had mij gezien, doordat ik tussen de tralies zover uit het venster voorover lag.

Ook bad ik Jezus hartelijk hem weer gezond te willen maken.

Maar dit was een gebed tot bekering van dergelijke hardnekkige waarheidsvervalsers.

Er ontstond zulk een opschudding dat de overste, die reeds naar de stad weergekeerd was, teruggeroepen moest worden om de orde te herstellen. De Jood gaf zijn ongelijk toe en bekende dat hij door zekere toevoegingen de waarheid had vervalst.

Op het **hevig berouw van de man** en op zijn smeken tot alle omstaanders hun gebed bij het zijne voor zijn genezing te voegen, *zegende Jezus de voorwerpen die de man naar hier gebracht had, zoals ook hemzelf, en alles keerde aanstonds in zijn vorige toestand terug: de vruchten, de dieren en de man, die onder tranen en dankbetuiging voor Jezus neerviel.*

De Jood heeft zich zo oprecht bekeerd, dat hij een van Jezus' trouwste aanhangers werd en nog vele anderen tot bekering bracht. Hij deelde voor zijn penitentie een groot deel van zijn prachtige tuinvruchten aan de armen uit.

Dit wonder maakte een diepe indruk op alle toehoorders, die allemaal, na (in groepen beurtelings) te zijn gaan eten, weergekeerd waren.

Zulk een wonder was hier wel nodig, want deze mensen bleven, al werden zij ook van hun dwalingen overtuigd, hardnekkig bij hun opvattingen. Zulks is toch bij mensen van gemengde afkomst meestal het geval, en dezen hier stamden inderdaad van Samaritanen af, die met heidenen gemengde huwelijken hadden aangegaan; daarom waren zij uit Samaria verdreven geworden; zij vastten niet om de verwoesting van de tempel van Jeruzalem (vasten die morgen valt), maar om hun verdrijving uit Samaria; zij bekenden en betreurden het wel dat zij in dwaling gevallen waren, maar toch konden zij er maar niet van afzien.

Ook hadden zij Jezus bijzonder goed ontvangen ter wille van een oude openbaring, die hun nog van de heidenen overgeleverd was: ze voorspelde dat God hun een genade zou bewijzen, wanneer zich sommige tekenen zouden vertonen en deze tekenen hadden zij nu vervuld gezien. Die openbaring was geschied op de plaats welke zij nu 'de genadeplaats' noemden en waar nu de hof van de baden was.

Ik weet alleen nog dat die heidenen toen in een grote verschrikking op deze plaats met ten hemel geheven handen baden en dat hun aangekondigd werd dat zij genade zouden bekomen, wanneer:

- 1) zich nieuwe bronnen in het meer zouden storten,
- 2) een nieuwe springbron hier in de vijver zou vloeien, en

- 3) de stad zich aan deze zijde tot bij de vijver uitgebreid zou hebben. Welnu, in deze tijd waren nagenoeg al deze tekenen in vervulling gegaan.
Er stroomden nu, meen ik, 5 wateren, hetzij allemaal in het meer, hetzij deels in het meer en deels in de Jordaan dichtbij.
- 4) Ook was er een teken met een arm van de Jordaan vervuld en er was ook nieuw en goed water in de vijver op de genadeplaats gevloeid.

488.

Op deze plaats zal Jezus laten dopen. Het is niet onwaarschijnlijk dat al die voorzeggingen, waarin telkens gewag gemaakt wordt van water, op deze doopvijver betrekking hebben. Ook hier hadden zij (te voren) slecht en ongezond water. De stad had zich ook ver naar deze zijde uitgebreid (zodat men de 4 aangekondigde tekenen bekomen had).

Aan de noordzijde lag de stad diep en dit deel was vuil en zwart, vol zompige, ongezonde uitwasemingen; er woonden daar slechts arme heidenen in kleine, schamele hutten²³³.

²³³ K. legt herhaaldelijk Adama ten westen van het meer, doch strikt genomen geldt dit letterlijk slechts voor het noordelijk gedeelte, dat diepst ligt en moerassig is.

Het uitgestrekte moeras ten noorden van het meer verlengt zich tot ten zuiden van het meer.

Ook vloeien hier meerdere rivieren aan beide zijden in het meer en in de Jordaan. "De moerassige laaggronden die het meer Hoeleh (Merom) omgeven, onderhielden de malaria en maakten vele slachtoffers onder de Arabieren. Voor enige jaren hadden de joodse pioniers het bij het stichten van hun dorpen erg te verduren van de malariakoortsen, maar reeds zijn zij er in geslaagd vele moerassen droog te leggen." (Guide bleu, 212-213). Zie ook fasc. 8, deel Palestina, E, VI. De Jordaanvallei.

De oeververandering, hier door K. vermeld, behoort geenszins tot de onmogelijkheden: "Wegens zijn vele bochten en sterk verval door weke mergelgrond kan hij naar willekeur zijn oever instoten; zo wijzigt hij dikwijls zijn loop en slingert zich langs talloze krommingen verder." (Die Heilige Stätten, 142).

Maar naar het zuidoosten toe zag men vele nieuwe huizen, tuinen en vers aangelegde plantages tot tegen de genadeplaats. Deze lag diep en de grond er omheen was effen. Door een oeververandering en het ontstaan van een hoogte had zich een arm of vertakking van de Jordaan westwaarts tot bij deze lusthof gewend en zich met de beek verenigd, waarna hij met deze in zijn bedding terugvloede. Zo maakte die arm hier een tamelijk grote omloop of bocht.

Het komen van de Jordaanarm tot bij deze plaats was een (het 4^e) van de voormelde tekenen.

“De berichten van de pelgrims leren ons dat de Jordaan dikwijls zijn loop grillig veranderd heeft.” (ibid. 163).

De mensen hadden hier geen afgoderij; de heidenen zelf pleegden die slechts in het geheim in de kelders; de inwoners waren Samaritaanse Joden, doch door hun afscheiding hadden zij in hun godsdienst menig sekte-element opgenomen.

489.

12 juli = 17 Tammoez; Vastendag. –

Ik zag Jezus in een grote prachtige synagoge aan de zuidkant van de stad. In het midden stond een schone kast voor de schriftrollen. De Joden kwamen er barvoets binnen; zij mochten zich heden niet wassen; daarom hadden zij zich reeds gisteren, na Jezus' leerrede, gewassen en gebaad. In de synagoge droegen zij heden boven de klederen van de vorige dag, nog een lange zwarte mantel met een kap, aan de ene zijde open en met strikken gebonden (nr. 478, voetnoot 227). Aan de rechterarm hadden zij twee ruïge, zwarte manipels, aan de linkerarm slechts één en van achteren had hun mantel een sleep; zij baden en zongen zeer smekend. Op een gegeven ogenblik hulden zij zich in zakken die in het midden open waren en legden zich alzo in de gangen rondom de synagoge op hun aangezicht neer; de vrouwen deden dit thuis.

(Zich niet wassen, zich op de knieën met het aangezicht ter aarde op de grond werpen, behoren tot de tekenen van rouw en boete. Andere boetehandelingen zijn: zich onthouden van spijzen, lekkernijen, reukwerken, baden, huwelijksgebruik en andere strelende aangenaamheden; ook verwarmde men geen spijzen; zie ook fasc. 5, nr. 117, voetnoot 257).

Alle vuur had men gisteren reeds overdekt. Eerst 's avonds zag ik een grote maaltijd in de herberg van Jezus, die met zijn leerlingen alleen at, doch op tafels zonder tafellakens. De anderen aten in een grote zaal naast de hof. Er werden koude spijzen uit het huis op de markt aangebracht. *Jezus nam hier het eten tot onderwerp van een toespraak.* Vele mensen kwamen beurtelings ter tafel mee-eten, ook alle lammen en kreupelen (cfr. fasc. 9, nr. 222, voetnoot 30). Er stonden ook schaaltes met asse

op de tafel. De oude, bekeerde Jood deelde veel schone vruchten aan de armen uit.

Ik weet echter niet zeker of de maaltijd de vrijdag namiddag, of de donderdag vóór de vastensabbat plaats gehad heeft; het eerste komt mij waarschijnlijker voor²³⁴.

(K.'s zwaarzieke toestand had haar heden de nauwkeurige samenhang en opeenvolging van de gebeurtenissen doen vergeten. 's avonds begon de sabbat in de synagoge).

Oogslag op Maria.

Ik zie Maria in dit tijdstip van haar leven zeer vaak; zij woont in het huis bij Kafarnaüm; alleen een dienstmeid woont bij haar; verwante vrouwen wonen in de buurt; ik zie haar bidden en huiswerk verrichten.

Ik zie dikwijls leerlingen met boodschappen bij haar komen; ook zie ik haar in het gezelschap van Heilige Vrouwen; ik zie dat zij somtijds weigert bezoek te aanvaarden van mensen uit Nazareth en Jeruzalem, ofschoon zij nochtans van zo verre gekomen waren.

Te Jeruzalem wordt over Jezus nu ook niet veel meer gepraat. Lazarus woont daar op zijn kasteel; hij ontvangt berichten die van Jezus en de leerlingen komen en hij zendt er hun terug.

²³⁴ Vastensabbat. – Feesten en vastendagen worden ook sabbat genoemd; zie de belangrijke opmerking, die nog menigmaal te pas zal komen in fasc. 13, nr. 432, voetnoot 194.

Sabbatwandeling van Jezus.

490.

13 juli; Sabbat. –

Reeds gisterenavond heb ik *Jezus in de synagoge de (sabbat) preek zien houden en ook heden*. Hierna zag ik Hem met de leerlingen en omtrent 10 Joden tussen de bergen ten noorden van de stad gaan wandelen. Buiten de stad was het geweest daar woester en wilder (cfr. I Makk. 11, 68). Ik zag hen ook bij een eenzaam huis onder bomen vertoeven en iets drinken en eten, wat men hun uit dit huis aangebracht had. *Voor allerlei omstandigheden schreef Jezus hun maatregelen en richtlijnen voor, want Hij zegde dat Hij binnenkort van hier zou vertrekken en er nog slechts één keer terugkomen* (nl. overmorgen op 15 juli.)

(In nr. 502 neemt Hij in de nacht van 20 op 21 juli definitief afscheid).

Onder de wenken die Hij hun gaf, viel mij op dat Hij hun beval niet zo vele bewegingen te maken onder het gebed – wat zij hier overmatig deden – en bovenal niet zo streng tegen de zondaars en heidenen te zijn, maar medelijden met hen te hebben.

Om dit te verduidelijken verhaalde Hij de parabel van de onrechtvaardige huishouder en stelde hun die voor als een raadsel; zij verwonderden er zich over en Hij legde hun uit, waarom de handeling van de huishouder geprezen werd (Lk. 16, 1-9).

Lukas 16

De gelijkenis van de onrechtvaardige rentmeester

1. Hij zeide ook tot zijn discipelen: Er was een rijk man, die een rentmeester had. Van deze werd hem aangebracht, dat hij zijn bezit verkwistte.
2. En hij liet hem roepen en zeide tot hem: Wat hoor ik daar van u? Doe verantwoording van uw beheer, want gij kunt niet langer rentmeester blijven.
3. De rentmeester zeide bij zichzelf: Wat moet ik doen? Want mijn heer ontnemt mij mijn rentmeesterschap. Spitten kan ik niet, voor bedelen schaam ik mij.

4. Ik weet, wat ik doen zal, opdat zij mij, wanneer ik uit mijn rentmeesterschap ontzet ben, in huis zullen nemen.
5. En hij ontbood de schuldenaars van zijn heer één voor één bij zich. Hij zeide tot de eerste: Hoeveel zijt gij mijn heer schuldig?
6. Hij zeide: Honderd vaten olie. Hij zeide tot hem: Hier hebt gij uw schuldbekentenis, ga vlug zitten en schrijf vijftig.
7. Daarna zeide hij tot de tweede: En hoeveel zijt gij schuldig? Hij zeide: Honderd zakken tarwe. Hij zeide tot hem: Hier hebt gij uw schuldbekentenis, schrijf tachtig.
8. En de heer prees de onrechtvaardige rentmeester, dat hij met overleg gehandeld had, want de kinderen dezer wereld gaan ten aanzien van hun geslacht met veel meer overleg te werk dan de kinderen des lichts.
9. En Ik zeg u: Maakt u vrienden met behulp van de onrechtvaardige Mammon, opdat, wanneer deze u ontvalt, men u opneme in de eeuwige tenten.

Uit: NBG-vertaling 1951

Bemerking van Brentano:

Ongelukkig had zij de uitleg vergeten, maar zowel uit Jezus' verbod: streng jegens de zondaars te zijn, als uit andere uitlatingen van de zienster schijnt te volgen

- dat de onrechtvaardige huishouder de synagoge voorstelt en
- dat de schuldenaars de sekten zijn in haar schoot en ook de heidenen.

Terwijl de synagoge nu nog macht en gezag bezat en nog vol gaven en genaden was, moest zij toegevend zijn jegens de sekten en heidenen. Dezen zouden door God in genade ontvangen worden, en indien ze nu verdraagzaam was jegens hen, zou ze, eenmaal zelf het huis van God uitgejaagd, zich dan met goed gevolg op hun voorspraak kunnen beroepen.

Deze verklaring schijnt om haar waarschijnlijkheid op zijn minst een plaats te verdienen onder de andere mogelijke en redelijke verklaringen. – Tot hier Brentano.

Deze parabel zag K. in beeld voorgesteld. De beschrijving ervan vult 3 boekbladzijden, die wij liever, om Jezus' levensverhaal niet te lang te onderbreken, hier overslaan. Wellicht geven wij ze, aan 't einde van het werk, met enige andere passages, als toevoegsels, als een beetje plaats overblijft.

14 juli. –

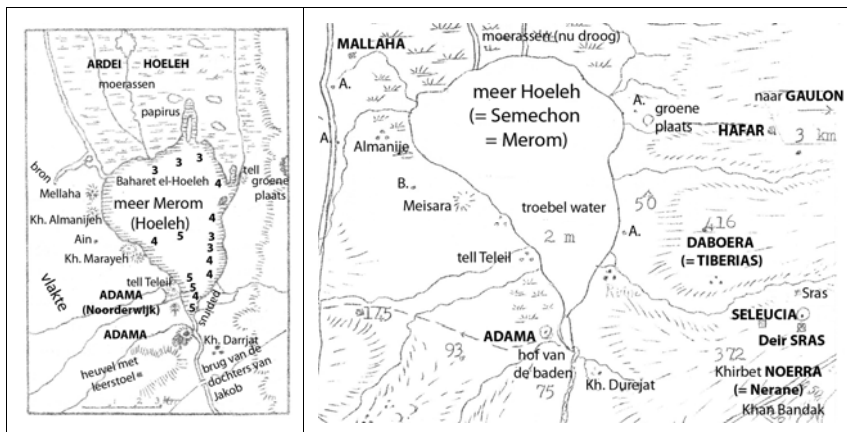
Heden liepen Jezus en de leerlingen verdeeld de ganse stad af. Jezus bezocht meer het centraal gedeelte; de leerlingen echter gingen in de buitenwijken tot in de huizen van de heidenen; zij gingen bijna van huis tot huis en nodigden de inwoners die reeds onderricht en voorbereid waren, op 2 predicaties van Jezus uit;

- de eerste wilde Jezus de volgende dag houden, waarna de doop hun toegediend zou worden;
- de tweede overmorgen, aan gene zijde van het meer, op een groen omtuinde plaats.

Tussen hun uitnodiging in wisten zij steeds iets leerrijks en stichtelijks te zeggen. Deze aankondiging duurde tot de avondschemer.

Nu zag ik de leerlingen buiten de stad aan de westzijde van het meer opwaarts (noordwaarts) gaan en op de schepen van enige vissers stijgen, die op een brede plaats van het meer onder de uitmonding van de Jordaan bij fakkellicht visten; zij lokten de vissen met hun hevig licht aan en vingden die met stekels en angels. De leerlingen op de schepen hielpen de vissers en onderrichtten hen middelerwijl; zij zeiden hun ook dat zij hun vissen op de overzijde naar de groene plaats bij Seleucia zouden brengen, waar *Jezus zijn lering wilde houden*; daar zouden zij een hoog loon voor hun waren ontvangen.

Deze groene plaats bij Seleucia (meer dan een uur ten noorden ervan) was een soort van dierentuin met een wal en heining omringd, en daarin sloten zij alle wilde dieren op, die zij levend vingen; zij hadden daar allerlei grachten en holen er voor; de plaats behoorde tot Adama en was ongeveer nog anderhalf uur van Seleucia afgelegd. (K. wijst de 'Groene Plaats' aan bij de noordoosthoek van het meer; zie een der kaartjes).

492.

15 juli. –

Dit is de datum die op nr. 464, genoemd is, als de datum van een grote leerrede bij Tiberias (= Daboera); zie ook nr. 464, voetnoot 216.

‘s Morgens kwam Jezus tot de leerlingen en zij gingen met Hem langs een omweg, waar nog verscheidene hutten stonden, naar de stad terug; ook in deze hutten nodigden zij nog de mensen uit, gelijk zij het gisteren in de andere huizen gedaan hadden.

In de stad gekomen ging Jezus met hen naar het huis van de overste op de markt en nam er met hen een verversing, bestaande uit kleine broden, twee en twee aan elkander hangend; er waren ook kleine vissen met omhoog geheven koppen opgediend, en wel in een scheepsvormige schotel die blonk als bont, veelkleurig glas.

Jezus legde voor ieder leerling zulk een gehele vis op zijn broodje voor; rondom had de tafel ronde uitdiepingen, die de vorm hadden en de rol vervulden van telloren en daarin kreeg iedereen zijn portie opgediend.

Na de maaltijd *sprak Jezus in de zaal die naar de hof open was, een voorbereidingswoord voor de overste en*

zijn huisgenoten, die gedoopt moesten worden en hierna begaf Hij zich naar de leerplaats buiten de stad; reeds vele mensen wachtten hier op Hem en ook deze bereidde Hij voor tot de doop. De mensen traden in groepen beurtelings aan en af. Zij gingen van hier naar de synagoge; zij baden er, strooiden asse op hun hoofd en verwekten akten van berouw. Daarna begaven zij zich naar de genadeplaats, waar zij zich twee en twee in een kleine badvijver reinigden, terwijl zij door gordijnen van elkander gescheiden waren.

493.

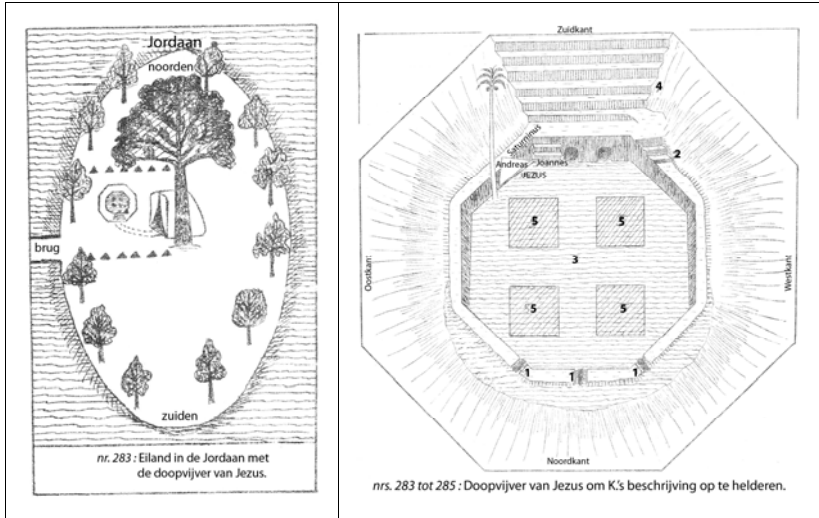
Nadat de laatsten de leerplaats verlaten hadden, begaf Jezus zich met leerlingen naar de genadeplaats.

De doopvijver was dezelfde, waarin het water uit een arm van de Jordaan toegevloed kwam; ook hier was het bekken met een gracht omringd, waarin twee mensen naast elkander konden doorgaan. In deze gracht vloeide het water uit het middelste bekken door 5 groeven of geulen, die men kon sluiten. Naast deze gleuven liepen (over de gracht) 5 toegangen naar de middelvijver. Midden in deze vijver stond een paal, die door middel van een tot de oever reikende arm (of handboom) de vijver kon openen en sluiten.

Deze vijver met 5 groeven of aflopen was niet opzettelijk aldus voor de doop ingericht; zulk een vorm, waar het getal '5' ten grondslag aan ligt, komt in Palestina veelvuldig voor; men vindt hem terug in de toegangen:

- tot de vijver Bethesda,
- tot de doopvijver van Joannes in de woestijn,
- tot de doopvijver van Jezus (cfr. fasc. 10, nr. 263 en later nr. 2154).

Dit getal heeft een zinnebeeldige betrekking op de heilige 5 wonden van onze Heer en houdt verband met een verborgen mysterie van onze godsdienst.

*Jezus onderrichtte hier nog om de mensen meer en meer tot de doop te vermanen en voor te bereiden. De dopelingen kwamen weer in lange mantels; zij legden die af en daalden neer in de omringende gracht, waarin reeds water uit het middenbekken ingelaten was. Nu hadden zij alleen nog een lendendoek aan en om hun bovenlijf een klein manteltje. Op de toegangen of bruggen stonden de doper en de peters; het water werd met een scheplepel of schaal **op het hoofd gegoten in de naam van Jehova en zijn gezant.***

Steeds doopten 4 leerlingen tegelijk en 2 andere legden de handen op. Het dopen met de voorbereidingen van Jezus duurde tot de avond. Velen werden voorlopig afgewezen en uitgesteld.

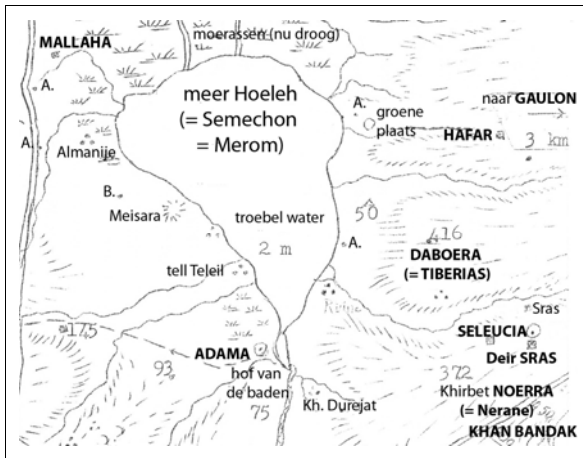
Jezus' preek te Seleucia.

494.

16 juli. –

Met het aanbreken van de dag voeren de leerlingen naar Seleucia en de groene plaats.

Het meer had de gedaante van een viool, was diep gelegen en gemiddeld een kwartier breed; op enige afstand ervan lag Adama.

Seleucia was slechts een middelbare, doch sterke vestingstad; ze had eerst een muur, dan een wal en dan nog een muur²³⁵.

²³⁵ **Adama.** – Dit Adama van de zienster is geen Bijbelse stad. Nochtans zijn er in de Bijbel Adama's genoemd en deze zoekt men alle in de Jordaanvallei; men brengt dit in verband met het feit dat Adama betekent 'aarde' en wel 'rode' aarde, waaruit de eerste mens gemaakt zou zijn. Vandaar dat 'Adam' ook betekent 'mens' (zowel de vrouw als de man).

De ligging hebben wij juist aangegeven.

Bij wat we reeds zegden over de moerassige grond, voegen wij nog het volgende.

Nabij de zuidpunt van het meer hebben de Israëli's van de nederzetting Hagovrim de loop van de Jordaan gewijzigd, zijn bedding verlegd over een lengte van 500 m. Meer dan 3000 m³ aarde werden verplaatst;

Vooral aan haar noordzijde was ze ontoegankelijk steil en geheel door heidense soldaten bewoond. Hun vrouwen woonden in hun eigen afgezonderde stadswijk in lange huizen, ieder in haar kamer. Hier waren de Joden niet talrijk, werden verstoken en woonden in ellendige holen in de muren; zij moesten ook dwangarbeid in grachten, wallen en moerassen verrichten.

hierdoor werd de bedding van de stroom breder en dieper, waardoor de overstromingen, die de moerassen veroorzaakten, vermeden werden.

Zo werden meteen uitgestrekte landbouwgebieden aangewonnen (Guide bleu, 212). 20 eeuwen heeft men op deze verbetering moeten wachten.

Seleucia.

De 3 voornaamste steden van de provincie Gaulon waren:

- **Sogane** in het noorden,
- **Seleucia** in het midden en
- **Gamala** in het zuiden

De stad is bekend, maar de ligging is verloren.

Flavius Josephus legt het boven het meer Semechon (of Merom).

Dit belet niet dat de afstand 1,5 uur kan zijn, want Soemmaka, het oude Semechon, ligt 12 km van het meer.

De ligging van Seleucia wijzen wij ten nauwkeurigste aan, wanneer wij het veronderstellen op de eerste hoogten te Deir Sras, 6 km ten oosten van Adama, en te Khirbet Noerra (Nerane), 1 km meer naar het zuidoosten.

Te Noerra vindt men Romeinse en Byzantijnse ruïnes. Er lagen hier soldaten, volgens K.. Bij Noerra (600 m ten zuiden) ligt het Turkomaans dorp Khan Bandak (van Pandocheon = herberg).

In de ruïnes van dit Khan Bandak liggen gebeitelde stenen, op enige waarvan men de 7-armige kandelaar afgebeeld ziet, op andere een Byzantijns kruis. Zijn dit geen resten van een tempel, die een kerk werd?

Volgens K. was er te Seleucia een herberg en tempel.

Hoe dan ook, in dit beperkt district zal Seleucia gelegen hebben.

Nog 7 km verder naar het zuidoosten vindt men de naam Seleuqijeh (op kaart Israël Sloeqiye). De plaats ligt klaarblijkelijk te ver van het meer.

Hier zouden wij dus een nieuw geval hebben van een beroemde plaatsnaam, die op een naburige plaats overgegaan is. Hedendaags doen zich zulke gevallen jammerlijk maar al te veel voor onder de Israëli's.

Ik zag hier geen synagoge, maar wel een ronde tempel, gebouwd op een kring van zuilen, waartegen grote, dragende figuren stonden (of uitgehouwen waren). In het midden stond een zeer dikke zuil, waarin men met trappen omhoog in de tempel steeg. In de grond onder de tempel waren gewelfde kelders, waarin zij, geloof ik, de kruiken met de asse van hun doden plaatsten. Ook was in de buurt een zwarte plaats, waar zij, naar ik vermoed, hun lijken verasten. In de tempel zag ik beelden van slangen met mensengezichten, figuren van mensen met hondskoppen en ook een beeld met de maan en met een vis. De omstreken van de stad waren niet vruchtbaar, doch de inwoners zeer werkzaam; zij maakten velerlei touwwerk voor paardentuig; ook waren hier vele wapensmeden; deze vervaardigden bijna uitsluitend voorwerpen behorend tot het soldatenwezen.

495.

De leerlingen gingen hier in de omgeving rond en nodigden de mensen uit tot de prediking en de maaltijd op de groene plaats (bij de noordoosthoek van het meer). Ondertussen deed Jezus hetzelfde in de heidense woningen te Adama. Hierop begaven de leerlingen zich naar de groene dierentuinplaats, die met schoon gras, bloemen en struiken begroeid was. Hier bereidden zij de maaltijd met de vissers, die er hun vissen in een waterbak bewaard hadden. De tafels waren balken van een paar voeten breed, die men uit het meer hierheen gesleept had²³⁶. Achter de

²³⁶ De tafels waren balken. – Maaltijden werden veelal genomen op een tapijt over de grond uitgespreid (cfr. fasc. 1, nr. 13, voetnoot 31)

Toch gebruikte men ook, misschien zelfs vaker een zeer lage tafel, of een stenen of houten balk, gelijk hier (cfr. Dapper, Perzië, 107; Beaufays, I, 44; Mislin, I, 180, 203, 215, 253; De Géramb, II, 228 en 309). De hoogte is 20 à 30 cm.

De mannen liggen aan; de vrouwen zitten op hun gekruiste benen en hielen op een kussen of tapijt, of ook met de benen ter zijde. De mannen lagen op ligstoelen of divans (cfr. D.B. Pâques, col. 2100).

hof waren vuurhaarden (of ovens), waarin de vissen gebraden werden; het scheen dat men hier niet zo zelden zulke maaltijden hield, want in kelders stonden daar een soort grote stenen schotels, als door de natuur gevormd, waarin de gerechten, nl. broden, vissen, groenten en vruchten opgedragen werden.

Toen dit alles gereed was en een honderdtal heidense mannen verzameld waren, kwam ook Jezus van over het meer aan. Een twaalfstal Joden, de stadsoverste en verscheidene heidenen van Adama vergezelden Hem. *Jezus hield dan een lering op een heuvel*; de overste en de Joden belastten zich met de zorg en de regeling van de maaltijd en dienden met de leerlingen de tafel.

Jezus wees er eerst op dat de mens uit een lichaam en een geest bestaat, en zegde dat zowel de ziel als het lichaam onderhouden en gevoed moet worden; het stond hun vrij, zei Hij, zijn preek nu te aanhoren of wel te gaan eten. Dit was bedoeld om hen op de proef te stellen. Aanstonds gingen enigen naar de tafel, vervolgens vele anderen, zodat er eindelijk maar een 3^e deel naar zijn toespraak bleef luisteren.

Hij sprak hun over de roeping van de heidenen en verhaalde hun de reis van de H. Driekoningen, waarvan zij gehoord hadden en het een en ander wisten.

496.

Na afloop van de leerrede en de maaltijd trok Jezus tegen de avond met de leerlingen en Joden naar Seleucia (stad), dat wel anderhalf uur naar het zuiden toe en niet dicht bij het meer gelegen was; de Seleucianen die aan het feest deel genomen

K. vermeldt dikwijls lage tafels en doet ook opmerken dat de tafels bij de heidenen gewoonlijk ietwat hoger waren, b.v. in de nrs. 1118, 1143, 1248, 1760 en straks in nr. 497, hieronder.

hadden, waren er reeds terug. Hier werd Hij door de stadsnotabelen ontvangen, die Hem en de leerlingen en de Joden wijn en brood als voorgerecht aanboden.

Men deed hun ingeleide in de stad en *Jezus groette en onderrichtte er de heidense vrouwen*, die, niet ver van de poort, op een plaats waar zij onderricht plachten te worden, bijeen gekomen waren om Hem te zien. Zij gaan gekleed, zoals de Jodinnen, doch ze zijn niet zo zorgvuldig en zedig gesluierd; ze munten niet uit door schoonheid en, gelijk de mensen in dit gewest in het algemeen, zijn ze niet groot, maar robuust en gezet.

Jezus trad nu in een grote herberg, waarin men voor Hem een rijke eremaaltijd had bereid. In dit gewest waren de mensen zeer gesteld op gastmalen. Jezus en de leerlingen en de Joden aten aan een tafel alleen. Eerst wilden de Joden hier niet eten, maar *Jezus zegde hun dat de mens niet verontreinigd wordt door wat mond de ingaat (doch door wat de mond uitkomt)*, (cfr. Mt. 15, 11) en dat zij die niet wilden mee-eten, zijn leer niet volgden, enz. *Hij onderrichtte gedurende de maaltijd de gasten onvermoeid.*

497.

De heidenen hadden hogere tafels dan de Joden en ook afzonderlijke tafeltjes voor één persoon; zij zaten op kussens met de benen onder zich gekruist, zoals in het Driekoningenland; de spijzen waren vissen, groenten, honing, vruchten, en, zoals ik zag, ook bruingebraden vlees. *Jezus betoverde de gasten zodanig door zijn woord, dat zij 's avonds, toen Hij afscheid wilde nemen, zeer bedroefd waren; zij baden Hem dringend nog te willen blijven, doch Hij liet Andreas en Natanael bij hen; de heidenen waren zeer gesteld op nieuwigheden (gelijk Paulus ook ondervond te Athene, Hand. 17, 19-21).*

Het donkerde reeds, toen Hij van hen wegging; de woningen van de vrouwen waren met de achterzijde tegen de wal of vestingmuur

aangebouwd, maar de voorgevel had uitzicht op een brede straat; er waren prachthuizen daaronder. Er lag van afstand tot afstand een tuin of hofplaats tussen, waar zij in open lucht huiswerk deden, zoals wassen. *Jezus sprak met hen op hun vergaderplaats. Ook te Seleucia heeft Hij over de doop als afwassing gesproken;* en daar zij Hem nu langer bij zich wilden houden, *zegde Hij dat zij vooralsnog niet in staat waren méér te begrijpen* (cfr. Joa. 16, 12).

Jezus doet genezingen.

498.

17 juli. –

Heden zag ik degenen die onlangs gedoopt waren, een dankplechtigheid in de synagoge te Adama houden. De nieuwgedoopten bekleedden er de ereplaatsen; zij stonden vóór de anderen, zongen lofzangen en *Jezus sprak een leerrede uit.* Ik zag hen daarna naar de genadeplaats gaan, waar nog meer anderen het doopsel ontvingen (onder wie misschien de uitgestelden van nr. 393, geheel beneden). Andreas en Natanael kwamen van Seleucia terug; de bekeerde Jood gedraagt zich bij alles als een dienstknecht en bode; hij is zeer ootmoedig geworden en zeer behulpzaam.

18 juli. –

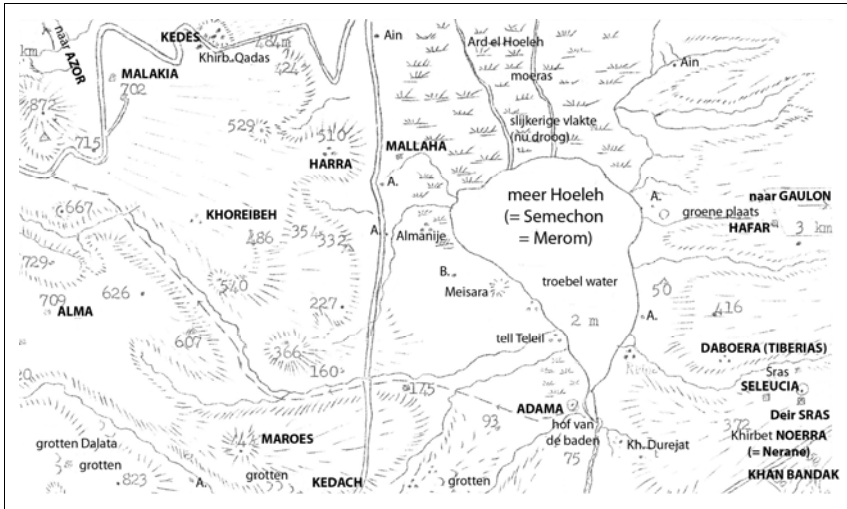
Heden, donderdag, gingen de 4 leerlingen die uit Galilea gekomen waren, zeer vroeg naar verscheidene, meer noordelijk gelegen steden.

Hiertoe behoren **Azor** en **Kedes**, en ook, naar ik meen, **Berota**, want ik herinner mij duidelijk de klank 'OTA'.

- Kedes ligt 2 of 3 uren van Adama naar het westen en een weinig meer noordelijk (dus ten noordwesten).

- Azor of Hazor twee uren ten noordwesten van Kedes en
- Berota ten westen (zuidwesten) van Kedes.

De 3 steden vormen samen een driehoek.

Daar is ook nog een 4^e, maar ik ben er de naam van vergeten; alleen herinner ik mij dat Tobias een oom in dat gewest had gehad.

Van Azor daalt een riviertje af dat ook voorbij Kedes loopt. Bij Berota hebben de Kaänaniëten hun leger samengetrokken om tegen Josuë te strijden (Jos. 11). Kedes is veel groter dan Azor.

Tussen deze steden ligt een hoge berg, waarop men pleegt te leren. De leerlingen hebben de inwoners van deze steden en de herders uit een rij huizen in dit gewest tot Jezus' lering op de berg uitgenodigd.

De 4^e stad is werkelijk **Tisbe** (zoals ik vermoedde). Ik zie dat Tobias daar eens gevangen werd genomen (cfr. Tob. 1, 2). Tisbe ligt zeer hoog.

In de richting van Kedes naar Berota stijgt de leerberg zeer zacht omhoog. Berota ligt hoger (dan Kedes).

Op de zuidelijke en noordelijke hellingen van deze berg wonen herders in verscheidene rijen huizen. Op de rug van de berg die met groen bedekt is, strekt zich een omheinde open plaats uit, waarin zich een leerstoel bevindt.

Een gewichtige gebeurtenis heeft hier eertijds plaats gehad en dit in de oorlog, zo ik meen, tussen Kanaän en Josuë (Jos. 11)²³⁷.

²³⁷ Commentaar op de geografische gegevens.

We zetten alles zo beknopt uiteen als we kunnen, illustreren de uiteenzetting met een kaartje en zijn overtuigd dat alle aandachtige lezers ze interessant zullen vinden en K.'s kennis van Palestina de moeite waard.

Leerlingen gaan vooruit om het volk tot een grote prediking van Jezus op te roepen.

Beschrijving van het gewest.

Tot dit gewest behoren vooral de steden **Azor**, **Kedes** en **Berota**.

De plaats waar Jezus zal komen leren ligt op een hoge berg tussen deze steden die een driehoek vormen.

Op de zich hier ruim ontrollende, golvende bergvlakte heeft Josuë de geallieerde legers der Kaänanietische koningen verslagen (Jos. 11).

Bij die steden noemt K. ook nog **Tisbe** en het meer noordelijk gelegen **Hetalon**.

Hetalon = dorp Toelin. –

Wat K. over **Hetalon** zegt, vinden wij verwezenlijkt in het dorp Toelin (dat echter niets te maken heeft met het bijbelse Hetalon van Ezek. 47, 15 en 48, 1) en dat 6 uren ten noordwesten van Adama ligt en waarvan de naam in de grond dezelfde is als Hetalon.

Tisbe = Taiteba. –

Haar **Tisbe** kan met de grootste waarschijnlijkheid vereenzelvigd worden met Taiteba met zijn hoogte van 830 m, 3 uren ten westzuidwesten van

Adama. Vervang de middelste 't' door 's' – iets wat in de nominologie vaak voorkomt – en U bekomt de naam Tisbe.

Kedes = Kedes-Neftali (ruïne Khirbet Qades); –

Van **Kedes** (of Kedes-Neftali) blijft de ruïne Khirbet Qades over; ze ligt 3 uren ten noordwesten van Adama, op de middelste hellingen (niveau 484 m). Men vindt er ene van de meest interessante en best bewaarde resten van het oude Palestina; het huidige dorp neemt nauwelijks het 3e deel in van de oude, zeer sterke stad, die een dubbele heuvel bedekte.

Een groot deel van deze heuvel is sedert eeuwen in landbouwgrond herschape[n], en toch vormen de resten nog, volgens de Palestinoloog Guérin, het indrukwekkendste archeologisch complex van de gehele streek.

Hieruit blijkt dan ook van welk belang de stad geweest is in de oudheid; ze nam een bijzondere plaats in onder de Kaänanitische vestingsteden (Jos. 12, 22). Daarna werd ze door Josuë aangewezen als toevluchtstad voor het noordelijk gedeelte van het land en als levietenstad (Jos. 20, 7; 21-32).

Berota = dorp Birim of naburige dorp Biram = Iqrit

Katarina noemt vervolgens **Berota** als gelegen in de buurt van de berg waar Jezus zal komen leren. Het ligt, volgens Flavius Josephus, niet ver van Kedes.

Wij kunnen het best vereenzelvigen, zoals ook menig Palestinoloog het doet, met het huidige dorp Birim of met het naburige dorp Biram, of wellicht nog beter, met beide samen.

Birim is een meervoudsvorm met dezelfde betekenis als Berota, nl. putten. De Israëli's hebben het andere dorp de naam Biram gegeven, dit is 'put van het volk'.

Beide plaatsen dateren uit de oudheid en liggen in het hooggebergte van Opper-Galilea, 4 uren ten westen van Adama.

Een nieuwe joodse kaart tekent op de plaats van Birim aan: *site historique*. De vervaardigers schijnen dus eveneens Berota met dit Birim te vereenzelvigen.

In onze dagen, d.i. midden augustus – dit zij tussen haakjes gezegd – heeft Birim, met nog een ander dorp, 14 km meer westelijk gelegen, nl. Iqrit, een zekere vermaardheid verworven.

Dit door het verzoek van hun vroegere, Arabische christelijke bewoners, die, gesteund door hun aartsbisschop Raya van Galilea, vroegen om, zoals hun in 1948 beloofd werd, naar hun woonplaatsen terug te mogen keren.

Dit verzoek werd door premiervrouw Meir, op grond van veiligheidsredenen beslist afgewezen.

Hier rijst nu een probleem.

Het 11^e hoofdstuk van het boek Josuë verhaalt: “De koningen van Noordkanaän sloten, onder leiding van Jabin, koning van **Azor** (Hazor) een verbond tegen de oprukkende troepen van Josuë.

Talrijk als het zand aan de zee kampeerden zij ‘bij de wateren van Merom’ om Israël te bestrijden. Maar zodra Josuë met zijn krijgsvolk ‘bij de wateren van Merom’ verscheen en op hen aanviel, leverde Jahwe hen aan Israël over; zij vluchtten in 3 richtingen, nl. naar het westen, naar het noordwesten (Sidon) en noordoostwaarts, naar de Hermon toe.

Josuë’s manschappen achtervolgden ze heel ver, versloegen ze volkomen en verwoestten en verbrandden op hun terugtocht Azor, waarvan de koning, Jabin, de aanstoker van heel die weerstand was geweest.”

Flavius Josephus’ verhaal van dezelfde gebeurtenis begint als volgt:

”De Kanaänietische koningen sloten een verbond tegen Josuë en kwamen met een ontelbaar leger van voetvolk, ruiters en strijdagens kamperen bij Berota, een hooggelegen stad in Galilea (Opper-Galilea), niet ver van Kedes, dat een andere stad is in dezelfde landstreek ...”. (Ant. jud. I, 297).

meer Merom = meer Hoeleh = meer Semechonitis, Semechon, Samko, Qelata (naar het dorp Maroen, huidige stad Marmara)

De uitdrukkingen in de beide verhalen ‘bij de wateren van Merom’ en ‘bij Berota’ duiden dus hetzelfde district, hetzelfde strijdtoneel of slagveld aan.

Reeds hieruit volgt dat door ‘wateren van Merom’ niet het meer Merom in de diepe Jordaanvallei bedoeld is, maar de bronnen en beken op het hooggebergte te, en bij, en rond het huidige **Maroen**.

Maroen en Merom is dezelfde naam en betekent ‘wateren van de hoogte’.

Maroen draagt bovendien de bijnaam er-Ras, dus een herhaling van ‘roen’; wij kunnen vertalen: ‘Maroen het hoge’, of: ‘op de bergtop’.

Merom past allermint op het diepgelegen meer dat men nu zo noemt, maar dat tussen hoge bergen ingekist ligt: *encaissé dans les montagnes*.

Over dit meer is reeds het een en ander gezegd in fasc. 13, nr. 462, voetnoot 215.

Op te merken is dat men in 'mê' een samentrekking moet zien van 'Maïm', d.i. 'wateren'; men gebruikt 'mê', wanneer het door een bezittelijke genitief gevolgd wordt, b.v. 'Mê haj-Jarden' = 'de wateren van de Jordaan'.

In deze uitdrukking slaat het woord 'mê' nooit op een meer of een zee, maar steeds

- hetzij op een bron,
- hetzij op een stromend water of zelfs op het water van een reservoir of vijver.

Zo: de wateren van de Jordaan, van En-Semes, Neftoa, Megiddo, van de beneden-vijver; (zie Jos. 3, 8. 13; 15, 7; 15, 9; Jesaja, 22, 9).

Een meer of zee wordt aangeduid door 'jam'; (zie Jos. 12, 3; Gen. 14, 3.)

Toch vindt men in I Makk. 11, 67, doch in het Grieks, de uitdrukking: *to udoor toe Gennêsar*, het water van Gennesar, maar niets verplicht ons aan te nemen dat hieronder het meer Gennesaret te verstaan is; men kan de uitdrukking even goed toepassen op de rivieren die de landstreek Gennesaret doorsnijden en meer speciaal op de 7 bronnen Tabiga, waar een geschikte plaats is voor een klein leger om te kamperen.

stad Marmara = huidige dorp Maroen = er Ras. –

De Egyptische monumenten vermelden ten westen van het meer Hoeleh (dat wij nochtans voort Merom moeten noemen om ons naar het bestaande gebruik te voegen), de stad Marmara, die geen andere is dan het huidige Maroen, 3 uren ten westen van het meer en die het Merom is uit de uitdrukking 'de wateren van Merom'.

Eerst een tiental eeuwen na Christus heeft men aan het meer Hoeleh de naam Merom gegeven.

Door Flavius Josephus wordt het genoemd: meer Semechon, Samko, Semachonitis (E.J. I, 353) en ook Qelata, van waar de naam Hoeleh overgebleven is. De Talmoed noemt het Samnaki.

Nog vindt men heden een dorp Soemaka 12 km ten noordoosten van dit meertje.

De berg tussen Berota, Azor en Kedes is dus geen andere dan een deel van de centrale bergketen in de omgeving van Maroen, de hoogste top, 935 m. Het dorp Maroen op deze top beheerst de gehele omgeving. Rondom ontspringen tal van beekjes en dit zijn de wateren van Merom.

Hier ergens is de leerplaats van Jezus te zoeken; het is een herinneringsplaats aan de zegepraal van Josuë en ze is door een muur omgeven.

Azor = Koenin (= te Harra (Harrawi), te Khoreibeh, te tell Kedach). –

K. legt het een vijftal uren ten noordwesten van Adama.

Onmogelijk natuurlijk de juiste plaats met zekerheid aan te wijzen. Wij veronderstellen het te Koenin, een dorp 4 uren ten noordwesten van Adama.

Dit brengt het gezegde van K.: “Azor, Kedes en Berota vormen een driehoek”, treffend tot zijn recht.

Koenin is strategisch sterk gelegen op een heuvel tussen 3 diepe ravijnen.

Guérin vond er vele resten uit de oudheid, waaruit blijkt dat het moderne dorp de plaats van een oude belangrijke stad heeft ingenomen (Gali. II, 375). We zien op een kaartschetsje van Brentano in de Duitse uitgave dat K. het aldus gezegd en hij het zo verstaan heeft.

Deze lokalisering van Azor stuit nochtans op moeilijkheden.

Gewoonlijk zoeken de geleerden Azor ten zuiden van Kedes en een paar schriftuurpassages, nl. I Makk. 11, 63-74 en II Kon. 15, 29 en een uitdrukking van Flavius Josephus: “Azor boven het meer Semechonitis”, schijnen die mening te begunstigen.

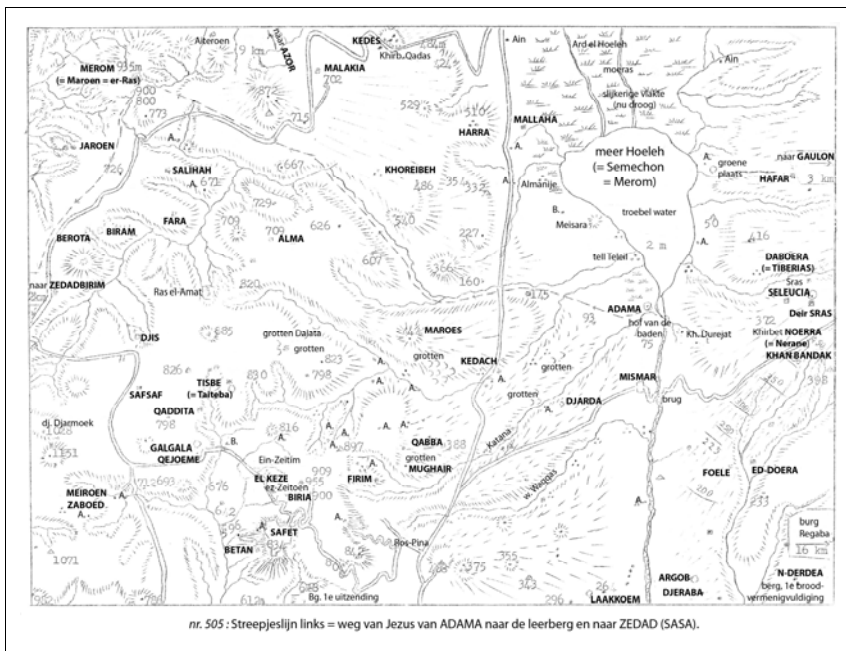
Zij zoeken Azor vooral op drie plaatsen, nl. te Harra (Harrawi), te Khoreibeh, te tell Kedach, doch zonder uitslag.

Ook de laatste opgravingen te tell Kedach, hoezeer men ook de plaats voor Azor wil laten doorgaan, verschaften geen zekerheid.

Toch moeten wij met deze mening rekening houden en een fout in dit punt bij K. of Brentano mogelijk achten. Een vergissing of misverstand zullen wij dan ook gaarne aannemen, zodra Azor met zekerheid teruggevonden is.

Ondertussen zijn de moeilijkheden tegen K.'s aanwijzing oplosbaar.

De hiervóór genoemde namen kan men vinden op het kaartje hierna, dat overigens maar een fragment is van grote kaart 2.

499.

Ik zag de leerlingen zich verdelen en die steden bezoeken.

In de grootste begaven zij zich tot de overheden en gaven hun de wens te kennen dat zijzelf hun onderdanen zouden uitnodigen tot de grote prediking die Jezus, de profeet uit Galilea, daags na de sabbat, op de leerberg zou houden.

In de kleiner plaatsen gingen zijzelf in vele huizen om de inwoners uit te nodigen. Onder de talrijke steden die ik zag, valt mij ook **Hetalon** in, waar ik onlangs in de droom iets te doen had. Hetalon ligt aan de oostzijde van het voorgebergte van de Libanon.

Ondertussen zag ik Jezus nog steeds te Adama; ik zag Hem met zijn verwante leerling en met Saturninus tot een grote menigte zieken gaan, die niet naar zijn lering en naar de doop waren

kunnen komen; *Hij genas ze, en ook nog veel andere: waterzuchtigen, lammen, blinden en bloedverliezende vrouwen, zowel bij heidenen als bij Joden. Vooral vielen mij 10 bezetenen op, allemaal Joden, zowel mannen als vrouwen.*

Bij de heidenen zag ik nooit zoveel bezetenen. Onder die bezetenen zag ik er ook voorname, die in huiskamers en voorhoven in traliehokken opgesloten waren. Toen Jezus tot die huizen naderde, sloegen zij verschrikkelijk aan het razen en woeden, doch *zodra Hij bij hen zelf kwam, werden zij stil en starden Hem star en verwilderd aan. Ik bemerkte dat Hij met een enkele blik de duivel uit hen dreef en ik zag de boze geest zichtbaar uit hen wijken,*

- eerst als een damp, en
- daarna in de gedaante van een afgrijselijk, menselijk schaduwbeeld, dat ontvluchtte.

De aanwezigen stonden hierover verbaasd en ontsteld; de bevrijden werden eerst bleek en zonken onmachtig ineen. Toen kwamen zij uit hun bewusteloosheid als uit een droom²³⁸, vielen dan op hun knieën, dankten Hem en waren totaal andere

²³⁸ iets dergelijks zegde K. reeds in nr. 393.

Deze ervaring van bevrijde bezetenen kunnen wij vergelijken met die van zielen die uit de extase terugkeren of teruggeroepen worden; zij kunnen zich niet aanstonds rekenschap geven van de omgeving waarin zij ontwaken, weten niets van dag noch uur, noch met wie zij weer in aanraking komen (cfr. Vie d.'A.C.E. II, 490).

Telkens als Zr. Jozefa Menendez uit de hel terugkeerde, waar zij enkele uren een deel der pijnen meegemaakt had, scheen het haar dat meerdere jaren verlopen waren en haar eerste indrukken waren: "Waar ben ik nu? Wie ben jij? Leef ik nog?"

Haar ogen zochten het midden te herkennen, waaruit zij pas enkele uren geleden weggerukt was. Eerst na een hele tijd realiseerde zij zich dat ze nog op aarde leefde (Un appel à l'Amour, 245). (cfr. fasc. 12, nr. 393).

mensen. *Jezus vermaande hen en zei hun van welke gebreken zij zich te verbeteren hadden.* Op deze manier verliep de gehele donderdag tot de avond toe.

500.

De leerlingen (die de preek op de berg waren gaan voorbereiden) kwamen pas omstreeks de middag naar Adama terug en namen met Jezus bij de stadsoverste deel aan een maaltijd; zij hadden in die steden ook brood en vissen gekocht en naar de leerberg doen dragen, om de toehoorders te spijzigen. Jezus had van vele mensen in verschillende dorpen en wijken geschenken ontvangen, waaronder als gegroeide, kleine goudstaafjes waren. Met deze giften betaalden de leerlingen nu hun bestellingen.

Sedert de maaltijd te Seleucia (16 juli) heeft Jezus tot nog toe niets gegeten.

Vrijdag, 19 juli. –

Op 19 juli vertelde K. niets over Jezus' verblijf te Adama, maar zij zag, gelijk zij de volgende dag meedeelde, dat *Hij 's avonds de sabbatviering te Adama hield en er in de synagoge leerde.*

20 juli; Sabbat. –

Ik zag Jezus heden hetzelfde doen en met zijn leerlingen rusten en bidden, want het is sabbat. Er zijn anderzijds te Adama ook tegenstrevers van Jezus; zij hebben 2 Farizeeën tot de lering van Joannes gezonden, om uit zijn woorden op te maken welke mening hij er over nahoudt, en ook naar Betabara en Kafarnaüm, waar zij hun collega's lieten weten dat Jezus op zijn zwerftocht door het land nu bij hen vertoefde, doopte en aanhangers won. Deze Farizeeën zijn nu teruggekeerd en vertellen wat zij gehoord hebben; zij verspreiden laster tegen

Jezus en morren tegen Hem, doch hun partij is slechts klein en vermag niet veel.

501.

In deze dagen of zelfs heden polsten de oversten te Adama, bij de maaltijd, Jezus naar zijn mening over de Essenen; zij wilden Hem op dit punt testen, omdat zij tussen ZIJN en HUN leer een overeenkomst meenden bespeurd te hebben, en omdat Jakobus de Mindere, die een bloedverwant en leerling van Hem was, ook tot de gemeenschap der Essenen behoorde. Zij brachten allerlei bezwaren tegen hen in, o.m. dat zij eenzaam en afgezonderd leefden en meer nog, dat zij niet trouwden.

Jezus antwoordde hun zeer in het algemeen dat die mensen niet te laken waren (zie fasc. 1, nr. 3, voetnoot 6). Integendeel, indien dit hun roeping was, verdienden zij alle lof, "want, zei Jezus, iedereen heeft zijn roeping en indien een kromme recht wilde gaan, zou hij er niet in slagen, en bovendien zelfs een belachelijk figuur maken."

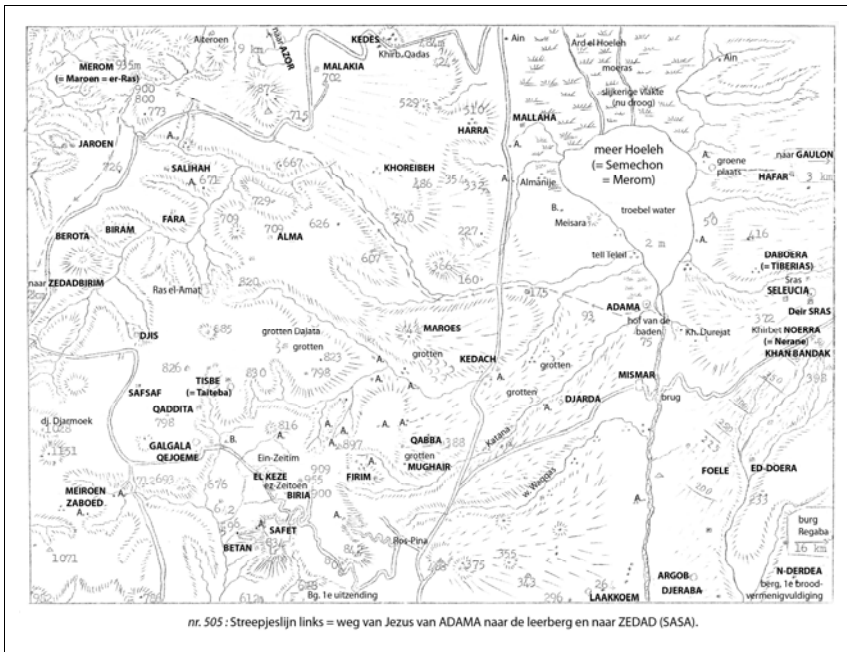
Hierop brachten zij nog de grief in, dat er zo weinig families uit hen ontstonden, doch *Jezus noemde hun vele voorbeeldige Essener-families en prees de goede opvoeding die zij hun kinderen gaven; Hij knoopte hier nog een woord aan vast over de goede en boze voortplanting; zijn uiteenzetting was geen apologie (= verdediging, verdedigingsrede) van het Essenisme, maar ook geen afkeuring.* De mensen begrepen Hem niet. Alleen hadden zij hierop willen spreken, omdat onder Jezus' familieleden Essenen waren, ook omdat Hij in betrekking men hen was en dat die mensen van het huwelijk afkerig waren (nl. de ongehuwde Essenen, terwijl de gehuwde er een zeer matig en kuis gebruik van maken).

Jezus op de hoge leerberg.

502.

21 juli. –

In de nacht van zaterdag op zondag (20 en 21 juli) zag ik Jezus vóór dag en dauw uit Adama vertrekken; na de sabbat had Hij afscheid genomen zonder te zeggen dat Hij hen definitief verliet; Hij was vergezeld van zijn leerlingen en verscheidene Joden die naar de berg trokken, waar Hij wilde prediken.

Bij de poort van Adama, waardoor Hij in de stad gekomen was, ging Hij over een brug. Indien zij door de andere poort uit de stad waren gegaan, dan hadden zij over de rivier moeten varen, die (uit de richting) van Azor naar Kedes vloeit en voorbij Adama in de Jordaan uitmondt (waarschijnlijk beter: in het meer, bij de zuidpunt; K. springt van de ene rivier over op de andere, meen ik. Zie VOORREDE, nr. 11).

Zij hadden Kedes aan hun rechterhand en bestegen in westelijke richting verscheidene zachte berghellingen en terrassen.

Deze streek had hoge bergen (Opper-Galilea), waarop zich grote vlakten uitstrekten (b.v. tussen Maroen en Birim en ten noorden van Safed). Daar vond men niet zo vele ravijnen en verwarde verscheurde bergen als in zuidelijk Palestina.

Tisbe lag aan hun linkerhand, zeer hoog (830 m).

Voortijds woonde Tobias daar; hij had daar de zwager of de broer van zijn vrouw uitgehuwelijkt en is ook in de waterstad Amichores geweest; hij had er kunnen blijven wonen, doch hij verkoos de ballingschap van zijn volk te delen om hun nuttig te kunnen zijn.

Ook Elias heeft te Tisbe gewoond, en Jezus, meen ik, reisde er reeds eenmaal door. De steden liggen nagenoeg alzo.

De zienster trekt met de vinger enige lijnen op de deken van haar bed en bepaalt enige punten om de ligging van de steden te verduidelijken. Brentano bracht dit zeer primitief in kaart en hierbij is op te merken dat hij Azor ten noordwesten van Kedes legt en Adama nabij de zuidpunt van het meer op enige afstand, zoals wij.

503.

Een grote volksmenigte was reeds op de berg verzameld, reeds gisteren avond, na het sluiten van de sabbat, waren mannen er naar opgestegen en hadden er de nodige voorbereidselen getroffen. De leerplaats was een met een wal omringde ruimte, waar zich een leerstoel bevond.

De mensen die aan beide zijden van de berg in de rijen huizen woonden, die ik vroeger reeds vermeldde, hielden zich ook bezig met het maken van tenten; zij hadden er zulke met palen en spantouwen juist in gereedheid; zij hadden die boven op de berg gebracht en de leerstoel en andere plaatsen er mee overspannen.

De plaats was van historische betekenis, want na zijn overwinning op de Kanaänieten heeft Josuë hier een dankfeest gehouden.

Men had ook gevulde waterzakken en talrijke korven met brood en vis naar boven gebracht; deze korven geleken op onze bijenkorven; men kon er twee op elkander zetten en van binnen hadden ze verscheidene indelingen of vakken, zodat men verschillende spijsen er gescheiden in kon bewaren.

504.

Toen Jezus op de berg onder het volk aankwam, werd Hij begroet met toejuichingen als deze: “Gij zijt de ware Profet, de Redder!”, en terwijl Hij door de menigte ging, bogen allen voor Hem; het kon wel 9 uur (in de voormiddag van 21 juli) zijn, toen Hij op de berg aankwam, want van Adama tot hier op de berg was de afstand wel 6 à 7 uren (om- en kronkelwegen en gewone overdrijving inbegrepen, in de rechte lijn is het 4 uren, VOORREDE, nr. 10). Er waren ook vele bezetenen op de berg gebracht. Deze nu raasden en schreeuwden, maar *Jezus zag hen aan en beval hun te zwijgen; zij waren aanstonds stil en op een nieuwe oogslag en bevel van Jezus waren zij genezen.*

Nadat Jezus het spreekgestoelte bestegen had en het volk door de leerlingen gerangschikt en tot stilte gebracht was, *bad Jezus ernstig en plechtig tot zijn hemelse Vader, van wie alle gave komt* en het volk, zijn woorden herhalend, bad mee.

Hierop begon zijn preek. *Hij sprak over deze plaats en over wat hier geschied was, over de kinderen van Israël, hoe Josuë met zijn troepen hier onverwacht verschenen was en deze landen van het juk der Kanaänieten en van het heidendom had bevrijd, en hoe Azor verwoest geworden was* (Jos. 1, 1-15).

Jozua 1

De opdracht des HEREN aan Jozua om Kanaän in bezit te nemen

1. Het geschiedde na de dood van Mozes, de knecht des HEREN, dat de HERE tot Jozua, de zoon van Nun, de dienaar van Mozes, zeide:
2. Mijn knecht Mozes is gestorven; welnu, maak u gereed, trek over de Jordaan hier, gij en dit gehele volk, naar het land, dat Ik hun, de Israëlieten, geven zal.
3. Elke plaats die uw voetzool betreden zal, geef Ik ulieden, zoals Ik tot Mozes gesproken heb.

4. Van de woestijn en de Libanon ginds tot aan de grote rivier, de rivier de Eufraat, het gehele land der Hethieten, en tot aan de Grote Zee in het westen zal uw gebied zijn.
5. Niemand zal voor u standhouden al de dagen van uw leven; zoals Ik met Mozes geweest ben, zal Ik met u zijn; Ik zal u niet begeven en u niet verlaten.
6. Wees sterk en moedig, want gij zult dit volk het land doen beërven, dat Ik hun vaderen gezworen heb hun te zullen geven.
7. Alleen, wees zeer sterk en moedig en handel nauwgezet overeenkomstig de gehele wet die mijn knecht Mozes u geboden heeft; wijk daarvan niet af naar rechts noch naar links, opdat gij voorspoedig zijt, overal waar gij gaat.
8. Dit wetboek mag niet wijken uit uw mond, maar overpeins het dag en nacht, opdat gij nauwgezet handelt overeenkomstig alles wat daarin geschreven is, want dan zult gij op uw wegen uw doel bereiken en zult gij voorspoedig zijn.
9. Heb Ik u niet geboden: wees sterk en moedig? Sidder niet en word niet verschrikt, want de HERE, uw God, is met u, overal waar gij gaat.
10. Toen beval Jozua de opzieners van het volk:
11. Gaat midden door de legerplaats en beveelt het volk aldus: bereidt u teerkost, want binnen drie dagen zult gij de Jordaan hier overtrekken om bezit te gaan nemen van het land, dat de HERE, uw God, u tot een bezitting geven zal.
12. Tot de Rubenieten, de Gadieten en de halve stam Manasse zeide Jozua:
13. Gedenkt het woord dat Mozes, de knecht des HEREN, u geboden heeft: de HERE, uw God, schenkt u rust en geeft u dit land:
14. uw vrouwen, uw kleine kinderen en uw vee mogen blijven in het land, dat Mozes u gegeven heeft aan de overzijde van de Jordaan, maar gij zult, ten strijde toegerust, aan de spits uwer broeders optrekken, alle dappere helden, en gij zult hen helpen,
15. totdat de HERE uw broeders rust geschonken heeft evenals u, en ook zij bezit genomen hebben van het land dat de HERE, uw God, hun geven zal. Dan moogt gij terugkeren naar uw eigen land en dat in bezit nemen, hetwelk Mozes, de knecht des HEREN, u gegeven heeft aan de overzijde van de Jordaan, in het oosten.
16. Daarop antwoordden zij Jozua: Al wat gij ons bevolen hebt, zullen wij doen en overal, waarheen gij ons zenden zult, zullen wij gaan;
17. evenzeer als wij naar Mozes gehoord hebben, zullen wij naar u horen; moge maar de HERE, uw God, met u zijn, zoals Hij met Mozes geweest is.
18. Ieder die uw bevel weerstreeft en niet hoort naar uw woorden, wat gij hem ook bevelen zult, zal ter dood gebracht worden. Alleen, wees sterk en moedig!

Uit: NBG-vertaling 1951

Vervolgens legde Hij dit alles zinnebeeldig uit: “zó kwamen nu het licht en de waarheid opnieuw tot hen, zegde Hij, doch nu niet met wapengeweld, doch met genade en zachtmoedigheid, om hen uit de greep van het kwaad te bevrijden; zij mochten geen weerstand bieden, zoals de Kanaänieten deden, opdat Gods strafgericht niet over hen zou komen, zoals over Azor.” (Jos. 11, 10).

Jozua 11

Verovering van noordelijk Kanaän

1. Zodra nu Jabin, de koning van Hasor, dit hoorde, zond hij een boodschap aan Jobab, de koning van Madon, aan de koning van Simron en aan de koning van Aksaf,
2. alsmede aan de koningen, die in het noorden woonden op het Gebergte, in de Vlakte ten zuiden van Kinarot, in de Laagte en in de heuvelstreek van Dor in het westen,
3. de Kanaänieten in het oosten en in het westen, de Amorieten, de Hethieten, de Perizieten, de Jebusieten op het gebergte, en de Chiwvieten aan de voet van de Hermon, in de landstreek van Mispá.
4. Daarop trokken dezen uit en al hun legers met hen, veel volk, talrijk als het zand aan het strand der zee, met zeer veel paarden en strijdwegens.
5. Al deze koningen sloten zich aaneen en kwamen zich gezamenlijk legeren bij de wateren van Merom, om tegen Israël te strijden.
6. Toen zeide de HERE tot Jozua: Wees niet bevreesd voor hen, want morgen om deze tijd zal Ik hen allen als verslagenen aan Israël overleveren; hun paarden zult gij de pezen doorsnijden en hun strijdwegens met vuur verbranden.
7. Toen kwam Jozua, en al het krijgsvolk met hem, plotseling op hen af bij de wateren van Merom, en zij overvielen hen.
8. En de HERE gaf hen in de macht van Israël; zij versloegen en achtervolgden hen tot aan Groot-Sidon en tot Misrefot-Maim, en oostwaarts tot de vallei van Mispé. Zij versloegen hen, totdat zij niemand van hen hadden overgelaten.
9. En Jozua handelde met hen zoals de HERE hem gezegd had: hun paarden sneed hij de pezen door en hun wagens verbrandde hij met vuur.
10. Terzelfder tijd keerde Jozua terug en nam Hasor in, en zijn koning sloeg hij met het zwaard; want Hasor was eertijds het voornaamste van al deze koninkrijken.
11. Zij versloegen alle levende wezens, die daarin waren, met de scherpte des zwaards, de ban voltrekkend; niets wat adem had, bleef over en Hasor verbrandde hij met vuur.
12. Verder heeft Jozua alle steden van deze koningen, en al hun koningen, overwonnen en hen geslagen met de scherpte des zwaards; hij trof hen met de ban, zoals Mozes, de knecht des HEREN, geboden had.
13. De steden echter, die op haar heuvels lagen, heeft Israël niet verbrand, met uitzondering alleen van Hasor, dat Jozua verbrand had.
14. De gehele buit uit deze steden, benevens het vee, hebben de Israëlieten buitgemaakt; alle mensen echter hebben zij geslagen met de scherpte des zwaards, totdat zij hen verdelgd hadden; zij lieten niets overblijven wat adem had.
15. Zoals de HERE zijn knecht Mozes geboden had, zo had Mozes Jozua geboden en daarnaar heeft Jozua gehandeld: hij heeft niets nagelaten van al wat de HERE aan Mozes geboden had.

Uit: NBG-vertaling 1951

Hij verhaalde ook een parabel, die Hij later nog gebruikte en die in het evangelieboek staat, zo ik meen, het is de parabel, waarin er van tarwe en landbouw sprake is (cfr. Mk. 4, 26-29; Mt. 13, 24).

Marcus 4

De groei van het Koninkrijk Gods

26. En Hij zeide: Alzo is het Koninkrijk Gods, als een mens, die zaad werpt in de aarde,
27. en slaapt en opstaat, nacht en dag, en het zaad komt op en groeit, zonder dat hij zelf weet hoe.

28. De grond brengt vanzelf vrucht voort; eerst een halm, daarna een aar, daarna het volle koren in de aar.
29. Wanneer dan de vrucht rijp is, laat hij er terstond de sikkel in slaan, omdat de oogsttijd aangebroken is.
30. En Hij zeide: Hoe zullen wij het Koninkrijk Gods afbeelden, of onder welke gelijkenis zullen wij het brengen?
31. [Het is als een] mosterdsaadje, dat, wanneer het in de aarde gezaaid wordt, het kleinste is van alle zaden op de aarde,
32. en toch, als het gezaaid is, opkomt en groter wordt dan alle tuingewassen, en grote takken maakt, zodat in zijn schaduw de vogelen des hemels kunnen nestelen.
33. En in vele dergelijke gelijkenissen sprak Hij het woord tot hen, naardat zij het konden horen,
34. en zonder gelijkenis sprak Hij tot hen niet, maar afzonderlijk aan zijn discipelen verklaarde Hij alles.

Matteüs 13 **Andere gelijkenissen**

24. Nog een gelijkenis hield Hij hun voor en Hij zeide: Het Koninkrijk der hemelen komt overeen met iemand, die goed zaad gezaaid had in zijn akker.

Uit: NBG-vertaling 1951

Hij sprak ook over de boetvaardigheid en de komst van Gods Rijk; hier sprak Hij ook duidelijker over Zichzelf en zijn hemelse Vader, dan Hij tot nog toe op zijn rondreizen door dit land had gedaan.

Nu kwamen tot Hem hier op de berg ook de zoon van Joanna Chusa en die van Veronika; zij waren door Lazarus gezonden om Jezus te waarschuwen tegen de 2 bespieders, die de Farizeeën van Jeruzalem naar Adama gezonden hadden.

Tijdens een rustpoos in de toespraak werden de 2 Jeruzalemmers Hem door de leerlingen voorgesteld. *Jezus antwoordde hun dat zij om Hem niet zo angstig behoefden te zijn, want dat Hij zijn zending moest vervullen, dat Hij hen voor hun liefde dankte, enz.*

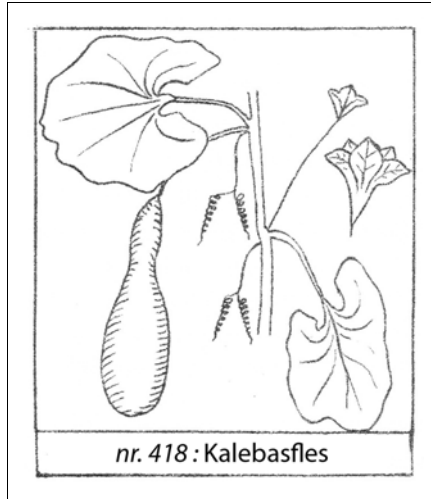
Die gezanten van de Farizeeën waren met de ontevreden Joden uit Adama eveneens hier boven; *Jezus sprak niet met hen, doch verklaarde luidop dat men Hem bespiedde en vervolgde, dat zij er evenwel niet in zouden slagen de*

zending, die zijn hemelse Vader Hem opgedragen had, te verhinderen, dat Hij zich voortaan weer (openbaar) aan hen zou vertonen en de waarheid en het Rijk Gods aankondigen.

Er waren daar ook vele vrouwen met hun kinderen en zij verlangden zijn zegen. De leerlingen verontrustten zich hierover en waren van mening dat Hij dat beter zou laten wegens de hier aanwezige bespieders, maar *Jezus berispte hen over hun mensenvrees en zei dat Hij de bedoeling van die moeders goedkeurde en dat die kinderen deugdzaam zouden worden; Hij ging dan ook door de rangen en zegende ze.*

505.

De toespraak die om 10 uur 's morgens begonnen was, duurde tot tegen de avond. Dan ging het volk gerangschikt neerzitten voor de maaltijd. Aan de ene kant van de berg stonden vuurovens met roosters, waarop de vissen gebraden werden. Allen zaten in de beste rangschikking: de inwoners van een zelfde stad lagen tezamen; verder de mensen uit elke straat en tenslotte de families en burens uit die straat. Elke straat had haar man, die de spijzen haalde en verdeelde. Alle disgenoten of één uit een samenhangende groep had een opgerold stuk leder op zich hangen, dat open gerold tot tafelblad of dwaal (= witlinnen doek over het altaar, altaardoek) diende. Ook ander tafelgerief had men bij zich, nl. benen messen en lepels, die met een pin aan de hecht of steel vast waren. (Tafel- en eetgerief namen de Joden op weg mee, wanneer ze voorzagen dat zij onderweg zouden moeten eten). De enen hadden kalebassen flessen op zich hangen (cfr. fasc. 13, nr. 418 en voetnoot 180).

Anderen droegen bekers van boombast of schors, die (spiraalvormig) gewonden (en geharst) waren. Hierin ontvingen zij drank uit de lederen zakken. Sommige handige mannen hadden ter plaats of onderweg in een handomdraai zulk een beker vervaardigd. De familiehoofden ontvingen de spijzen van de leerlingen en verdeelden telkens een portie onder een groep van vier of vijf samengezeten personen, aan wie zij een stuk vis en brood op het tussen hen uitgespreide lederen tafelblad voorlegden.

Jezus zegende de spijzen, eer ze uitgedeeld werden, en ook hier had een vermenigvuldiging van de spijzen plaats, want ze waren bij lange niet toereikend voor de paar duizend mensen, die hier bijeengekomen waren.

Iedere groep kreeg slechts een kleine hoeveelheid spijs, maar nadat zij gegeten hadden, waren allen verzadigd en er bleef nog veel over voor de armen, die het in korven verzamelden en meenamen. (In fasc. 9, nr. 204, zal wel deze broodvermeerdering bedoeld zijn.)

Onder de toehoorders bemerkte ik enige op doorreis zijnde Romeinse soldaten; het waren zulke die te Rome Lentulus kenden

of aan wie hij te bevelen had, want hij had ook soldaten onder zich. Wellicht had hij hun opdracht gegeven inlichtingen over Jezus voor hem in te winnen, want zij kwamen tot de leerlingen en vroegen hen om enige van de door Jezus gezegende broodjes om ze naar Lentulus te sturen; ze kregen er ook en staken die in hun knapzak of ransel, die van hun schouderen afhing²³⁹.

²³⁹ Lentulus. – Over de twee Lentuli, senior en junior, zie fasc. 5, nr. 124, voetnoot 277.

Waar P. Martinus Kochem in zijn groot Christusleven handelt over Jezus' wonderen, schrijft hij o.m.: "Merkwaardigerwijze vermelden de evangelisten dat Jezus' faam zich door het hele land verspreidde en dat zijn wonderwerken overal belangstelling wekten. Zodra Hij een opvallend mirakel had gedaan of een bekend persoon had genezen, drong het gerucht daarvan aanstonds in alle omliggende provincies tot in verre overzeese landen door. Vandaar dat velen uit die landen naar Judea reisden om de grote wonderdoener te zien, om die heilige boetepredikant te horen. Iedereen wilde iets wat door Hem gezegd was om het als aandenken te bewaren."

Inderdaad, in zijn autobiografie schrijft Paus Clemens I

(Hier citeerden wij de autobiografie van Paus Clemens I.

Hiermee zijn bedoeld de oud-christelijke geschriften, bekend onder de naam Clementiënen, die in hun huidige vorm voorzeker ten onrechte aan de genoemde Paus worden toegeschreven. Daarom noemt men ze nu PSEUDO-CLEMENTIËNEN. Ze verhalen de lotgevallen van de Apostel Petrus en zijn leerling Clemens. Volgens recente auteurs dateren deze geschriften uit de jaren 300, maar ze gaan ten dele terug op oudere bronnen: autobiografische mededelingen van de echte Paus Clemens zijn dus geenszins uitgesloten.)

dat men stukken van de miraculeuze vermenigvuldigde 5 gerstebroden, waarmee 5.000 man verzadigd werden, naar Rome bracht, en nog dat het nieuws dat in Judea een heilig godsman opgestaan was, zich door de gehele stad verbreidde; hierop staken vele Romeinen de zee over om Christus te zien en zijn leer te vernemen. (cfr. nr. 2241).

"Telkens als een schip van overzee te Rome aangeland was, schrijft nog dezelfde, liep een grote menigte volk naar de haven om het nieuws op te vangen, dat de passagiers over de wonderen van de mirakeldoener meebrachten."

Niet alleen in Italië, maar ook in Frankrijk, werd toen reeds de glorievolle naam van Jezus Christus bekend (cfr. nr. 932), en ook van daar zijn vele

Toen de maaltijd ten einde liep, was het reeds donker en men gebruikte fakkels. *Jezus zegende het volk* en verliet met de leerlingen de berg; weldra scheidde Hij ook van hen. Terwijl dezen langs een kortere weg naar Betsaida en Kafarnaüm terugkeerden, richtte Jezus zich met de verwante leerling en met Saturninus zuidwestwaarts naar een stad die ter zijde van Berota ligt en Zedad heet; Hij overnachtte er in een herberg vóór die stad²⁴⁰.

nieuwsgierigen te scheep naar Palestina gereisd om de wondermens te zien, gelijk Gregorius van Tours het verzekert.

Naar aanleiding van het schilderwerk van de gezant van de koning van Edessa, noteert ook Eusebius dat Jezus' faam zich verre buiten Palestina verspreid had.

Die niet konden gaan, vervolgt Kochem, verlangden een beeld van Jezus te zien.

Zo lezen wij dat Lentulus, een Romeins senator, een afbeelding van Christus in zijn bezit kreeg. Hij schonk die aan de senaat, meent Kochem, maar dit vermeldt K. niet. Dit beeld was door hem begonnen, weet K. te zeggen, maar door een engel voltooid (cfr. nr. 2241; wat voorbeelden van buitenlandse bezoekers betreft, zie verder nr. 932).

²⁴⁰ **Zedad = Sasa = Zaza.** – Op grond van de aanduidingen van K. kunnen wij Zedad met grote waarschijnlijkheid vereenzelvigen met Sasa of Zaza, 5 km ten zuidwesten van Birim (Berota), aan de noordvoet van de hoge berg Djarmoek (niv. 1208 m).

Zedad verlatend zal Jezus straks in het gebergte komen.

De Hebreeuwse en Arabische 'D' heeft vaak de uitspraak van een verzachte 'S' of 'Z'. Het Hebreeuws 'Uzzen' werd in het Arabisch 'Uden' (cfr. D.B. Beths. 2, kol. 1728).

Op een kaartschetsje plaatst ook Brentano Zedad in die omgeving.

Over Saza deelt V. Guérin merkwaardige dingen mee:

"Uit de vele resten, ondermeer van een synagoge, citernes, grafkelders, enz. blijkt dat in de oudheid hier een aanzienlijke stad gelegen heeft." (Gali. II, 93-94).

Maandag, 22 juli. –

Geen mededelingen over het openbaar leven.

Jesus reist heden in zuidelijke richting door het gebergte.

In de late namiddag wordt Joannes de Doper gevangen genomen. Weldra wordt de aandacht voor deze gebeurtenis opgevorderd (nr. 510).

Met een omweg naar Kafarnaüm.

506.

Dinsdag, 23 juli. –

Ik zag Jezus in de nacht van maandag op dinsdag (22-23 juli) met Saturninus en de verwante leerling in het gebergte verder reizen.

Daar Hij nu eenzaam ging en bad en zij Hem daarover ondervroegen, *onderrichtte Hij hen over het eenzaam gebed en het gebed in het algemeen; Hij haalde een gelijkenis aan van slangen en schorpioenen, zoals het in het evangelie staat: “Wanneer een kind om een vis vraagt, zal zijn vader het dan een schorpioen geven?, enz.”* (Lk. 11, 5-13).

Ook zag ik Hem heden nog in verscheidene dorpen en gehuchten bij herders genezingen doen en vermaningen geven. Ik zag hem ook in de stad Hefer (= Gat-Hefer), waar Jonas geboren is en waar ook, naar ik meen, verwanten van Jezus wonen²⁴¹.

²⁴¹ **Gat-Hefer = el Mesjed.** – De Arabieren hebben de oude naam vervangen door ‘el-Mesjed’, mesked = moskee, heiligdom (van Jonas), omdat zijn graf er in vereerd wordt.

Het ligt 1 uur ten noordoosten van Nazareth en 1,5 km ten zuidwesten van Kenna, het oude en authentieke Kana. De resten liggen op een heuvel even westelijker.

Ook hier genas Hij zieken en ging dan tegen de avond naar Kafarnaüm; Hij had een omweg gemaakt, was zuidwaarts doorgereisd en had dan weer de noordoostelijke richting naar Kafarnaüm genomen.

Opeens komt het mij nu klaar voor de geest hoe onvermoeibaar Hij was en hoe Hij ook de apostelen stimuleerde en aandreef. Vooral in het begin voelden zij zich vaak verbaasd afgemat en slaperig. Nu integendeel is hun ijver uiterst groot; hier op de grote weg liepen zij de mensen achterna en tegemoet; zij hielden hun nuttige wenken voor en nodigden hen uit naar Jezus' sermoenen.

Welk een tegenstelling met onze tijd!! Niet zelden schijnen de tegenwoordige apostelen van lusteloosheid in slaap gevallen! (Aldus de zienster! Kwam ze nu eens terug!).

Jezus te Kafarnaüm.

507.

In het huis van Maria waren Lazarus, Obed, Simeons zoon, de neven van Jozef van Arimatea, de bruidegom van Kana en enige andere leerlingen aangekomen. Ook waren er wel zeven verwante en bevriende vrouwen bij Maria, om de aankomst van Jezus af te wachten; men ging uit en in en zag de straat op of Hij nog niet kwam. Toen kwamen daar ook leerlingen van Joannes aan met de tijding dat Joannes (gisteren in de late namiddag) gevangen genomen was (nr. 519) en ik zag dat deze treurige mare allen bovenmatig bedroefde. Deze leerlingen gingen Jezus tegemoet en troffen Hem aan niet verre van Kafarnaüm en vertelden Hem het nieuws, doch *Jezus kalmeerde hun opgewonden gemoed en ging tot zijn Moeder.*

Jezus kwam alleen aan, want Hij had zijn leerlingen vooruit gezonden. Lazarus ging Hem tegemoet en waste Hem de voeten

in de voorzaal van het huis. Hier waren nog andere leerlingen aanwezig, doch allen die te Adama geweest waren, hadden zich van daar naar hun visserij begeven. Toen Jezus naderde, waren de leerlingen en allen ongerust, zoals een gezelschap dat met groot verlangen en ongeduld op iemand wacht; zij bevonden zich in de voorste ruimte vóór de haardmuur, waarachter Maria haar woonverblijf had. Maria was bij hen; de overige vrouwen, onder wie de drie weduwen, de bruid van Kana en Maria van Kleofas waren, bevonden zich in een zijgebouw.

508.

Toen Jezus in de zaal binnentrad, bogen de mannen zeer diep; *Hij groette hen allen en ging tot zijn Moeder en bood haar de handen*; ook zij neigde zich met grote liefde en ootmoed tot Hem. Dit was geen onstuimig vallen in elkanders armen; al hun bewegingen stonden in het teken van een zachtzinnige, ongedwongen zelfbeheersing, die aan hun gehele wezen, voorkomen en gelaatstrekken een uitdrukking gaf van hartelijke goedheid en innerlijke rijkdom. Daarna ging Jezus ook tot de andere vrouwen, die hun sluiers neerlieten en voor Hem knielden. *Hij zegende allen, zoals bij ieder weerzien en afscheid-nemen.*

Ik zag nu een maaltijd bereiden; de mannen lagen om de tafel; aan het ander einde zaten de vrouwen met de benen onder zich gekruist (cfr. nr. 495, voetnoot 236 en fasc. 4, nr. 98, voetnoot 209). Men sprak met verdriet en misnoegdheid over de gevangenneming van Joannes. *Jezus berispte hen daarover en zei dat zij niet mochten oordelen noch zich verontwaardigen, omdat dit alles zo komen MOEST. Was Joannes niet verdwenen, zei Hij, dan kon Hij zijn werk niet beginnen noch nu naar Betanië gaan.*

Hij vertelde hun hierop nog veel bijzonderheden over de mensen bij wie Hij geweest was.

Deze terugkomst van Jezus te Kafarnaüm geschiedde in alle stilte; niemand buiten de aanwezigen en andere vertrouwde leerlingen wisten er iets van af. Jezus sliep waar de overige vreemdelingen sliepen, nl. in een bij- of zijgebouw (zijvleugel).

De vrouwen sliepen in de tegenoverliggende vleugel en deels in huis zelf (of hoofdgebouw), behalve enige van hen, die in de nabijheid in hun eigen huis gingen slapen.

509.

24 juli. –

Jezus hield zich van gisteren tot heden morgen volkomen stil in het huis van Maria; *Hij vertelde en onderrichtte*. Enige leerlingen kwamen en gingen en ook enige van de teruggekeerde vissers.

Hij heeft hen allen ontboden naar een afzonderlijk en hoog gelegen huis in de buurt van Bethoron. Daar wilde Hij na de volgende sabbat met hen samenkomen (zie begin van nr. 536); (Bethoron: zie fasc. 2, nr. 61, voetnoot 134). In dit huis hebben Jezus en Maria vaak hun intrek genomen.

Ik zag Hem ook in gesprek met Maria alleen; zij weende om het gevaar waaraan Hij zich in de nabijheid van Jeruzalem ging blootstellen. Jezus troostte haar en zegde haar in hoofdzaak het volgende: "Wees maar niet bekommerd, lieve Moeder, wees nog minder onrustig; Ik moet mijn opdracht vervullen, de echt treurige dagen zijn nog niet aangebroken."

Hij zegde haar ook nog hoe zij zich in het gebed moest gedragen (in het gebed sterkte zoeken en de overgave beoefenen).

Tot de overigen zegde Hij dat zij er zich van moesten onthouden hun gevoelens over Joannes' gevangenneming te luchten of kritiek uit te brengen op de vijandige houding der Farizeeën jegens Hem.

Zij konden er alleen het gevaar door vermeederen. Ook HUN handelwijze was in de plannen der goddelijke Voorzienigheid opgenomen. “Overigens, zo besloot Jezus, bewerken zij hun eigen ondergang.”²⁴².

In het gesprek kwam ook Magdalena ter sprake; men vertelde wat Veronika over haar had meegedeeld. *Jezus herhaalde dat zij voor haar moesten bidden en haar met liefde indachtig zijn, dat zij zich zou bekeren en bovendien zo heldhaftig deugdzaam worden, dat zij velen (allen) tot voorbeeld zou strekken.*

Jezus vertrok reeds vroeg (in de ochtend of voormiddag van 24 juli) met Lazarus en een vijftal leerlingen, afkomstig uit Jeruzalem, naar Betanië.

Heden (de 24^e, ‘s avonds) werd het begin van de Nieuwe Maan gevierd, en ik zag aan de synagogen in Kafarnaüm en andere

²⁴² **Niet oordelen, niet verontwaardigd zijn.** – Een gedragsregel die waarlijk niet voor de moderne mens geschikt schijnt te zijn.

Nochtans naar het ons voorkomt, moeten wij er de authentieke stem van Christus in erkennen. Het is immers een evangelisch woord: **“Oordeelt niet!”**

We vinden het terug in private openbaringen.

Zo zegde Christus tot Katarina van Siëna: “Vrome zielen mogen de bedoelingen van de naaste in wat hun door hem zelfs uit haat en nijd wordt aangedaan, niet beoordelen, doch zij moeten acht slaan op de wil van God, die het hun laat overkomen.” (Boek der Goddelijke Leer, II, 11, 12, 13, 17, enz).

“Zij die de ware weg bewandelen, mogen hun tijd niet misbruiken met mijn dienaren of de dienaren van de wereld verkeerd te beoordelen; alleen hebben zij te letten op mijn Wil.” (ibid.)

“Gij zijt het, zo bad K. van Siëna, die mij als stelregel hebt voorgehouden dat ik om niets ter wereld een oordeel mag vellen over het redelijk schepsel en vooral niet over uw dienaren, nopens wie ik mij over die kwaal, ondeugd en verblindheid dikwijls uitliet, onder het voorwendsel aldus uw eer en het heil van de zielen te bevorderen.”

plaatsen, waar ik met Jezus doortrok, lange verknoopte doeken uithangen, en op andere voorname huizen slingerkransen van vruchten opgehangen.

Op het einde van het voorgaande nummer was sprake van verknoopte doeken.

Men zal zich herinneren dat K. reeds zegde, fasc. 12, nr. 400, 27 januari, 2^e alinea: “Door het getal knopen kondigde men de mensen aan de hoeveelste maand men nu ingetreden was.”

INLEIDING op het volgende hoofdstuk.

Jezus schijnt in het huis van zijn Moeder te Kafarnaüm niet geslapen, maar de nacht in mededelingen, onderrichtingen en samenspraken doorgebracht te hebben.

Als Hij zich in de morgen van 24 juli op weg begeeft, was de voormiddag reeds gevorderd, gezien K.'s manier van spreken. Wat voor haar en de Joden reeds voormiddag is, blijkt voor ons vaak nog morgen te zijn. Zo begint voor haar en de Joden de avond eerder dan voor ons, zoals straks bij Joannes' gevangenneming.

Tegen de avond van 24 juli heeft Jezus met zijn gezellen al het Klein-Hermon-gebergte bereikt (nr. 529).

Op 24 juli onderbreekt Brentano het verhaal over Jezus, om enige gebeurtenissen te verhalen die in de laatste dagen hebben plaats gehad:

- de gevangenneming van Joannes,
- feesten op Magdalena's kasteel volgens visioenen naar aanleiding van haar liturgisch feest.

In nr. 529 keren wij tot Jezus op zijn reis naar Judea en Betanië terug.

Openbaar Leven van Jezus

Hoofdstuk VIII – Jezus reist naar Judea. – Hij keert, overal boete prekend, naar Galilea terug.

Johannes de Doper in deze tijd.

510.

Vrijdag, 19 juli. –

De datums gaan 5 dagen terug.

19 juli is de voorlaatste dag van Jezus' verblijf te Adama.

De mededelingen van die dag zijn naar hier overgebracht.

Op haar weg naar Jezus komt de zienster over Jeruzalem en Jericho op de doopplaats van Joannes. Zij verhaalt:

Ik ben heden op mijn heenreis naar Jezus te Adama langs de leerplaats van Joannes de Doper gepasseerd. Ik kwam voorbij Jeruzalem en over Jericho bij de verlaten doopvijver; ik zag hem nog in goede staat, behalve dat het groen van de versiering verwelkt was. Ik bemerkte ook nog de 12 stenen der kinderen van Israël op het doopeiland van Jezus, dat nog bestond, maar het loofgewelf van de boompjes er boven was verdwenen, (wellicht ten gevolge der zomerhitte).

Ik zag Herodes en zijn bijzit met een stoet van soldaten aan gene zijde van de Jordaan naar de leerplaats van Joannes (te Ennon) reizen. Hij kwam van zijn kasteel te Livias en had een weg van twaalf uren af te leggen. Hij passeerde naast Dibon, waar hij over de twee armen van het riviertje moest; daarna ging hij door Betzobra, de geboorteplaats van die vrouw, die haar kind in haar hevige honger opat. Ik herinner mij deze plaats nog van het laatste loofhuttenfeest, toen Jezus hier doorreisde (zie fasc. 11, nr. 324-325 en nr. 327, voetnoot 107).

Tot tegen Dibon was de weg heel goed, maar daarna werd hij zeer lastig en ongelijk; het was eerder een pad, alleen geschikt voor voetgangers en lastdieren.

Herodes reisde op een lange, smalle wagen, waarop men zijwaarts gezeten en gelegen was en bij hem zaten verscheidene mannen; de wagen was met ezels bespannen; de gewone wielen waren dikke, ronde, lage schijven zonder spaken, maar van achteren hingen aan de wagen groter wielen en rollen of schijven tot afwisseling. De weg werd zo ongelijk, dat men soms aan de ene kant hoge wielen, en aan de andere kant lage moest opsteken. Zo was de reis zeer lastig²⁴³. De concubine van Herodes zat met haar kamervrouwen op een gelijke wagen. Vóór beide wagens waren ezels gespannen, terwijl soldaten en ander geleide voorop gingen en volgden.

511.

Herodes begaf zich tot Joannes, omdat deze nu nog nadrukkelijker en heftiger begon te leren dan te voren, ook omdat hij hem gaarne hoorde (cfr. Mk. 6, 20); hij wilde weten of hij zijn gedrag niet schandvlekte bij het volk. Onlangs had hij hem gewelddadig vóór zich laten brengen en een tijdlang gevangen gehouden, met het doel hem door schrikaanjaging van mening te doen veranderen en zo de goedkeuring van zijn gedrag te bekomen. Doch hij liet hem weer los uit vrees voor de grote volksmenigte, die toestroomde om Joannes te horen (zie fasc. 13, nr. 460).

Ik zag dat het wijf van Herodes slechts op een gelegenheid loerde om haar man tot de uiterste maatregelen tegen Joannes te brengen, doch dat zij veinsde hem gunstig gezind te zijn, hoewel zij maar uit arglist meereisde. Ook had deze reis van Herodes als heimelijke reden het feit dat hij vernomen had dat Aretas, een Arabische koning en de vader van de vrouw die Herodes verstoten

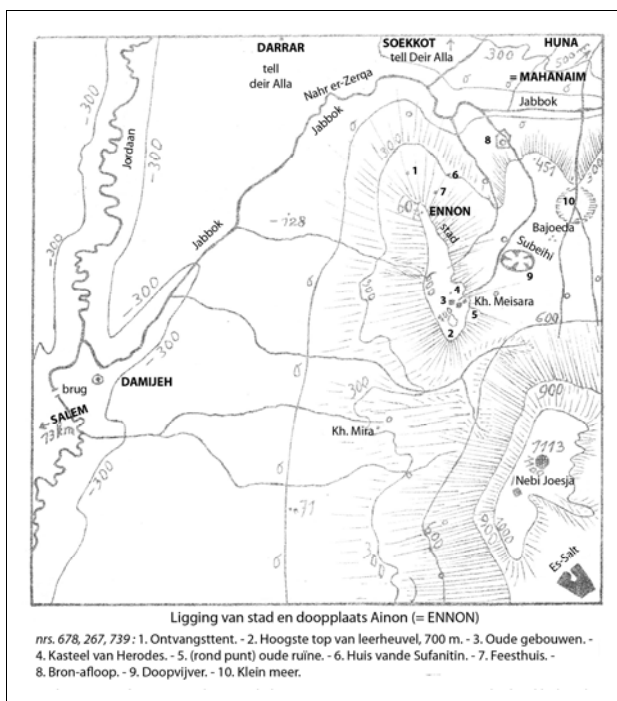
²⁴³ Wielen die schijven zonder spaken zijn, ziet men afgebeeld, b.v. in D.E. bij Philistins, col. 287. Ook las ik eens op een kalender, doch voor een ander, toen nog primitief land, nl. China: "Op dit punt van de reis moet onze kar van as verwisselen, de tussenruimte van de sporen verandert."

had, tot Joannes gekomen was en zich onder diens leerlingen bevond. Herodes nu wilde dezen in het oog houden of hij het volk tegen hem niet opruide.

Zijn eerste echtgenote was een zeer schone en ook goede vrouw; ze verbleef nu weer bij haar vader Aretas; deze had vernomen dat Joannes in zijn boetepreken de echtbreuk van Herodes brandmerkte, en zo was hij nu zelf, in eigen persoon, tot Joannes gekomen om zich tot zijn troost daarvan te overtuigen. Doch hij verscheen er incognito, niet in ambtsgewaad, doch in burger gekleed. Hij mengde zich onder de leerlingen van Joannes, als was hij een van hen en zo bleef hij onopgemerkt.

512.

Joannes leerde nu tegenover Salem, ongeveer anderhalf uur ten oosten van de Jordaan en 2 uren ten zuiden van Soekkot.

Zijn doopvijver was nabij een zeer schoon klein meer of vijver van wel een kwartier groot, waaruit twee beken, een heuvel omringende, naar de Jordaan afvloeiden. (Voor de algemene ligging zie grote kaart 1 en voor bijzonderheden kaartje hiervoor).

Op deze heuvel staan oude, vorstelijke gebouwen en nog andere woningen, waar dreven naar toe lopen en waar omheen tuinen en parken zich uitstrekken.

Dit gewest behoorde aan Filippus toe, doch het lag buiten zijn eigenlijk gebied en drong met een spits (of lag als een eiland?) in het rijksgebied van Herodes.

Hierom was Herodes nog enigszins bevreesd om zijn voornemen tegen Joannes uit te voeren. Daar stond ook een oud, ietwat vervallen kasteel en het domein in zijn geheel was een verwaarloosde, verwilderde lust- en wandelplaats. Joannes was ook dikwijls in het naburige Soekkot.

(Het pas genoemde vervallen kasteel was van Herodes en is te onderscheiden van Melchisedek's tentkasteel, waarvan alleen de stenen grondslagen overbleven; ook deze waren begroeid, beschadigd. Binnen deze grondmuren op de top van de hoge heuvel, had Joannes zijn spreekgestoelte in een verdieping, op wier hellingen de toehoorders luisterden).

Over Melchisedeks kasteel had K. het vooral in fasc. 10, nrs. 268-269 en nr. 269, voetnoot 78, die men hier zou kunnen herlezen.

513.

De vijver of het meer dat zeer helder en visrijk is, ligt ten oosten van de heuvel. Tussen dit meer en de heuvel ligt de doopvijver van Joannes. Dan heeft men de heuvel, welks ruime kruin een kom of uitdieping heeft. Deze is omgeven met overgroeide grondslagen van wallen of muren. Op deze omgevende rand liggen de resten van een slot met torens; het is nog bewoond en Herodes nam er zijn intrek in. In het midden van die verdieping (op de heuveltop) verheft zich Joannes' leerplaats; het is een in metselwerk opgetrokken (of met een muur ondersteund) verhoog

of terras, met trappen en met een rand. (De trappen leiden naar het verhoog, de rand is een borstwering rondom het verhoog). En hierop, op het terras, is nog een verhoog (of soort van podium), dat door de leerlingen met tentdoek overspannen werd.

Op dit verhoog spreekt Joannes het volk toe. Er is nu een verbazende toeloop van mensen bij hem, gehele karavananen uit Arabië met kamelen en ezels en vele honderden mensen uit Jeruzalem en Judea, mannen en vrouwen, die toehoren. De scharen volgen mekaar beurtelings op en bedekken de komvormige heuvelkruin; zij legeren opwaarts tot de rand en staan boven op de hoogte.

De leerlingen van Joannes hebben een zeer goede orde ingevoerd en gehandhaafd. Een deel van het volk is neergelegen, een ander deel geknield en het deel er achter staat recht, zodat zij allen over elkaar weg de spreker kunnen zien. Heidenen zijn gescheiden van de Joden en zo ook de mannen van de vrouwen, die steeds achteraan staan. Die zich op de helling bevinden, zitten meestendeels gehurkt en ondersteunen het hoofd met de arm op de knieën, of zij omvatten een (opgeheven) knie, terwijl zij op de andere zijde half zitten, half liggen.

514.

Sedert Joannes, enige tijd geleden, van Herodes terugkeerde, is hij als van een nieuw vuur doordrongen; zijn stem klinkt buitengewoon aangenaam en niettemin zo helder en krachtig, dat men tot zeer verre ieder woord verstaat (dankzij de helderheid van de Oosterse lucht); zijn spreken is als een roepen dat ver klinkt en een paar duizend toehoorders verstaan hem zonder moeite; hij is weer met vellen bedekt en ruwer gekleed, dan toen ik hem te Ono zag; hier droeg hij dikwijls een lang gewaad. Met een roepstem zegde hij hoe men Jezus reeds vervolgd had te Jeruzalem. Hij wees in de richting van Opper-Galilea en zegde dat Jezus daar nu rondtrok (Jezus is nu te Adama), genezingen deed en zijn leer verspreidde; dat Hij binnenkort weer naar het zuiden zou komen

en dat zijn vervolgers niets tegen Hem zouden vermogen, tot Hij zijn werk en zending volbracht zou hebben.

Herodes zat op prachtige kussens onder een tentdak op een terras van het kasteelgebouw. Trappen leidden (langs buiten) naar boven. Zo zat ook op het terras van een ander kasteelgebouw zijn vrouw; ze waren allebei door hun hovelingen en lijfwacht omgeven. Joannes riep tot het volk dat zij zich niet mochten laten misleiden door het slechte voorbeeld, de echtbreuk van Herodes, dat zij hem (als koning) de verschuldigde eer moesten bewijzen, zonder hem na te volgen. Herodes was over het eerste verheugd, maar nam aanstoot aan het tweede.

20 juli; Sabbat. –

Geen mededelingen over Joannes.

Na de sabbat te Adama gevierd te hebben, begeeft Jezus zich naar de leerberg boven Kedes. (Zie nr. 502).

515.

21 juli. –

Jezus predikt op de berg boven Kedes in het gewest van Berota (nr. 504).

Over Joannes vertelde zij: Bij Jezus' doopplaats trok ik weer over de Jordaan en een deel van Perea doorreizend kwam ik bij Joannes; ik zag hem nog heftiger leren dan gisteren. De kracht waarmee hij spreekt, is onbeschrijfelijk; zijn stem dreunt als een donder en is niettemin zeer liefelijk; ze is tot ver verstaanbaar.

Ik voorzie dat hij weldra gevangen genomen zal worden, want het is als deed hij zijn laatste inspanningen; hij heeft ook reeds tot zijn leerlingen gezegd dat zijn tijd ten einde loopt. Wanneer hij gevangen zal zitten, mogen zij hem niet verlaten, maar ze moeten hem in zijn gevangenis dikwijls komen bezoeken.

Joannes heeft nu sedert 3 dagen gegeten noch gedronken, ofschoon hij voortdurend gepredikt en met roepende stem over Jezus gesproken heeft. Ook heeft hij heden Herodes openlijk zijn echtbreuk verweten. De leerlingen drongen smekend bij hem aan toch een weinig rust en een verversing te nemen, doch hij luisterde niet en sprak met dezelfde geestdrift voort.

De menigte is nog steeds zeer groot. Op enige afstand zijn de kampementen van meerdere scharen vreemdelingen. Het uitzicht vanop de heuvel waarop Joannes predikt, is buitengewoon mooi; men kan er ook de Jordaan IN DE VERTE zien; men geniet een schoon uitzicht op de steden in de omtrek, over de boomgaarden en landschappen heen.

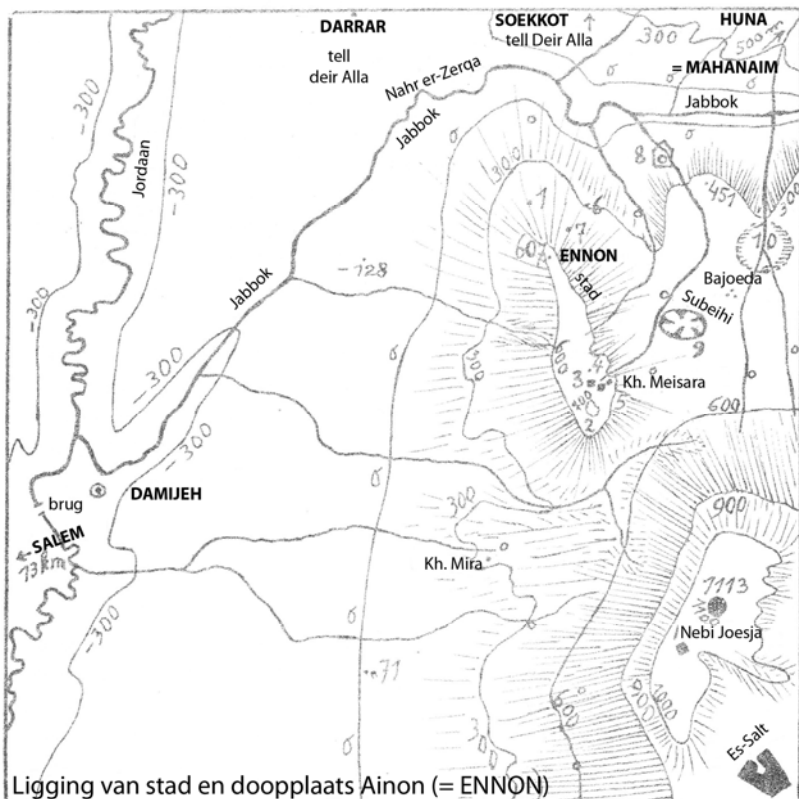
Er moet hier voortijds een groot gebouw gestaan hebben, want ik zie hier nog dikke, doorzichtige booggewelven, met gras begroeid, gelijk bruggen of bogen van grote stenen. (Bedoeld zijn de grondslagen van Melchisedeks tentkasteel, die met eigenlijke bruggen niets te maken hebben; zie fasc. 10, nr. 268).

Het (ander) kasteel, waarin Herodes zijn intrek genomen heeft, is voor het grootste deel verwoest en verwaarloosd. Nochtans zijn een paar torens er van hersteld en hierin verblijft hij. Ik meen dat deze plaats wel Ennon (=Ainon) bij Salim kan zijn, want ze ligt tegenover Salem en Joannes heeft er vroeger reeds gedoopt (Joa. 3, 23).

Bemerking van Brentano:

“Boven, nr. 268 en ook nr. 513 heeft zij vrij onduidelijk de doop- en leerplaats beschreven als een ruïneterrein met rondom de grondmuren van een groot gebouw, namelijk van het tentkasteel van Melchisedek bij Salim aan de Jordaan, maar zij had geen helder inzicht in de waterlopen.”

(De een of andere bijzonderheid nopens beken zal men bijgevolg op ons kaartje, zie nr. 512, misschien niet terugvinden.)

nrs. 678, 267, 739: 1. Ontvangsttent. - 2. Hoogste top van leerheuvel, 700 m. -
 3. Oude gebouwen. - 4. Kasteel van Herodes. - 5. (rond punt) oude ruïne. -
 6. Huis vande Sufanitin. - 7. Feesthuis. - 8. Bron-afloop. - 9. Doopvijver. - 10. Klein meer.

Dit kaartje geeft een juist idee van de ligging van Ennon; ze is niet met zekerheid bekend. Velen veronderstellen Ennon te Oemm el-Amdam, 12 km ten zuiden van Skytopolis, op de plaats waar K. later Tirza zal aanwijzen, in een schoon, vruchtbaar, eveneens waterrijk gewest (nrs. 1062, enz.).

Het kaartje zal vooral goed te pas komen in verdere passages, waar K. meer bijzonderheden over de stad Ennon, over Joannes' eerste leer- en doopplaats zal geven, nl. in het verhaal van de genezing en bekering van Maria de Sufanietin, d.i. van Sufa (nrs. 679, enz. en 739, enz.). Het zal helpen om Jezus' gangen door de stad op de heuvel, van de ene plaats naar de andere van dichtbij te volgen.

Joannes' eerste doopplaats lag niet minder op een druk verkeerspunt dan zijn tweede en derde bij Jericho en te Ghoranijeh.

516.

De plaats is zeer rijk aan bronnen (*Quellen*) en de badbron (*Badebrunnen* = doopvijver tussen meertje en heuvel, 9) is in de beste toestand, ja, een kunstwerk, want de bron (in de eigenlijke zin, *Quelle*) komt door een overwelfd kanaal uit de heuvel, waarop Joannes zijn leergestoelte heeft (zie kaartje, bij nr. 512).

De ovale doopvijver heeft 3 schone, groene aardterrassen die hem omringen en weer door 5 gangen of paden doorsneden zijn. Hoewel hij kleiner is dan de vijver Bethesda te Jeruzalem (de beschrijving komt later) is hij nochtans in een betere toestand en ook reiner, want in de Bethesdaviijver staat hier en daar riet en vallen er de bladeren in van de omstaande bomen. Ook hier staan weliswaar bomen, maar alles is er rein.

(De doopplaats van Joannes ziet zij altijd goed onderhouden, waarschijnlijk door de zorg van de leerlingen die hem versieren, zoals ook door het veelvuldig gebruik.)

De doopvijver ligt achter de heuvel en omtrent 150 stappen achter die vijver ligt het kleine meer of grote vijver, waarin zeer vele, zelfs grote vissen leven; ik heb ze gezien en ook hoe ze zich allemaal schenen te verdringen naar de kant waar Joannes preekte, als om naar zijn woorden te luisteren.

Op dit meer liggen kleine schuiten, die uitgeholde stukken boomstam zijn, ruim genoeg voor ten hoogste twee man; zij hadden in het midden zittingen – stoelen, zei de zienster – om te vissen.

Ik heb Joannes vaak op het meertje met zijn leerlingen zien varen.

Joannes gebruikt slechte kost en maar weinig. Zelfs wanneer ik hem met zijn leerlingen gezamenlijk zag eten, nam hij alleen grof en smakeloos voedsel tot zich. Ik zie hem dikwijls in de nacht alleen bidden, somtijds op de rug gelegen en de hemel beschouwend.

Maandag, 22 juli. –

Weinig mededelingen.

Jesus reist van Zedad zuidwaarts door het gebergte in de richting van Gathefer, waar Hij de 23^e aankomt. Na deze omweg reist Hij van Gathefer noordoostwaarts naar Kafarnaüm, waar Hij in de avond van de 23^e aankomt.

Hij verneemt er de gevangenneming van Joannes, die in de late namiddag van de 22^e had plaats gehad, terwijl Hij op weg was van Zedad naar Gathefer.

In de morgen van de 23^e vertelde de zienster aan Brentano, die zijn gewoon bezoek bij haar aflegde, die gevangenneming als volgt:

Joannes gevangen genomen.

517.

23 juli, in de morgen. –

Ik was bij Joannes, hij is gevangen genomen; de soldaten van Herodes hebben hem weggeleid; ik heb alarm geroepen en ben er naartoe gelopen; ik wilde de opgeschrikte leerlingen gaan zeggen welke weg zij met hun meester ingeslagen waren; ze wisten het niet en helaas! ze begrepen me niet; zij liepen her- en derwaarts en deden alsof ze mij niet zagen. Het was zo angstwekkend en ik heb ontzettend met hen geweend.

Joannes wist wel dat zijn gevangenneming nabij was en juist daarom had hij in deze dagen zo haastig gehandeld, zo geestdriftig gesproken, als om afscheid te nemen en zijn loopbaan te sluiten. Hij had Jezus duidelijker verkondigd dan ooit te voren en gezegd: “Het uur is aangebroken, Hij komt, nu moet ik van het toneel aftreden; tot Hem moeten zich nu allen wenden!!”

Nog de maandag preekte hij en kondigde aan dat hij weldra gewelddadig ontvoerd zou worden; “Het volk waartoe ik gezonden was”, zei hij, “is een grof, hardlerig volk, zonder

geestelijk begrip. Herinnert u met welke werken ik mijn optreden begonnen heb; ik heb de wegen des Heren bereid, bruggen gebouwd, paden gelegd of in goede staat gebracht, stenen uit de weg gerold, doopvijvers ingericht en ze van waterleidingen voorzien. Dit is een harde, zware arbeid geweest; daartoe heb ik harde aarde, onbreekbare rotsen en knoestig hout te bewerken gehad; daarna kreeg ik te doen met een weerbarstig volk, dat niet minder versteend, hardnekkig, grof en eigenzinnig is (cfr. Ex. 9; 7, 51).

Maar zij die door mijn woorden bewogen en bekeerd werden, moeten nu tot de Heer overgaan, tot de geliefde zoon van de Vader. Wien Hij ontvangt, die is werkelijk ontvangen en gered!, maar wien Hij verwerpt, die zal werkelijk verworpen en verloren zijn. Nu zal Hij, de Heilige van Israël, optreden, dopen en voltooiën wat ik begonnen en voorbereid heb.”

Deze morgen verweet Joannes Herodes nogmaals zijn echtbreuk en Herodes, die anders eerbied, vrees en ontzag voor Joannes had (Mk. 6, 20), gloeide nu innerlijk van toorn, hoewel hij er uitwendig niets van liet blijken.

518.

De lering scheen voor heden gesloten; de scharen braken de ene na de andere op en reisden in alle richtingen af. Met hen zag ik ook vele Arabieren en ook Aretas, de schoonvader van Herodes, naar hun land huiswaarts gaan.

Herodes had de kans niet gekregen hem te zien.

De bijzit van Herodes is reeds sedert gisteren weer weg.

De soldaten werden dikwijls afgelost; heden waren er nieuwe aangekomen.

Ook Herodes zelf reisde nu af; hij verborg zijn woede en nam zeer vriendelijk afscheid van Joannes. Hij reisde weer op dezelfde wagen, waarmee hij gekomen was en voerde veel reisgoed mee, dat op kamelen vooruittrok of volgde. Joannes voelde wel dat zijn vrijheid ten einde liep, maar mogelijk wist hij toch niet dat dit

einde zo nakend was; hij zond meerdere leerlingen met boodschappen in verschillende richtingen uit, onder meer de 2 die Saturninus op Jezus' bevel hem uit Galilea toegezonden had.

Dit was geschied, toen Hij zich naar deze provincie begeven had, om de toekomstige apostelen naar Tyrus te roepen. (Zie begin van nrs. 468 en 472). Ik meen dat één van de twee Obed, de zoon van Simeon was.

De avond naderde. Meerdere leerlingen waren nog bij Joannes gebleven. In de nabijheid waren geen andere mensen meer, maar op enige afstand stonden nog tenten. Joannes trad in zijn tent en zond zijn leerlingen heen om alleen te zijn. Hij had behoefte aan rust en wilde in het gebed zijn krachten hernieuwen.

519.

Toen het nu avond begon te worden en de leerlingen weggegaan waren, zag ik de soldaten van Herodes, die gisteren aangekomen waren en waarvan een deel hier gebleven was, tot de tent van Joannes naderen. Een twintigtal man kwamen van alle zijden nader geslopen, nadat zij alle toegangen tot deze omgeving met wachten hadden bezet. Eerst trad één van hen binnen en zegde iets tot Joannes. (Deelde hem waarschijnlijk Herodes' arrestatiebevel mee.)

Dan kwamen ook de overigen, de één na de ander, binnen. Joannes verklaarde dat hij hen zonder tegenstand zou volgen, dat hij wel wist dat zijn tijd gekomen was en dat hij voor Jezus de plaats moest inruimen. Het was onnodig hem te binden, zegde hij nog, hij zou hen vrijwillig volgen; zij mochten hem in alle stilte wegleiden, om geen opschudding teweeg te brengen. Hij had niets aan dan zijn ruw vel en droeg ook nog zijn staf in de hand.

En nu leidden de 20 man hem met verhaaste schreden van daar weg. Nochtans naderden nu enige leerlingen, terwijl men hem wegleidde. Hij nam met een veelzeggende oogslag afscheid van hen en drukte hun nog op het hart dat zij hem in zijn gevangenschap moesten komen bezoeken.

Maar nu ontstond er aanstonds een samenloop van leerlingen en andere mensen en weldra hoorde men overal roepen: “Ze hebben Joannes ontvoerd; ze zijn weg met Joannes.”

Overal weergalmde weegeklaag en gejammer; zij wilden achterna, maar ze wisten geen weg, want de soldaten waren van de gewone weg afgeweken en een ongewone zijweg naar het zuiden ingeslagen. Er heerste een grote paniek, verwarring en geschrei.

Ik jammerde mee en riep luid en deed herhaalde pogingen om hun duidelijk te maken, langs waar zij met Joannes gegaan en verdwenen waren, maar allen deden alsof ze mij zagen noch hoorden.

De leerlingen verspreidden zich aanstonds naar alle kanten, vluchtten zoals de apostelen bij de gevangenneming van Jezus en verkondigden de tijding door het hele land.

Ik echter spoedde me nu naar Jezus en ontmoette Hem met Saturninus en de andere leerling in het gebergte reeds voorbij de Waterstad (Amichores) en op weg naar Gathefer. Met een omweg begaf Hij zich naar Kafarnaüm, waar zijn leerlingen vanaf de leerberg recht naartoe gegaan waren. Doch ik zag Hem slechts een vluchtig ogenblik. Ik verloor Hem aanstonds weer uit het gezicht.

Teleurgesteld omdat ik Hem weer verloren was, begon ik te kermen en te klagen.

Tussenbemerking: Ennon, derde doopplaats, Melchisedek.

520.

De plaats waar Joannes doopte, toen hij gevangen genomen werd, is werkelijk het Ennon, dat volgens de H. Schrift (Joa. 3, 23) bij of tegenover (*juxta*) Salim gelegen is.

Hier op de fundamenten bij (rond) de leerplaats van de Doper, heeft het tentslot van Melchisedek gestaan. Ik meen dat hij hier reeds woonde, wanneer Abraham in het land kwam.

Ja, ook de eerste aanleg van de doopvijver en van het kleine meer is van hem.

In Jeruzalem had hij reeds menig fundament gelegd.

Melchisedek behoort tot die koren van engelen, die met allerlei boodschappen tot de oudvaders kwamen, b.v. tot Abraham (cfr. Gen. 18); zij staan op gelijke voet als de aartsengelen Gabriël, Rafaël, Michaël, enz. (Melchisedek, engel, zie fasc. 10, nr. 269, voetnoot 78).

De middelste doopplaats (= de 3^e) ligt tussen Betabara en de uitmonding van het twee-armig riviertje dat van Dibon komt en in de Jordaan uitmondt; ze ligt ten hoogste een paar uren (6 km) stroomopwaarts van Betabara, tegenover het waterrijke hoogland Gilgal, zowat een kwartier van de Jordaan in een hoek van het dal.

K. trachtte de ligging en andere bijzonderheden van deze doopplaats nog nader te bepalen, waaruit Brentano de volgende stelling afleidde, waarop wij wezen in de VOORREDE, nr. 11:

“Naar aanleiding van deze verklaring doe ik opmerken dat de zienster in de waterlopen meestal geen inzicht had. Het is waarschijnlijk dat het water in dit geval de tegenovergestelde richting volgde van die welke K. opgaf.” –

Deze middelste of 3^e vijver is eenvoudiger dan de 2 andere, maar in het dal staan zeer schone bomen. (Zonder twijfel werd hij ook veel minder gebruikt).

Joannes onderweg te Hesebon.

521.

Nog 23 juli. –

Ik zag deze morgen de gevangen Joannes door de soldaten in een toren bij een oud, niet te best onderhouden kasteel te Hesebon (Chesbon) gebracht worden.

Vóór het kasteel lagen schone vijvers²⁴⁴ en enige dreven, zij waren de gehele nacht met Joannes voortgegaan en 's morgens

²⁴⁴ **Hesebon = Hesban.** – Hoofdstad van het rijk van Sichon, koning der Amorieten, toen Mozes hier aankwam. Toevluchtstad onder de Israëlieten. Heeft tot heden zijn oude naam bewaard: Hesban.

Ligt 4 uren ten oosten van de noordpunt der Dode Zee, op een heuvel van 900 m hoog, 1294 m boven de Dode Zee.

De heuvel heeft boven 3 toppen die van noordoosten naar zuidwesten gericht zijn; ze zijn bedekt met ruïnes. Deze zijn vormloos op de verste top, maar vertonen herkenbare bouwresten op de middelste en zuidwestelijke toppen.

- Op de middelste zijn het vermoedelijk de resten van een tempel met afmetingen van 20 m bij 15 m;
- op de zuidwestelijke zijn het de resten van een groot rechthoekig gebouw van 40 m lang en 30 m breed.

3 lagen behouwen stenen van groot kaliber steken nog boven de grond uit en aan de noordkant liggen de resten van een brede trap.

Het plaveisel bestaat uit kolossale, dikke tegels.

Men bemerkt er ook nog 4 vierkante kolomvoetstukken die uit het Grieks-Romeinse tijdperk dateren.

Aan het zuidwesteinde van de langwerpige heuvel en dus onder het grote gebouw liggen verscheidene grote vijvers; op deze zijn het dat het Hooglied, 7, 5 zinspeelt: "Uw ogen zijn als de vijvers aan de poort van de volkrijke stad Hesebon."

Aan de voet van de heuvel en dus nabij deze vijvers heeft te allen tijde de weg van noord naar zuid voorbij gelopen.

Met deze gegevens voor ogen is het alsof wij Joannes hier uit het noorden zien aankomen.

kwamen hun andere soldaten uit Hesebon tegemoet, want het was reeds ruchtbaar geworden dat men Joannes gevangen genomen had; vandaar dat hier en daar groepen mensen bijeen schoolden.

De soldaten die hem leidden, schenen mij geen gewone soldaten, maar een soort van lijfwachten van Herodes te zijn; zij hadden immers helmen op, waren met schubben en ringen tegen sabelhouwen gepantserd en met lange spiezen gewapend.

Ik zag vele mensen zich hier vóór de gevangenis van Joannes verzamelen en dat de soldaten alle moeite hadden om hen op een afstand te houden of weg te drijven.

De gevangenis had boven openingen naar buiten en ik zag Joannes in zijn kerker. Staande riep hij met een luide stemme, die buiten goed verstaanbaar was, dat hij de wegen had bereid, rotsstenen gebroken, knoestige bomen geveld, bronnen afgeleid, vijvers gegraven en bruggen gebouwd. Hij had de hardste en weerbarstigste voorwerpen te bewerken gehad. Juist zó was dit volk en daarom was hij nu gevangen.

Men moest zich tot Degene wenden, die hij aangekondigd had, tot Degene die nu naderde op de wegen die hij had bereid. Wanneer de Heer zijn intocht houdt, dan treden de dienaren die zijn weg in gereedheid gebracht hebben, af. Zij moesten zich nu allen tot Jezus wenden, wiens schoenriemen hij niet waardig was te ontbinden (cfr. Joa. 1; 27), tot **Hem die het Licht, de Waarheid en de Zoon van de Vader is.**

In deze zin sprak hij nog verder. Zijn leerlingen moesten hem in zijn gevangenis nog komen bezoeken, want vooralsnog zou men het niet wagen de hand aan zijn leven te slaan, want zijn uur was nog niet gekomen.

De zienster vallen het eerst de mooie vijvers op; dan ziet zij het geleide met Joannes de heuvel bestijgen, achter de stadspoort het paleis bereiken en hier achter de deuren verdwijnen.

Wij mogen bijna met zekerheid besluiten dat het reusachtige bouwwerk op de zuidwest-top van de heuvel het paleis van Herodes is geweest.

Hij riep dit alles zo luid en verstaanbaar, alsof hij nog op zijn leerstoel stond, omgeven door een grote menigte. Van tijd tot tijd verdreven de wachten het toegestroomde volk, want de toeloop en het onderricht van Joannes herhaalden zich nog meerdere keren deze morgen.

's Avonds zag ik Joannes onder de bewaking van soldaten op een lage, smalle wagen verder gebracht worden. Op de wagen stond een soort van bedekte, lichtdichte kast, waarin nog verscheidene andere gevangenen bij hem opgesloten zaten; de wagen was met ezels bespannen.

24 juli. –

Jezus heeft de voorgaande nacht in het huis van Maria doorgebracht *onder vertellen en onderrichten*.

In de voormiddag heeft Hij zich op weg naar Betanië begeven.

Joannes te Macherus.

522.

Nog 24 juli. –

In de voormiddag van 24 juli is Jezus zijn reis van Kafarnaüm naar Judea en Betanië begonnen en komt tegen de avond bij het Klein-Hermon-gebergte aan.

In deze eigen avond brengen soldaten Joannes van Chesbon naar Macherus. De juiste dag is toch onzeker; het hangt er van af hoe lang hij te Chesbon gebleven is of hoelang zijn verplaatsing geduurd heeft.

Heden, hetzij in de morgenschemering of het avondduister zag ik Joannes in de gevangenis van Macherus ondergebracht worden. Macherus ligt wonderbaar hoog en steil²⁴⁵.

²⁴⁵ **Macherus = Moekawer = ruïne van de vesting thans Qasr Masjnaqa.**

Macherus wonderbaar steil. – Het fort van Macherus werd gebouwd door de Makkabeeër Alexander Janneüs (fasc. 12, nr. 400, voetnoot 159). (103-70 vóór Chr.)

Herodes de Wrede heeft het, nadat de Romeinen het weer verwoest hadden, op grootse wijze prachtig herbouwd, vergroot en versterkt. Het speelde een rol in de Joodse Oorlog.

Lucius Bassus, generaal van Titus, die het belegerde, (71-72 na Chr.) moest zijn toevlucht nemen tot een list om het te kunnen veroveren.

De Arabische vorm van de oude naam is Moekawer.

Men onderscheidt stad en vesting, 1,5 km van elkaar en door een diepte gescheiden. Vandaar dat Joannes in de nabijheid van de vesting weer opwaarts moest gaan. Stad en vesting liggen op een heuvel.

De ruïne der vesting heet thans Qasr Masjnaqa.

De weg die er nu heenleidt bestaat grotendeels uit treden in de rots van de heuvel gehouwen. Deze heeft een niveau van 730 m, vier meter hoger dan de stad. Ten aanzien van de Dode Zee is dit 394 m meer.

Het gebergte rijst op uit de Dode Zee en stijgt, voor een afstand van 8 km in de rechte lijn, tot een hoogte van 1100 m.

Ook uit het noorden (wadi Zerqa Maïn) en uit het zuiden (Arnon en Heidan) bedraagt de stijging 700 m. Uit het noordoosten echter daalt men uit het hoge bergland af. Deze kant was echter goed te verdedigen, zodat Macherus voor oninneembaar kon gelden.

Herodes Antipas hield bij voorkeur hier zijn verblijf. In de buurt had hij de warme baden van Kallirroë.

Wanneer K. verhaalt dat Herodes uit zijn kasteel van Kallirroë hier- of daarheen ging, bedoelt zij waarschijnlijk zijn kasteel te Macherus.

Het burchtpaleis mat in de omtrek 56 stappen ten noorden, 67 ten westen, 46 ten zuiden en 80 ten oosten.

De zienster geeft reeds hier menige bijzonderheid over die vesting.

Verder zal zij er nog andere en meer karakteristieke geven.

Wij kunnen op grond van andere bevindingen verzekeren, dat ze door diepgaande opgravingen bevestigd zouden worden.

Wij menen dat een schepje geschiedenis een ophelderend licht zal werpen op de voorname gebeurtenissen die K. hier vermeldt.

In verband met Herodes en Joannes noemt K. twee voorname steden en een beroemde vesting:

- Hesebon (= Chesjbon),
- Livias en
- Macherus.

De rol die ze in deze omstandigheid speelden, zal beter naar voren komen uit het volgende brokje geschiedenis. Alles wat hier gezegd zal worden, is ons uit Flavius Josephus bekend.

De opvolgers en afstammelingen van de eerste en dappere Makkabeeën zochten al het gebied te heroveren, dat Mozes de Israëlieten als erfdeel had toegekend, dus ook het door Mozes in bezit genomen gedeelte van Moab ten noorden van de Arnon, de huidige rivier Modjib.

Tot de herovering droegen vooral bij

- in de 2^e eeuw vóór Chr., Joannes Hyrkanus (135-106) en
- in de volgende eeuw zijn derde zoon Alexander Janneüs (106-79 vóór Chr.).

Herodes de Grote, juist(er) genoemd, de Wrede, wist van de Romeinse senaat het koningschap en de heerschappij over Judea te verkrijgen (47-46 vóór Chr.). Daarin was begrepen het gebied ten oosten van de Jordaan, dat de Makkabeeën heroverd en weer bij Judea ingelijfd hadden, nl. Perea en het gebied ten oosten van de Dode Zee. Sinds die veroveringen had Perea zich tot de Arnonrivier verlengd.

Een van de eerste zorgen van Herodes was zich het bezit van dat gebied ten oosten van Jordaan en Dode Zee te verzekeren, want steeds loerde onheil van die kant. Met het oog hierop had reeds Alexander Janneüs de vesting Macherus gebouwd. Herodes begon met Hesbon te versterken en van een garnizoen te voorzien. – Vandaar dat K. ons te Hesbon een burg of paleis van Herodes aantoonde met een gevangenis, waarin Joannes 1 of 2 dagen doorbracht.

Een volgende werk was de stichting van de STAD Macherus, 1,5 km ten zuidoosten van de gelijknamige burcht. Deze was ondertussen door de Romeinse generaal Gabinius in zijn strijd tegen de Makkabeeën verwoest geworden, maar Herodes herstelde die op groter schaal, prachtiger en sterker.

Ook de stad Betharam, waarvan de ruïne nog steeds tell er-Rameh heet en 2 uren ten oosten van Jezus' doopplaats gelegen was, hief hij op uit haar

puinen, versterkte en verfraaide hij. Natuurlijk mocht ook een paleis daar niet ontbreken. Hij gaf ze de naam Livias, naar de vrouw van keizer Augustus in 2^e huwelijk, Livia Drusilla.

Vandaar weer dat K. ons Herodes Antipas toont, van Livias komend en naar Ennon tot Joannes reizend (nr. 510, midden).

In zijn laatste maanden zocht **Herodes de Wrede** te vergeefs zijn genezing, eerst te Jericho, vertrouwend op het gunstig winterklimaat, vervolgens te Kallirroë, waar hij zijn hoop ging stellen op de warme en heilzame baden. Alles te vergeefs! Deze badplaats in de vallei Zerqa Main, 1 uur ten noorden van Macherus en 2 uur ten oosten van de Dode Zee, wordt ook door K. meermalen genoemd. Toen nu Herodes' toestand hopeloos geworden was en zijn nakend einde onafwendbaar, vermaakte hij bij testament aan zijn zoon Herodes Antipas, die later met Jezus te doen zou krijgen, Galilea en Perea; dit laatste strekte zich tot de Arnon uit, zoals reeds gezegd.

Antipas verkoos Perea, meer bepaald de zuidelijke helft, tot zijn geliefkoosd verblijf en de stad en burg Macherus tot zijn residentie.

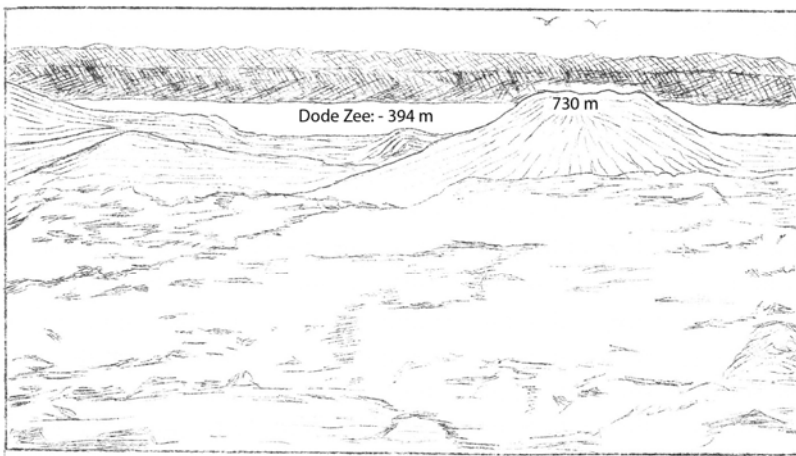
Na zijn wettige vrouw, dochter van Aretas IV, die over Zuid-Moab heerste, verstoten te hebben, leefde hij te Macherus in echtbreuk. Deze wegzending bracht menige verwikkeling mee, wat K. reeds liet doorschemeren. Een jaar later zal dit uitlopen op een oorlog.

De nederlaag die Herodes leed, werd door het volk verklaard als een straf voor de vermoording van Joannes door Herodes. Deze had Herodias, de vrouw van zijn broer Filippus tot bijzit genomen. Macherus was nu dagelijks getuige van de misdaden die uit zulk een verbintenis voortvloeien. Per slot van rekening was die echtbreuk ook de oorzaak van de grootste misdaad die te Macherus gepleegd werd: de moord op de grootste der profeten. Dat Joannes werkelijk TE MACHERUS onthoofd werd, is ons bekend uit Flavius Josephus. De misdaad had plaats op het verjaringsfeest van Herodes, waaraan alle hogere staatsbeambten van Perea en Galilea deelnamen.

"Wie zou niet verwacht hebben, roept de H. Ambrosius uit, dat Joannes op zulk een dag eerder zijn vrijheid terug zou bekommen?"

Dit tragisch gebeuren zal K. later treffend verhalen en ons meteen nog menige bijzonderheid over Macherus aan de hand doen.

Dit alles zal bevestigd worden, indien er ooit ernstige en stelselmatige opgravingen worden uitgevoerd; het bleef tot nog toe bij een oppervlakkige waarneming. Men ziet dat K.'s mededelingen niet alleen in het geografisch, maar ook in het historisch kader passen.

nr. 522: Macherus op de afgeknotte kegel, niveau 730 m, 1126 m boven de Dode Zee, waarvan alleen de westelijke strook op de schets zichtbaar is.

Achter de Zee het gebergte van Judea, met vooraan de woestijn van Juda.

Eerst brachten zij hem langs een bergpad opwaarts. Dan werd hij niet door de poort in de vesting geleid, maar daarnaast was in een vestingwal een ingang aangebracht, die anders met graszoden dichtgemaakt was. Hier gingen de soldaten zonder gerucht met Joannes binnen; eerst daalden zij een weinig neer en kwamen dan bij een zware bronzen deur en door deze in een lange gang. De gang liep onder de vestingtoren door en kwam uit bij een grote, gewelfde plaats, die onder het grote gebouw lag en haar licht door openingen boven uit de hoogte ontving; ze was rein, maar zonder het minste comfort.

522 bis.

Hierop, (dit is nadat Joannes in de gevangenis te Macherus gebracht was), zag ik Herodes in een kasteel, dat ook een bouwwerk van de oude Herodes was; hij had daar eenmaal voor zijn genoegen een aantal mensen in de vijver doen verdrinken; dit

kasteel heette Herodium²⁴⁶. Antipas had zich hier uit wrevel verborgen en liet niemand bij zich toe.

Toen nu een talrijke menigte mannen een verhoor aanvroegen om de vrijheid van de onrechtvaardig aangehouden Joannes te eisen, zag ik hem geheel in de war en vol angst van de ene kamer in de andere lopen en zich verbergen; hier was niet zijn vrouw.

Magdalena.

523.

Zondag, 21 juli. –

Men lette erop dat de datums nogmaals teruggaan.

Heden predikt Jezus op de leerberg boven Kedes ten noorden van Berota.

Het feest van de H. Magdalena valt op 22 juli.

Morgen is het Magdalena's feest. Daarom ging ik op mijn reis, na Joannes verlaten te hebben – hij was nog aan het preken – naar Magdalena te Magdalum. Ik moest weer over de Jordaan gaan.

Ik trof gasten bij haar aan; ze lagen om een tafel in een zaal die met spiegels en groene boompjes versierd was. De maaltijd scheen ten einde te lopen; de deelnemers waren een twaalfstal

²⁴⁶ In nr. 517 (laatste alinea) zagen wij Herodes, innerlijk woedend, maar uitwendig vriendelijk van Joannes afscheid nemen, maar de zienster zei niet waar hij zich heen begaf.

Aan 2 kastelen heeft Herodes de naam Herodium gegeven.

- Het 1^e lag nabij Bethlehem (fasc. 9, nr. 236, laatste alinea).
- Uit de bijzonderheid die K. aangeeft nopens het verdrinken van een aantal personen, mogen we wellicht vermoeden dat Herodium 2 een van zijn kastelen te Jericho was.

Hier geschiedde iets dergelijks, zoals wij uit Flavius Josephus weten. Het hoofdslachtoffer was Aristobolus; de reden: Herodes' afgunst (Ant. jud. XV, III).

Joden en heidenen. Één van hen scheen daar te wonen en door de anderen als Magdalena's man en Heer des huizes beschouwd te worden. Nochtans was hij haar man niet, doch slechts een boel, een minnaar die daar binnengedrongen was en met wie zij leefde. De overigen waren vrienden van hem en doorreizende vreemdelingen en officieren; onder dezen waren er ook Romeinen en meerdere van hen lagen hier in garnizoen. De bezoekers of gasten waren artiesten, officieren en avonturiers, volstrekt geen voorname personen.

Magdalena scheen aan lager wal geraakt door haar verkwistend en slecht leven, hoewel ze anders nog zeer schoon was. Haar kleren waren niet bijzonder prachtig, maar opvallend door hun zonderlingheid; ook droeg zij geen sluier. Er waren hier bijna dagelijks zulke ontvangsten en gastmalen, want zij was zeer vrijgevig en verkwistend. Het huis en de hoven waren verwaarloosd en zagen er vervallen uit. Hierop maakten de zalen die zij bewoonde, een uitzondering.

524.

Magdalena was in het begin ook bij de maaltijd en ik was getuige van een gesprek van de mannen, geheel in de trant, waarop men ook hedendaags over heilige zaken spreekt.

Magdalena liet zich met hoogachting en met een heimelijke ontroering uit over Jezus, die zij in Jizreël eens had gezien; zij maakte ook gewag van Veronika als van een voorname vrouw, die haar vóór acht dagen op haar reis naar Maria had bezocht en die voor Jezus de hoogste achting en een onvoorwaardelijke toewijding had.

Maar dan vielen de mannen, op alle manieren en tegelijk, onder mekaar tegen haar uit. Vergetend dat zijzelf een goddeloos gezelschap waren van verblinde heidenen en joodse wetsovertreders, vroegen zij haar verwonderd hoe zij zulk een mens en zijn aanhang kon verdedigen? De vrouw van wie zij sprak, moest ook wel zeer verblind en weinig op haar eer gesteld zijn om zich met zulke mensen bezig te houden. Zijn familie toch

was vervallen, zeer verarmd, bijna gespuis geworden. Hijzelf, lasterden zij, trekt als een gekke landloper zonder schoenen aan de voeten, overal rond. Als zijn vader gestorven was, heeft Hij, in plaats van een eerlijk ambacht uit te oefenen om voor zijn Moeder de kost te winnen, deze in de steek gelaten, en nu doorzwerft Hij het land om overal het volk op te stoken. Hij heeft in Galilea een mooi gezelschap van onwetende en luie vissers gevonden; deze hebben ook hun familie laten zitten en zijn Hem nagelopen, in plaats van te werken. Maar men weet reeds met wie men te doen heeft. Wegens verspreiding van valse leer en onrust onder het volk, heeft men Hem op het paasfeest uit Jeruzalem gejaagd en bij dezelfde gelegenheid heeft men ook zijn Moeder naar haar huis teruggezonden. Doch in plaats van uit die les voordeel te trekken, draaft Hij nu in Opper-Galilea rond, brengt de mensen het hoofd op hol en verwekt overal stoornis, onrust en wanorde.

Er waren ook Romeinen in het gezelschap en dezen zeiden van hun kant: “Het is wonderbaar welk een opzien die landloper baart. Tot in Rome heeft Hij vrienden.

Lentulus, een figuur uit de aristocratie, een patriciër en staatsman, is een geestdriftig bewonderaar er van. Telkens als er schepen uit Judea aankomen, is hij er als de kippen bij, in de hoop door zijn navraag enig nieuws over Jezus en zijn werken te bekomen. Vrienden en ondergeschikten in Judea draagt hij op hem inlichtingen over Jezus te bezorgen.” (zie nr. 505, voetnoot 239).

525.

In het begin van dit gesprek zag ik de goede gesteltenis van Magdalena weerom verkoelen. Die lastertaal scheen indruk op haar te maken, doch toen het spotten té banaal werd, begaf zij zich in een zijvertrek, waar ze zich gewoonlijk ophield. Haar zelfrespect kwam tegen zulke gemeenheid en ongemanierdheid in opstand; zij voelde hoe laag ze gezonken was. Vroeger was haar vriendenkring ten minste verfijnder; zij voelde haar slavernij; zij dacht aan de woorden van Veronika, aan de zeden van haar eigen zusters: de ellende drukte haar neer.

De man met wie zij samenleefde – hij was zeer schoon – volgde haar om te vragen of er haar wat deerde; zij antwoordde slechts met tranen en wilde alleen zijn; haar kamervrouwen waren bij haar; ze had er 2:

- de ene was ondeugend,
- de andere goed, en deze zond aan de familie regelmatig berichten over Magdalena's toestand, het leven en de gang van zaken op het kasteel.

In dit visioen zag ik de zielsgesteldheid van Magdalena op dit tijdstip: ze was zeer diep gezonken.

Eens had een blik van Jezus te Jizreël haar diep en heilzaam getroffen, doch die indruk was stilaan weer vervlogen, raakte uitgewist en daarna was zij nog dieper gezonken. Maar de gedachte dat zij vervallen was van de vorige glans van haar zondig leven, werd aanleiding tot een nieuwe emotie; het stormde in haar ziel; de inwendige strijd herbegon.

Toen Veronika haar kwam bezoeken, overnachtte zij er ook. Deze eerbare, reeds bejaarde vrouw bezocht Magdalena telkens als zij naar Maria reisde; ze ging intiem met Magdalena's familie om en gebruikte haar invloed om Magdalena tot beter gevoelens en bekering te brengen. Veronika en bevriende bezoekers kwamen nooit in dat gedeelte van het kasteel, waar Magdalena zich aan haar vermaken overleverde. (Niet in het hoofdgebouw, dat ruim was, maar in een ontvangtplaats in een zijvleugel of ook in het voor- of inganggebouw).

Zij gingen onder de ingangsboog in de tegenovergelegen vleugel (tegenover het hoofdgebouw) en boven de ingangboog kwam Magdalena boven (op de verdieping) tot hen. (De ontvangstzaal schijnt een bovenkamer van het voorgebouw te zijn). Zulke bezoeken vielen haar enerzijds smartelijk, omdat zij zich schaamde en vermaningen moest slikken. Anderzijds vleiden ze haar trotsheid: zij hoopte dat die bezoeken van vrome mensen haar in de ogen der wereld zouden doen doorgaan voor een

fatsoenlijke vrouw, over wie haar achtbare en voorname verwanten zich niet hoefden te schamen.

526.

Ook Jakobus de Meerdere zag ik eens hij haar, enige tijd vóór Marta haar uitnodigde tot de prediking van Jezus, waardoor zij bekeerd zou worden.

Vol hartelijk medelijden met haar lot ging Jakobus haar opzoeken te Magdalum om haar hetzelfde besluit te doen nemen, nl. naar Jezus' preek te gaan luisteren; hij wilde eigenlijk weten hoever haar weerspanning ging. Ik zag hem later nog meermalen bij haar; hij schiep zich de gelegenheid daartoe door boodschappen die Marta hem toevertrouwde. Magdalena ontving hem niet in haar kasteel (of hoofdgebouw van haar kasteel), maar in een bijgebouw. Ze vond behagen in zijn verschijning.

Jakobus had inderdaad een voornaam en imponerend voorkomen; hij sprak bezadigd, verstandig en op innemende wijze; zijn woorden waren vol wijsheid; zij veroorloofde hem haar te bezoeken, telkens als hij in het gewest zou komen. Anderzijds hield zij die bezoeken zo verborgen mogelijk, want ze was toen niet zonder relaties. De man met wie ze leefde, bleef onkundig van die gesprekken met Jakobus.

Deze toekomstige apostel **sprak haar op geen berispende wijze toe, maar met achting en vriendelijkheid**; hij prees haar groot verstand en nodigde haar uit om toch eens naar Jezus te komen luisteren, want een geestrijker man, een welsprekender redenaar zou zij nooit hebben gehoord; werkelijk was bij Hem veel te leren. Ge hoeft u niet bekommerd af te vragen, redeneerde hij, van welk een stand en gezindheid en klederdracht de andere toehoorders zullen zijn, ge moogt er in uw gewone opschik verschijnen.

Magdalena nam deze vriendelijke uitnodiging goedwillig aan; zij wilde er eens over nadenken; ze was ook zeer geneigd het te doen, en toch stelde ze zich nog zo ruw en weerbarstig aan, toen Marta

haar daarna hetzelfde dringend verzoek herhaalde. Overigens was Marta niet nader op de hoogte van Jakobus' betrekkingen met Magdalena; ik zag hem meerdere keren bij haar.

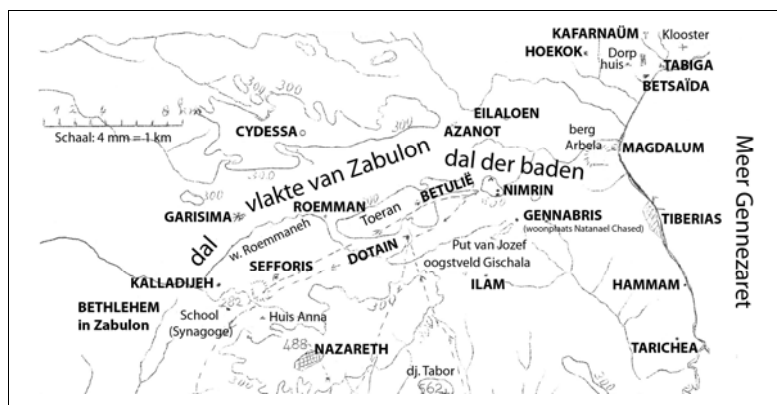
Geboortefeest van Magdalena's boel.

527.

Maandag, 22 juli; Feest der H. Maria Magdalena. –

Terwijl Jezus van Zedad huiswaarts reist (nr. 519) wordt Joannes in de late namiddag gevangen genomen.

Heden op mijn weg naar Kafarnaüm kwam ik ook te Magdalum bij Magdalena.

De namiddag was reeds gevorderd; er was een dansfeest aan de gang, ik meen naar aanleiding van de verjaardag van de man met wie zij toen samenhokte en die ik onlangs (gisteren) reeds gezien had. Hij was een jood en soldaat en lag hier te Magdalum in garnizoen²⁴⁷.

²⁴⁷ Magdalena's minnaar te Magdalum in garnizoen. – Volgens de Talmoed, als deze in dit punt geloofwaardig is, zou Magdalena eerst geleefd hebben met de Jood Pappus ben Juda.

Ik zag een dans (fasc. 12, nr. 379, voetnoot 141, midden); hij speelde zich af in een ruime prachtige zaal, naast de eetzaal. Ook hier in deze zaal konden de dansers en danseressen in grote spiegels hun eigen wendingen en buigingen zien. Aan de ene zijde was een verhoog met gekussende zitplaatsen en met aan de voorkant een afhangend behangsel. Hier zat Magdalena of wandelde zij met gasten op en neer; ik zag haar niet meedansen en ook schonk zij weinig aandacht aan de genodigden, noch dezen aan haar.

Het feest scheen ingericht tot hulde aan de hier ingedrongen man; de gasten beschouwden heel dit gebeuren als iets gewoons, normaal behorend bij het leven, waarbij geen angstvallige hoofdbrekerij te pas komt.

Het gezelschap bestond inderdaad uit lichtzinnig gespuis, ijdele vrouwen en meisjes, die naar de wereld en buiten de Wet leefden, uit officieren en beambten van Magdalum, uit avonturiers.

De muzikanten waren bijna allemaal kinderen, jongens en meisjes met kransen, fluiten en triangels. De dans was niet springend, noch ronddraaiend gelijk bij ons, maar bestond in een bestendig, sierlijk door mekaar wandelen, met kleine zwevende passen, die samengingen met een gestadig en bevallig heen en weer bewegen van het hele lichaam, van hoofd en handen. Op zichzelf waren die wiegende bewegingen gemeten en welvoeglijk, maar in zijn geheel was die dans niettemin een vertolking van allerhande driften en dwaasheden, een bestendig pronken, ophitsen en lokken met het lichaam.

De vrouwen hadden zeer lange slepen, maar waren niet gesluierd, zoals alle deftige Jodinnen bij de dans. Ook waren de handen hier

Na met hem gebroken te hebben, knoopte zij betrekkingen aan met een officier van Herodes Antipas; hij heette Panter en lag te Magdalum in garnizoen (D.B. Madeleine).

Magdalum ligt bij een wegsplitsing en bij een nauwe pas waar de zuidelijke weg tussen berg en Meer loopt en van strategisch belang is.

niet bedekt, zoals bij deze, maar nochtans raakten zij mekaars handen niet aan, tenzij met doeken die zij in de hand hielden. Ik heb in het algemeen, zelfs bij lichtvaardige Jodinnen, nooit een aanstotelijke vertrouwelijkheid met de mannen in de tegenwoordigheid van anderen gezien, ook geen kus, maar bij de heidenen en Romeinen was het gedrag tussen beide geslachten zeer los en lichtzinnig.

528.

De dansenden behoorden tot die zondige wereld van uiterlijk voorname, maar inwendig bedorven mensen, die volgens het vlees leven en hun schande en afschuwelijkheid met mooie kleren en verfijnde manieren bedekken. Nochtans, ook wat dit punt betreft, waren ze minder voornaam en beschaafd dan Magdalena's vroeger gezelschappen, die meer uit ontwikkelde, geestrijke mannen, geleerden en kunstbeoefenaars bestonden. In de vorige jaren las en maakte men er gedichten en raadsels²⁴⁸.

²⁴⁸ Gedichten en raadsels. – Dat de Joden er zin en smaak voor hadden, blijkt uit de gehele H. Schrift. Dit gold en geldt nog voor het ganse Oosten. Men kan er een uitgesproken neiging waarnemen om zijn gedachten raadselachtig en beeldrijk in te kleden.

Zedenleraars zagen er het middel in om waarheden en stellingen dieper en duurzamer in te scherpen. Heeft iemand zelf bijgedragen om via de oplossing van een raadsel of woordspeling een waarheid in te zien, dan blijft deze hem gemakkelijker bij. Deze leermethode vinden wij terug in heel de wijsheidsliteratuur van de Bijbel.

- De koningin van Saba bewonderde in Salomon de vlugheid in het maken en oplossen van raadsels (I Kon. 10, 1).
- Aan die fijnheid van geest dankte hij grotendeels zijn vermaardheid (Ekkli. 47, 17).
- Hiram, koning van Tyrus, die zelf een hofbeambte had met zin voor raadsels, stuurde aan Salomon raadsels ter oplossing.
- De H. Schrift hemelt de zoeker op, die de wijsheid der ouden verzamelt, zich in de spreuken en profetieën verdiept, duistere gelijkenissen achterhaalt en raadselachtige uitspraken oplost (Ekkli. 39, 1-3).

Bij feestmalen en in vriendenkringen werden gewoonlijk raadsels opgegeven en beantwoord. Ja, ook nog heden.

Ook hierdoor voelde zij duidelijker hoe diep zij gezonken was; daarom liet het feest haar onverschillig.

De dans had overdag plaats. Ik zag hen daarna in de spiegelzaal aan een prachtig bedekte tafel aanliggen. De vrouwen zaten aan de ene zijde bij elkaar, de mannen lagen aan de andere zijde aan. Magdalena zat tussen hen op een gekussende, beklede zetel. Nadat zij ter tafel gegaan waren, kwamen nog enige gasten binnen en dezen brachten het nieuws mee dat Herodes Joannes gevangen had doen nemen²⁴⁹. Deze tijding werd op instemmende toejuichingen, die deden walgen, onthaald.

Daar Magdalena er bedroefd over scheen en met enige woorden haar afkeuring te verstaan gaf, lachten de mannen haar uit en

“’s Avonds, zo weet de oostenkenner P. Gerrits, komen de bedoeïenenjongens bij elkaar en zijn een en al oor voor wat een oudere vertelt, of ze dansen in rijen tegenover elkaar, hun lichaam heen en weer wiegend en zingen liederen koorsgewijs, of geven raadsels op, zoals dat in Israëls tijd reeds de gewoonte was, gelijk men het in vele passages van het Oud Testament kan lezen.” (H. Land, 4^e jg. blz. 30; cfr. Recht. 12, 14-18).

²⁴⁹ Late bezoekers brengen het nieuws van Joannes' gevangenneming. Kan het nieuws er nu reeds zijn?

K. deed opmerken dat zijn leerlingen het nieuws aanstonds door heel het land verspreidden.

a) Joannes zelf had aangekondigd dat hij gevangen genomen zou worden.

Deze aankondiging werd wellicht aangedikt en werd er verspreid dat hij reeds gevangen was?

b) In geval Joannes reeds gevangen was, kon men het in de avond te Magdalum reeds weten. In die bergstreken wordt sensatienieuws van heuvel tot heuvel, van berg tot berg doorgegeven.

Dit las ik bij Mislin en dit vertelde mij de vrouw uit Mostaganem (Algiers), zodat in enkele uren een voornamen gebeurtenis het land door bekend is.

Guérin schrijft: “In de nacht hadden wij onder onze tent kreten horen weerklinken en van berg tot berg horen weergalmen; het waren de kreten van opstandige fellah's, die met de grootste snelheid op een afstand opgevangen werden om verder doorgegeven te worden. Het was een zeker ordewoord als signaal tot de opstand tegen de nieuwe pasja van Jeruzalem.”

begonnen met Joannes te spotten. Magdalena was hierover misnoegd en van droefheid overstelpt; zij verliet aanstonds de tafel en begaf zich in een aangrenzende kamer, waar kussenzetels stonden; het was haar woonkamer naast de eetzaal. Hierop verliet ik haar.

Brentano plaatst hier nog een paar bladzijden met mededelingen over Magdalena's meisjesgeschiedenis. Wij hebben deze verplaatst naar haar levensschets. Zo kunnen wij na volgend commentaar doorgaan met het openbaar leven van Jezus.

Jezus te Betanië.

529.

25 juli = 1 Ab; Nieuwe Maan. –

Het verhaal sluit aan bij nr. 509, volgt op 24 juli.

Verleden nacht (tussen 24 en 25 juli) zag ik Jezus met Lazarus en een vijftal Jeruzalemse leerlingen in de omstreken van Betulië (wellicht is bedoeld Betulië 2, op het Klein-Hermon-gebergte). De stad lag hoog en ik meende dat zij erdoor moesten, maar hun weg wendde zich er omheen. Daarna zag ik hen aan de oostzijde van Jizreël in een huis met tuin en voorhof binnentreden; het was een huis dat aan Lazarus toebehoorde. Men ging een eindwegs tussen wal en stadsmuur door. Dit huis was een soort halte- of rustherberg (private tweederangs herberg), maar toch behoorde er een voorhof en tuin bij.

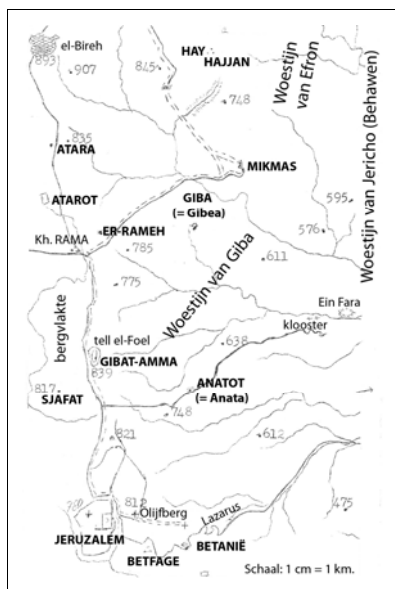
De leerlingen waren vooruitgegaan en hadden het ontbijt besteld. Hier woonde een trouwe dienaar van Lazarus; het was nog vroeg in de morgen, toen zij zich hier na hun aankomst de voeten wasten, het stof van hun klederen schudden, een klein ontbijt namen en eventjes rustten.

Van Jizreël gingen zij over een riviertje (de nahr Djaloeed), lieten Skytopolis en later (en veel verder) Salim aan hun linkerzijde en gingen over het uiteinde van een berg naar de Jordaan toe.

Dan staken zij, zuidelijker dan Samaria, de stroom over²⁵⁰. Daar het nu reeds nacht begon te worden, rustten zij enige uren uit op een berghoogte van de Jordanoever (oeverberg), waar enige hun bekende herders woonden.

26 juli. –

Vóór het dagaanbreken zag ik Jezus met Lazarus – de leerlingen waren verspreid langs korter wegen vooruitgegaan – weer over de Jordaan trekken en vervolgens tussen Hay en Gilgal de woestijn van Jericho doorkruisen; zij reisden de hele dag op eenzame paden, zonder in bevolkte plaatsen te komen, zodat zij onopgemerkt bleven.

²⁵⁰ Bedoeld zal hier wel zijn Samaria 3, thans es-Soemrah, 6 km ten westen van Jericho, zoals dit ook het geval was in nr. 360. (Wat wij er daar over zegden, zie fasc. 12, nr. 360, voetnoot 129).

Van daar terugkerend recht naar het westen, doorkruisen zij de woestijn van Jericho tussen Hay (bij Betel) en Gilgal, (zie volgend nr. 530).

Wanneer zij nu nog enkele uren van Betanië waren, ging Lazarus vooruit en Jezus zette wandelend zijn weg alleen voort; zij bezochten evenmin de herberg die Lazarus aan deze kant van de woestijn bezat.

In het kasteel te Betanië wist men reeds dat Jezus op komst was en daar wachtten nu op Hem:

- Saturninus,
- Nikodemus,
- Jozef van Arimatea en zijn neven,
 - Joannes Markus en
 - de zonen van Simeon,
 - de zonen van Joanna Chusa en
 - van Veronika en
- de drie zonen van een tempelbeambte, Obed genaamd en
- ook de leerlingen die met Jezus uit Galilea gekomen (en vooruit gegaan) waren.

Er waren bij Lazarus wel 15 mannen en ook verscheidene vrouwen, te weten:

- de weduwe van de genoemde Obed en moeder van de voormelde zonen en bloedverwante van Lazarus langs de moederlijke zijde, een bejaarde voorname vrouw,
- Veronika,
- Joanna Chusa,
- Suzanna en
- Maria de moeder van Joannes Markus, en
- Marta
- met haar verstandige, reeds bejaarde dienstmeid, een vrouw die daarna ook de Gemeente volgde en in het onderhoud van Jezus hielp voorzien;

in het geheel zeven (cfr. nr. 257, fasc. 10).

Deze hielden zich in alle stilte en in het geheim in het kasteel op en waren in de grote, onderaardse, overwelfde plaats vergaderd, waar ik ze ook reeds gezien heb kort vóór het Bitter Lijden.

(De onderaardse plaats is een soort ruime grot, zie schets hierna – K. noemt ze vaak).

Om 4 uur in de namiddag trad Jezus door een achterpoort (aan de noordkant van het domein) in de hoven van Lazarus. Deze ging Hem in een zaal (zie zelfde schets) tegemoet en waste Hem daar de voeten. Ik zag in deze zaal een diepe badkom aangelegd in de

vloer, waarin een kanaal, dat uit het huis (of keuken) kwam, uitmondde. Ik zag dat Marta in het huis (in die aangrenzende keuken) een mengeling van warm en koud water in het kanaal goot en dat het water in de badkom gevloeid kwam²⁵¹.

Jezus ging nu op de rand van het bekken zitten met de voeten in het water. Lazarus waste die en droogde ze af. Daarna schudde hij ook het stof van Jezus' klederen, bond Hem andere zolen aan de voeten en bood Hem spijs en drank aan, die daar gereed gezet waren.

531.

Nu begaf Jezus zich met hem langs een lange lovergang naar het huis (door het voor- of binnenhof naar het achter- of hoofdgebouw) en ging dan neer (*hinab*) in de onderaardse, gewelfde (driehoekige) zaal (grot die het hoofdgebouw verlengt). De vrouwen lieten hun sluiers vallen, vielen op hun knieën en bogen diep (met het voorhoofd tegen de grond). De mannen bogen enkel zeer diep.

Jezus groette en zegende allen. Dan gingen zij onmiddellijk ter tafel. De vrouwen zaten aan het ene einde der tafel op kussens, met de benen onder zich gekruist.

Nikodemus was diep bewogen en zeer begerig naar Jezus' woorden. De mannen spraken met verontwaardiging over de gevangenneming van Joannes.

Jezus bedaarde hen door te zeggen dat dit zo verlopen MOEST, dat het zo in Gods wil en

²⁵¹ Water uit de grond in een bekken vloeiende. – Het water kwam uit de aangrenzende keuken. De ontvangstzaal maakte deel uit van het gebouwencomplex.

In zijn boek 'Perzië', blz. 143 spreekt Dapper van een kleine springfontein onder de vloer in de rijke huizen. Het water spuit omhoog en valt neer in een bak die in de vloer gemaakt is; het dient tot afspoeling van allerlei dingen en loopt daarna langs ondergrondse riolen weg, alle onreinheid meevoerend, zonder iets op de vloer te laten.

beschikkingen lag en dat zij vermijden moesten over dergelijke dingen te spreken, om geen opzien te verwekken en geen nieuw gevaar uit te lokken. (Alles te vergelijken met nr. 508 en voetnoot 242 in zelfde nr.).

“Ware Joannes niet van het toneel verdwenen, zegde Jezus, dan kon ik met mijn werk nog niet beginnen; de bladeren van de bloesems moeten vallen, wanneer de vrucht begint te ontstaan.”

Zij spraken ook met misnoegen over de spionagedienst van de Farizeeën, maar Jezus beval hun ook *desaangaande de vrede en het stilzwijgen te bewaren. Hij beklaagde de Farizeeën met hun vervolgingsplannen en verhaalde de parabel van de onrechtvaardige huishouder.*

Er werd mij weerom aangetoond dat ook de Farizeeën onrechtvaardige huishouders waren, doch niet zo slim handelden als de huishouder uit de parabel, daar zij geen voorzorgen namen om op de dag van hun verwerping een toevlucht te hebben.

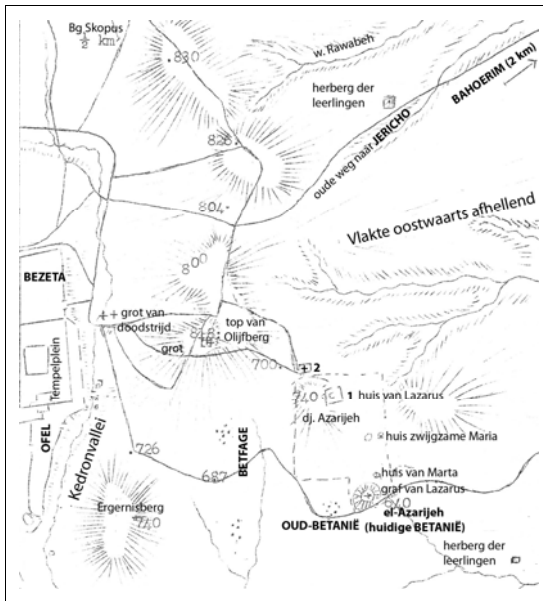
Na de maaltijd gingen zij in een andere zaal (huissynagoge), waar de lampen aangestoken waren. Jezus bad er de gebeden voor en zij begonnen de sabbat te vieren. Na nog een korte toespraak van Jezus tot de mannen, gingen zij ter ruste, Jezus sliep niet in zijn gewone kamer, die boven gelegen en naar de straat gekeerd was; zij sliepen allen in een rij van bijzondere kamers, in een gang waarboven een wandel terras is of een pad loopt²⁵².

²⁵² Waarboven een pad loopt. – Betekent niet op het platdak van het huis, maar hoger dan het huis op de heuvel.

K. zal Freiburg in Zwitserland alleen maar in visioen gezien hebben. Wellicht bedoelt zij het geval, waarover ik het volgende las in een gids: “De noordwestelijke poort hangt als het ware boven een afgrond van 200 m diep. Als men uit de richting van het dorp Morat die poort binnengaat, daalt men aanstonds weer af langs een trap van 120 treden in een straat met

Dit ziende dacht ik nog aan de huizen te Freiburg, waar er de straat ook boven loopt.

Toen alles in het huis nu stil was en allen in een diepe slaap gedompeld waren, stond Jezus van zijn bed op en ging alleen, onopgemerkt, naar de spelonk op de Olijfberg, waar Hij daags vóór zijn Bitter Lijden gebeden en zijn doodstrijd doorstaan heeft. *Ook nu bad Hij daar verscheidene uren tot zijn hemelse Vader om sterkte in zijn arbeid.* Vóór de dag aanbrak, keerde Hij onbemerkt naar Betanië terug²⁵³.

huizen waarvan de daken hetzelfde niveau hebben als de naburige straten. Van op een afstand zou men kunnen geloven dat de straten op de daken lopen.” (Baedeker).

²⁵³ Jezus ging ditmaal in de grot van de doodstrijd op de bodem van de Kedronvallei.

“Niet altijd kwam Jezus zo ver, zal K. verder zeggen, maar ging ook soms bidden in een andere grot.” (nl. bij de top van de Olijfberg, waar de Kerk van het Credo zou opgetrokken worden. Beide grotten zijn aangetekend op het kaartje hierboven).

27 juli; Sabbat. –

Ik zag Jezus met de verzamelde vrienden nog te Betanië verborgen. De drie zonen van Obed, die tempeldienaren waren, en andere die een werk in de tempel te verrichten hadden, gingen naar Jeruzalem. Ook vandaag zag ik niemand van de anderen buiten het huis gaan. Alles was stil en geen buitenstaander wist dat Jezus gekomen was en daar verbleef. Simon de melaatse zag ik nogmaals niet bij hen.

Heden, gedurende de maaltijd, deed Jezus verhalen over zijn verblijf onder de lieden van Opper-Galilea te Ameid, Adama en Seleucia. Daar de mannen heftig tegen de sekten uitvoeren, hoewel zij het deden uit goed bedoelde ijver, laakte Jezus hun harde woorden en verhaalde hun de parabel van de man, die op de weg naar Jericho, in de handen van rovers gevallen was en hoe een Samaritaan hem meer medelijden en liefde betoond had dan de leviet (Lk. 10, 30-37).

Lucas 10**De gelijkenis van de barmhartige Samaritaan**

25. En zie, een wetgeleerde stond op om Hem te verzoeken en zeide: Meester, wat moet ik doen om het eeuwige leven te beërven?
26. En Hij zeide tot hem: Wat staat in de wet geschreven? Hoe leest gij?
27. Hij antwoordde en zeide: Gij zult de Here, uw God, liefhebben uit geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw kracht en met geheel uw verstand, en uw naaste als uzelf.
28. En Hij zeide tot hem: Gij hebt juist geantwoord; doe dat en gij zult leven.
29. Maar hij wilde zich rechtvaardigen en zeide tot Jezus: En wie is mijn naaste?
30. Daarop hernam Jezus en zeide: Een zeker mens daalde af van Jeruzalem naar Jericho en viel in de handen van rovers, die hem niet alleen uitschudden, maar ook slagen gaven en weggingen, terwijl zij hem halfdood lieten liggen.
31. Bij geval daalde een priester af langs die weg: en deze zag hem, doch ging aan de overzijde voorbij.
32. Evenzo ging ook een Leviet langs die plaats, en hij zag hem en ging aan de overzijde voorbij.
33. Doch een Samaritaan, die op reis was, kwam in zijn nabijheid, en toen hij hem zag, werd hij met ontferming bewogen.
34. En hij ging naar hem toe, verbond zijn wonden, goot er olie en wijn op; en hij zette hem op zijn eigen rijdier, bracht hem naar een herberg en verzorgde hem.
35. En de volgende dag stelde hij de waard twee schellingen ter hand en zeide: Verzorg hem en mocht gij meer kosten hebben, dan zal ik ze u vergoeden, op mijn terugreis.

36. Wie van deze drie dunkt u, dat de naaste geweest is van de man, die in handen der rovers was gevallen?

37. Hij zeide: Die hem barmhartigheid bewezen heeft. En Jezus zeide tot hem: Ga heen, doe gij evenzo.

Uit: NBG-vertaling 1951

Ik heb deze parabel dikwijls horen verhalen, waarbij Jezus hem dan telkens (naar de omstandigheden of het beoogde doel) op een andere wijze toepaste.

Hij sprak hier ook over het strafgericht dat Jeruzalem over het hoofd hing.

Straks zal Jezus, van zuid naar noord door het land trekkend, een reeks boetepreken beginnen, waarbij Hij telkens Jeruzalem met ondergang zal bedreigen. Wij zullen daar een woord over zeggen bij nr. 537.

Toen hedennacht alles weer in rust was, *ging Jezus opnieuw in de spelonk van de Olijfberg bidden. Hij stortte overvloedige tranen en leed grote angst en benauwdheid. Hij was als een zoon die tot grote werken uittrekt en zich eerst aan de borst van zijn vader werpt om troost en sterkte te verkrijgen.*

Mijn gids zegde mij dat Jezus, telkens als Hij in Betanië was en ook maar een uurtje uitsparen kon, 's nachts hier kwam bidden (cfr. Lk. 22, 39). Dit was als een voorspel en een voorbereiding op zijn laatste angst bij de Olijfberg.

Er werd mij meegedeeld dat Jezus bij voorkeur hier op de Olijfberg kwam bidden, vooral

- omdat Adam en Eva, na hun verdrijving uit het paradijs, hier op de Olijfberg het eerst de weerbarstige, onherbergzame aarde hadden betreden. Ik zag hen in deze spelonk zielsbedroefd wenen en bidden.
- Ik zag dat Kaïn onder zijn werk hier in de hof van de Olijfberg zijn eerste haat tegen zijn broeder Abel opvatte en het besluit nam hem te doden; ik dacht daarbij aan Judas. Ik zag Kaïn zijn

broer in de omgeving van de Kalvarieberg vermoorden, waarna God hem hier weer op de Olijfberg om rekenschap vroeg. (Natuurlijk is het mij onmogelijk hierop commentaar te geven).

Met het dagaanbreken (28 juli) was Jezus reeds te Betanië terug. Hij zal, meen ik, morgennacht (28-29 juli) naar Bethoron gaan, waar de 12 leerlingen bijeen zijn geroepen. (zie begin van nr. 509; en verder begin van nr. 536).

Beraadslaging over in te richten herbergen.

533.

28 juli. –

Heden, nu de sabbat voorbij was (het was gisteren sabbat), besprak men de zaak waarvoor Jezus hoofdzakelijk naar Betanië gekomen was. De Heilige Vrouwen hadden nl. met droefheid vernomen dat Jezus en zijn gezellen op hun reizen al menige ontbering te verduren hadden gehad, vooral op de laatste spoedreis naar Tyrus; de ontbering was zo groot geweest, dat Jezus de harde broodkorsten, die Saturninus voor Hem bij elkaar had gebedeld, in het water had moeten weken om ze te kunnen eten (zie fasc. 13, nr. 461).

Daarom hadden deze vriendinnen van Jezus Hem het plan voorgesteld om voor Hem en zijn leerlingen op hun reizen herbergen in te richten en deze van alles te voorzien wat zij nodig konden hebben. *Jezus had hun opzet goedgekeurd; zij wilden dit plan nu nader onderzoeken en juist om dit met hen te bespreken was Jezus nu naar hier gekomen.*

Nu Jezus verklaarde dat Hij voortaan overal, in steden en dorpen, openlijk wilde gaan preken, boden Lazarus en de vriendinnen nogmaals hun diensten aan om herbergen voor Hem in te richten, te meer daar de Farizeeën

overall in de steden rondom Jeruzalem het volk opgehitst hadden om aan Jezus en de leerlingen zowel onderdak als alle voedsel te ontzeggen (cfr. Joa. 9, 22).

Zij baden derhalve de Heer hun de voornaamste uitgangspunten van zijn leerreizen, alsook het getal van zijn leerlingen te bepalen, om daarnaar het getal herbergen en de hoeveelheid voorraad te kunnen berekenen.

Hierop bepaalde Jezus de richting van zijn reizen, de voornaamste rust- en uitgangspunten, alsook, ten naaste bij, het aantal van zijn leerlingen. Toen besliste men dat er ongeveer vijftien herbergen opgericht zouden worden en wel over het hele land verspreid; ze zouden deels aan bevriende, deels verwante toezichthouders worden toevertrouwd. En wat den vreemde betreft, ook vanaf Galilea door het land Kaboel naar het gebied van Tyrus en Sidon toe.

534.

De H. Vrouwen overlegden nu tezamen welk district ieder van hen te verzorgen zou hebben en voor welk soort van zorg ieder van hen de meeste geschiktheid bezat. Zo bepaalden zij nu samen ieders aandeel in de keus en de aanstelling van de opzichters der herbergen, in het leveren van de benodigdheden: dekens, klederen, sandalen, in het reinigen en verstellen van deze dingen, in de bezorging van het brood en andere levensmiddelen en in alles wat met de onderneming samenhangt.

De beraadslaging had vóór en gedurende de maaltijd plaats en Marta was hier op en top in haar schik. Na de maaltijd werd door het lot uitgewezen welk deel in de onkosten ieder van hen op zich zou moeten nemen.

Daarna zag ik Jezus met Lazarus en met de vrienden en H. Vrouwen nog steeds heimelijk in de grote, overwelfde zaal vergaderd. Jezus zat aan de ene, ietwat hoger kant van die zaal op een zetel. De mannen zaten en stonden om Hem; de vrouwen

zaten aan de andere zijde der zaal op een verheven terras, dat van trappen voorzien en met tapijten en kussens belegd was.

Jesus leerde hier over de barmhartigheid van God jegens zijn volk. Hij had, zegde Jezus, tot zijn volk de ene profeet na de andere gezonden, maar dit volk had ze allen miskend en mishandeld, en zou nu ook in deze tijd de laatste genade verstoten en Hem ook zo vreselijk vervolgen.

Nadat Hij lang over dit onderwerp gesproken had, zeiden sommigen tot Hem: “Heer, vertel ons dit eens in een mooie parabel!” *Toen verhaalde Jezus weer de parabel van de koning die zijn zoon naar de wijnberg zendt, nadat de trouweloze wijngaardeniers al zijn dienaren overvallen en gedood hebben en hoe zij ook deze zoon ter dood brengen. (Mt. 21, 33-46).*

Matteüs 21

De gelijkenis van de onrechtvaardige pachters

33. Hoort een andere gelijkenis.

Er was een heer des huizes, die een wijngaard plantte, en er een heg omheen zette, en er een wijnpers in groef en een toren bouwde; en hij verhuurde die aan pachters en ging buitenslands.

34. Toen nu de tijd der vruchten naderde, zond hij zijn slaven naar die pachters om zijn vruchten in ontvangst te nemen.

35. Maar de pachters grepen zijn slaven, sloegen de ene, doodden de andere en stenigden een derde.

36. Hij zond weder andere slaven, nog meer dan eerst, en zij behandelden hen op dezelfde wijze.

37. Ten laatste zond hij zijn zoon tot hen, zeggende: Mijn zoon zullen zij ontzien.

38. Maar toen de pachters de zoon zagen, zeiden zij tot elkander: Dit is de erfgenaam, komt, laten wij hem doden om zijn erfenis aan ons te brengen.

39. En zij grepen hem en wierpen hem buiten de wijngaard en doodden hem.

40. Wanneer nu de heer van de wijngaard komt, wat zal hij met die pachters doen?

41. Zij zeiden tot Hem: Een kwade dood zal hij die kwaden doen sterven en de wijngaard zal hij verhuren aan andere pachters, die hem de vruchten op tijd zullen afleveren.

42. Jezus zeide tot hen: Hebt gij nooit gelezen in de Schriften: De steen, die de bouwlieden afgekeurd hadden, deze is tot een hoeksteen geworden; van de Here is dit geschied, en het is wonderlijk in onze ogen?

43. Daarom, Ik zeg u, dat het Koninkrijk Gods van u zal weggenomen worden en het zal gegeven worden aan een volk, dat de vruchten daarvan opbrengt.

44. [En wie op deze steen valt, zal verpletterd worden, en op wie hij valt, die zal hij vermorzelen.]

45. En toen de overpriesters en de Farizeeën zijn gelijkenissen hadden gehoord, begrepen zij, dat Hij hen bedoelde.

46. En hoewel zij Hem trachtten te grijpen, vreesden zij de scharen, daar die Hem voor een profeet hielden.

Uit: NBG-vertaling 1951

Na deze onderrichting gingen enige mannen uit de zaal en Jezus wandelde met anderen in de zaal op en neer. Marta, die voor haar werk, de vrouwen af en toe verliet, naderde nu tot Jezus en vertelde Hem met grote bezorgdheid, wat zij van Veronika over haar zuster Magdalena vernomen had.

535.

Terwijl Jezus aldus met de mannen in de zaal op en neer wandelde, zaten de vrouwen een soort van lotspel te spelen, ten bate van de voor Jezus in te richten herbergen; zij hadden een grote tafel op rollen tussen zich op het verhoog waar hun zitplaatsen waren.

Het bovendeel van deze tafel was een kas van 2 duimen hoog of dik en liep in 5 hoeken stervormig uit. Dit dikke tafelvlak was binnen hol en in compartimenten of vakken verdeeld.

In het bovenzvlak waren 5 diepe groeven aangebracht, die van de 5 scherpe uiterste punten naar het middenpunt liepen.

Tussen deze groeven waren verscheidene gaten geboord, die in de binnenvakken uitkwamen.

Ieder der vrouwen had lange snoeren vol parelen en vele andere kleine, kostbare edelstenen bij zich. Een zeker aantal hiervan werden volgens het spelreglement door elke vrouw dooreen en dicht tegeneen in één van die groeven gelegd.

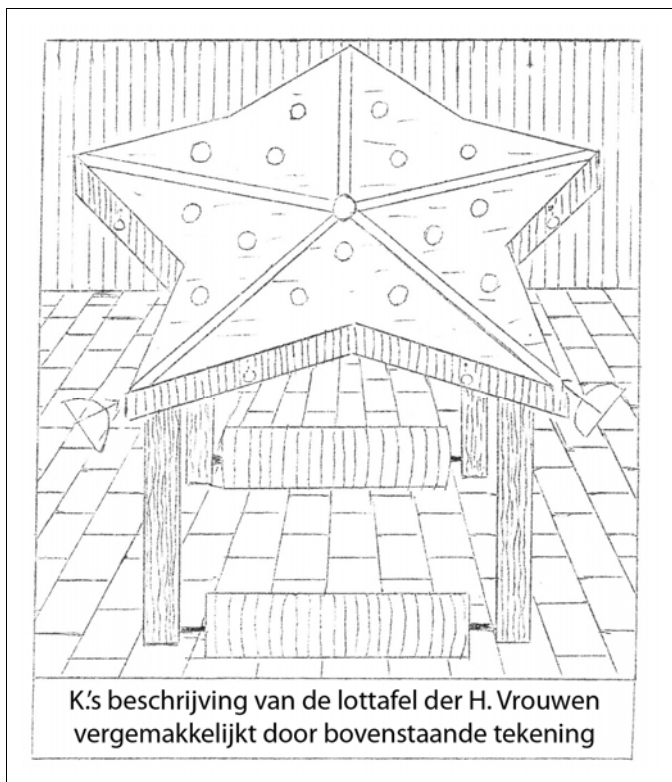
Dan legde de ene na de andere een kleine, fijne schietbus op het einde van de groef achter de laatste parel en schoot door een duw van de hand een kleine, fijne pijl uit de bus tegen de naaste parel.

Zo kreeg de gehele rij een stoot en sprongen enige parelen en edelsteentjes uit de rij, deze vielen door de openingen en gaten in het binnenste van de kas of rolden in andere groeven over.

Wanneer nu alle parelen uit groeven in de kast geschoten waren,

werd de tafel op haar rollen heen en weer geschud, waardoor de parelen en edelsteentjes, die in de holle kast terechtgekomen waren, in verscheidene kleiner afdelingen (of schofjes) vielen, die aan de rand van de tafel konden uitgetrokken worden.

Elk schuifje was vooraf aan één van de vrouwen toegewezen. Zo trok dan ieder der H. Vrouwen haar schofje uit en zag wat haar ten deel viel ter vervulling van het haar toegewezen dienstwerk en wat zij van haar juwelen verloren had.

K's beschrijving van de lottafel der H. Vrouwen
vergemakkelijkt door bovenstaande tekening

De weduwe van Obed had haar man nog niet lang verloren; zij was nog in de rouw. Korte tijd (d.i. een paar dagen) vóór Jezus doop was hij nog met de Heer bij Lazarus te Betanië geweest (zie

fasc. 10, nr. 251, midden en nr. 259). Twee maanden eerder dan Jezus was hij gedoopt, (zie fasc. 10, nr. 275, laatste alinea).

In het spel dat ik zo juist beschreven heb, verloren de vrouwen een zeer kostbare parel; ze was tussen hen neergevallen; zij ruimden alles uit de weg, en toen ze haar na zorgvuldig zoeken, eindelijk met grote vreugde weervonden, naderde *Jezus tot hen en vertelde hun de parabel van de verloren drachme* (Lk. 15, 8-10), *die eveneens met zoveel blijdschap teruggevonden werd.*

*Hij verzon een nieuwe parabel van de hier verloren parel, die zij, na vlijtig zoeken, tot hun algemene blijdschap weergevonden hadden, en Hij paste die op Magdalena toe. Hij noemde haar een parel, veel kostbaarder dan vele andere die van de lottafel der heilige Liefde op de grond gevallen en verloren gegaan waren*²⁵⁴.

²⁵⁴ In het verhaal van het lotspel der vrouwen was sprake van ongeveer 15 herbergen, die bij de reeds bestaande opgericht of ingericht zouden worden.

In de loop van K.'s verder verhalen vinden wij er 15 met de vermelding dat ze het gevolg waren van de beraadslaging der vrouwen te Betanië.

Hier vindt men ze alfabetisch gerangschikt en gevolgd door het nummer waarin ze genoemd worden:

- Abram: 974;
- Aroema: 330;
- Azanot: 1394;
- Betanië: 1654;
- Bezek: 671;
- Betsaïda-Julias: 1160;
- Damna: 1395;
- Dan: 1007-1008;
- Dotaïm: 981;
- Elkeze: 1107-1108;
- Gabara: 1217;

“Met welk een vreugde, zei Jezus, zult gij die kostbare parel weervinden!”

Toen vroegen de vrouwen diep ontroerd en vol verwachting:
“Ach Heer! zal deze parel nog weer te vinden zijn?” En Jezus sprak hun hoop in, doch vermaande hen om met nog

-
- Meroz: 797;
 - Naïm: 1285;
 - Regaba: 1335;
 - Tenat-Silo: 780.

De meeste toezichhouders waren Essenen; men kan dus ook hier enigszins bewaarheid zien het woord van Flavius Josephus: “Op reis vindt de Esseen altijd een onderkomen bij zijn geloofsgenoten.” (B.J. 154).

In het verhaal spreekt Jezus van ‘de lottafel der liefde’, waarvan menige parel te gronde valt.

Dit inspireert de volgende bedenking.

God bemint eerst en meest zichzelf en dit met een oneindige liefde, een liefde die in de H. Drie-eenheid een persoon is.

Hij wil door zijn schepselen verheerlijkt worden en aan deze verheerlijking is het geluk van het schepsel verbonden.

Hij wordt verheerlijkt door hun dienst, door hun trouw in beproeving en bekoring, waardoor ondertussen het schepsel ook gelouterd en een eeuwige beloning waardig wordt.

Maar die beproeving is een soort lotspel. Velen zullen immers niet trouw blijven. Dit is wel door God voorzien, maar de beproeving is onmisbaar en daarom waagt God dat riskante spel met de menselijke vrijheid.

Wie evenwel ter aarde gevallen is, moet blijven hopen; redding is steeds mogelijk.

Jezus zelf spoort ons aan om onvermoeid naar zulke verloren parelen te zoeken.

Mogen alle christenen deze opwekking als een gebod beschouwen en ijveren voor de bekering van zondaren, die vaak op hun hulp, hun gebed en offer aangewezen zijn.

groter vlijt naar deze parel te zoeken, dan de vrouw uit de parabel naar haar verloren drachme zocht, met nog groter ijver dan de herder zijn verloren schaapje naliep.

Hierop beloofden allen diep ontroerd nog vlijtiger en zorgvuldiger naar Magdalena te zullen zoeken, dan naar hun parel en zich oneindig meer te zullen heugen na haar weergevonden te hebben.

Een paar vrouwen baden heden ook de Heer dat Hij toch de jonge man van Samaria onder zijn leerlingen zou opnemen, die Hem na het paasfeest in Samaria op weg om die gunst gesmeekt had; zij roemden de grote deugd en wetenschap van die jongeling, die, naar ik vermoed, een bloedverwant van ene der vrouwen was.

Doch Jezus antwoordde haar dat het een wonder zou zijn, indien die jongeling zich ooit bij Hem aansloot. Naar één kant was hij blind; Jezus verklaarde dit nader: de onoverkoomlijke moeilijkheid bestond in zijn grote gehechtheid aan de aardse goederen (fasc. 13, nr. 435, 22 maart).

‘s Avonds troffen verscheidene mannen en vrouwen reeds toebereidselen om naar Bethoron te gaan; waar Jezus morgen wilde gaan leren. Maar de Heer was ondertussen heimelijk weer naar de Olijfberg gegaan en bad daar met grote ijver zeer intens.

Daarna ging Hij met Lazarus en Saturninus naar Bethoron; dit was wel zes uren van Betanië afgelegen.

Boetepreek in Bethoron en omstreken.

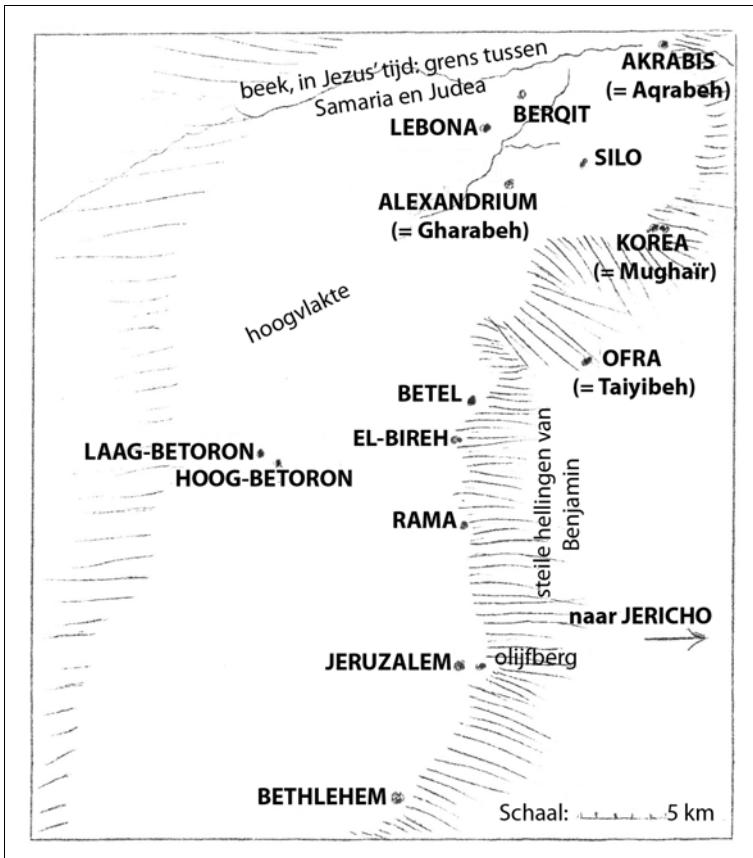
536.

29 juli. –

Om 1 uur in de nacht zag ik Jezus met Lazarus en Saturninus en een paar andere leerlingen in noordwestelijke richting door de

woestijn naar Bethoron trekken, een weg van ongeveer zes uren. (Bedoeld kan zijn de woestijn van Gibon, ten westen van de plaatselijke woestijntjes of steppegebieden van Giba en Efraïm. Hoog-Bethoron ligt 6 km ten noordwesten van Gibon.

De leerlingen die Hij daarheen ontboden had (nr. 509), waren reeds gisteren de gehele dag daar verzameld, in een herberg tussen twee elkaar hier kruisende woestijnen (of stepachtige valleien). De herberg lag zowat een uurtje ten oosten van het op een berg gelegen Bethoron (dus Hoog-Bethoron).

's Morgens zeer vroeg gingen zij Jezus een paar uren tegemoet; het waren Petrus, Andreas en hun halve broer Jonatan, Jakobus de Meerdere en de Mindere, Joannes en Judas Taddeüs, die voor de eerste maal meekwam, Filippus, Natanael Chased en naar ik meen, ook Natanael de bruidegom van Kana en een of twee van de zonen der weduwen.

Ik zag Jezus onder een boom in de woestijn enige tijden zitten onderrichten; Hij verhaalde nogmaals de parabel van de heer van de wijnberg, die zijn Zoon zendt. Eerst met de morgenschemering keerden zij naar de herberg terug (welke de leerlingen verlaten hadden om Jezus tegemoet te gaan). Ik zag hen wat eten. Saturninus had van de vrouwen geld in een beurs ontvangen en voor spijzen gezorgd.

Om 8 uur in de morgen zetten zij hun weg naar Bethoron voort; twee leerlingen gingen vooruit naar de woning van de synagoge-overste om de sleutels te vragen, omdat hun meester er het woord wilde voeren. Andere verspreidden zich in de straten en riepen de mensen naar de synagoge. Met zijn overige leerlingen ging Jezus er recht binnen en weldra was ze vol mensen.

537.

Jezus leerde nogmaals zeer streng over de parabel van de heer van de wijnberg, wiens knechten door de trouweloze wijngaardeniers gedood werden en die ten laatste zijn Zoon zond, dien zij ook vermoordden en hoe de Heer zijn wijnberg aan anderen zou verhuren. Ook sprak Hij over de vervolgingen tegen de profeten, over de gevangenneming van Joannes en hoe men gelijkelyk ook Hem reeds vervolgde en eindigen zou met de hand aan Hem te slaan. Hij besloot zijn rede met de aankondiging van het strafgericht, dat met al zijn wee over Jeruzalem zou komen.

Zijn bedreigingen veroorzaakten een grote opschudding onder de Joden. Enigen aanhoorden zijn woorden met vreugde, doch meer anderen morden vol verbittering: “Waar vandaan komt deze zo onverwacht weer naar hier? Hij verschijnt zo onaangemeld; men heeft niets van zijn komst gehoord.” (Jezus was te Betanië verborgen gebleven).

Anderen die vernomen hadden dat er in de herberg in het dal vrouwen uit zijn gevolg waren, gingen erheen om ze omtrent de bedoelingen van hun Meester te ondervragen.

In de herberg waren Veronika, Joanna Chusa en de weduwe van Obed aangekomen en hadden er een kleine maaltijd bereid. Hier kwam de Heer, *nadat Hij in de stad nog verscheidene koortslidders had genezen*. Staande at Hij een weinig met de leerlingen. Dan schortten zij hun kleeft op (door het tussen de gordel omhoog te trekken) voor de reis en trokken verder.

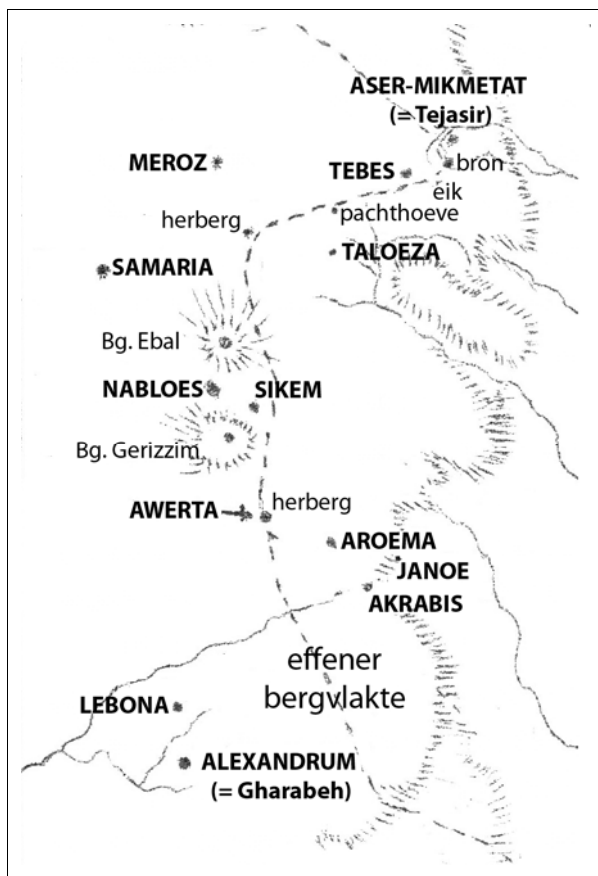
Nog heden zag ik Hem te Kibzaïm (Abuz + Qoeza, 2 uren ten zuiden van Sikem, zie fasc. 12, nr. 364, voetnoot 132), *en in enige andere kleine herdersgehuchten op gelijke wijze leren*. De leerlingen kwamen te Kibzaïm niet allen bij elkaar, maar verzamelden zich weer op de grenzen van Samaria in een groot herdershuis met meerdere bijgebouwen of zijvleugels.

Maria en Jozef waren daar op hun reis naar Bethlehem goed ontvangen geworden, nadat zij in andere huizen tevergeefs om onderkomen hadden gebeden.

Hier aten en sliepen zij; zij waren wel ten getale van 15. Lazarus en de vrouwen waren teruggekeerd²⁵⁵.

²⁵⁵ In fasc. 4 hebben wij dit huis verondersteld te Awerta, 6 km ten zuiden van Sikem, nabij het zuidelijk einde van de vallei Makhna, die aan de oostkant van de Gerizzimberg van noord naar zuid loopt.

Over dit herdershuis of herberg vindt men bijzonderheden in fasc. 4, nr. 108; zie ook kaart hierboven en de grote duidelijke kaart 3.

538.

30 juli. –

Heden zag ik Jezus en de leerlingen, nu eens verenigd, dan weer verspreid, met grote haast vele groter en kleiner plaatsen bezoeken in de omtrek hier van enige uren. Van hun namen

herinner ik me slechts Gabaä en ook Najjot, dat een uur of 4 van Kibzaïm ligt, waar Jezus gisteren was²⁵⁶.

²⁵⁶ Bij de laatste nummers die wij niet wilden onderbreken passen nochtans de volgende bemerkingsen.

In nr. 538 zijn genoemd **Gabaä (= Giba)** en **Najjot**.

Gabaä (= Giba) = Djeba. – Awerta = Giba Finneës. –

Dit Giba hier is onbekend en K. duidt geen ligging aan. Nochtans vinden wij een Djeba (= Giba) 13 km ten noordwesten van Sikem.

Ook van Awerta zelf vermoedt men dat zijn vroegere naam Giba Finneës zou kunnen geweest zijn.

Najjot bij / op het gebied van Rama (= Ramata = huidige Rentis). –

K. noemt ook Najjot en legt het 4 uren van Kibzaïm.

Najjot wordt in I Sam. 19, 18. 19. 22. 23; 20, 1 telkens genoemd in verband met Rama (= Ramata, = Ramataïm), in een uitdrukking zoals

- 'Massalot in Arbelis' of
- 'Hazazon-Tamar', d.i. 'Engel',
- nl. Najjot van (te, bij, op het gebied van) Ramata.

Nu, dit Ramata is dezelfde naam en plaats als het huidige Rentis (zie VOORREDE, nr. 4).

Rentis ligt 4 uren ten zuidwesten, van Kibzaïm; K. geeft juist dezelfde afstand aan.

Najjot zoekt men dus best op de hoogten ten oosten van Rentis.

Daar vindt men de grotten die aan Samuel en aan zijn school van profetenleerlingen een verblijf hebben verstrekt. Tot deze hoogten zond Samuel Saül vooruit om hem daar tot koning te zalven.

Van daar daalden beiden weer naar Ramata af. (I Sam. 9, 15. 25).

Een puntlijn op grote kaart 3 duidt de weg aan die Jezus met zijn leerlingen volgde om bij de herders en hun herberg bij het riviertje met het slechte water te komen.

Van dit riviertje met zijn snelle loop, vermits het van de Gerizzim afdaald zegt ook Guérin, die dezelfde weg als Jezus volgde: "Hoe verder men komt, hoe dieper het tussen de hellingen ingesloten ligt." (Sam. II, 177).

wadi Qana. –

Dit geldt ook op die plaats voor de wadi Qana, die vroeger de grens vormde tussen de stammen Efraïm en Manasse.

De woorden van K. "Het water van het riviertje was ook niet goed.", schijnen wel wat ironisch te klinken.

Het lijden dezer dagen is op de spits gedreven: spot en minachting, rusteloos reizen en verder trekken, de gehuchten aflopen en de mensen samenroepen, onverdraaglijke hitte, zoals het ook uit het evangelie blijkt (Joa. 4, 6-7), dit alles bekroond door de onmogelijkheid om na een zware dag een teug goed water te krijgen, het minste waarnaar zij konden verlangen.

De Voorzienigheid en Jezus zelf hadden het zo beschikt.

Morgen 31 juli, zou Jezus de Samaritaanse vrouw bekeren en deze grote, gevolgenrijke genade moest door lijden betaald en verkregen worden. De leerlingen moesten er hun tol toe bijdragen.

In het geestelijk leven kent men ook dagen en perioden, waarin alles tegenslaat en tot neerslachtingheid, zoniet tot moedeloosheid stemt.

Dan kan een tikje ironie goede diensten bewijzen, wanneer ook een verhoopte of voorziene troost ontglipt.

Men kan zichzelf bemoedigen, aan dit riviertje terugdenkend, met de woorden: "Kom, kom dit smakeloze water mag er ook nog bij."

Over de grens van Samaria, die herhaaldelijk veranderde, is een woord gezegd in fasc. 4, nr. 109, voetnoot 233.

Na de veroveringen van de Makkabeeën liep de grens zeer noordelijk, nl. over Akrabis, dat bijna even noordelijk ligt als het riviertje, waar Jezus nu is, en de wadi Qana.

De voornaamste bemerking die wij hier willen maken, betreft de *boeteprediking van Jezus op deze tocht naar het noorden.*

Voortdurend brengt Hij er de bekende parabel van de trouweloze wijngaardeniers bij te pas (Mt. 21, 33-46). Ze behelst de voorspelling van Jeruzalems ondergang.

Jezus is er mee begonnen te Betanië.

Nu herhaalt Hij die overal op heel zijn reis.

Hij zal ze ook later nog vaak herhalen en Jeruzalem bedreigen bij Kaïfas en op zijn kruisweg tegen de wenende vrouwen.

Ik heb opgeteld dat *Hij bij K. er 50 malen uitdrukkelijk op terugkomt*, afgezien van de paar keren dat zij zegt in 't algemeen, in het gerechtshof van Kaïfas en op zijn kruisweg tegen de wenende vrouwen.

Dit dreigend optreden heeft een duidelijk spoor nagelaten in de geschriften van Flavius Josephus. Hij heeft dit, de omstandigheden verdraaiend, als een dramatisch verhaal in zijn 'Joodse Oorlog' verwerkt.

Men moet inderdaad niet altijd letterlijk geloven wat hij zegt; hij schrikt er niet voor terug feiten in de tijd te verplaatsen en ze ook even te verdraaien om aan zijn verhalen een sensationeel karakter te geven. (Zie wat wij reeds hierover zegden in fasc. 7, nr. 189, voetnoot 403).

Zo kunnen wij Jezus herkennen in het volgende verhaal, dat op zichzelf onaanneembaar is: **“God heeft ons over onze nakende ondergang ondubbelzinnig gewaarschuwd.**

Hier vermeld ik enkele van de tekenen waardoor Hij ons tot bezinning heeft pogen te brengen:

- 1) Een komeet in de vorm van een zwaard hing een jaar lang boven Jeruzalem.”
- 2) (Over de tekenen 2, 3, 4 en 5 stappen wij heen; een paar daarvan zullen later in ons commentaar nog betrokken worden;
- 6) het 6^e teken schijnt ontleend te zijn aan de boeteprediking van Jezus, die wij zo even beschreven. Afgezien van enkele willekeurige, dramatische details, vinden wij Jezus er in terug:)

“Vier jaren voor het losbreken van de ramp (versta 40 jaren), terwijl Jeruzalem nog een tijdperk van vrede en voorspoed beleefde, kwam op het loofhutenfeest een man naar Jeruzalem (Jezus verscheen er op vele feesten), Jezus genaamd, de zoon van een simpele landman met name Ananus (best mogelijk verrichtte de timmerman Jozef ook tuin- en landwerk) *en hij riep: “Stem (= vonnis, ramp) uit het oosten, stem uit het westen, stem uit de vier windstreken, stem tegen Jeruzalem en tegen de tempel, stem tegen de nieuw gehuwden hetzij mannen hetzij vrouwen, stem tegen het gehele volk!”*

Dag en nacht (Jezus reisde veel in de nacht) doorkruiste Hij de stad onder het herhalen van die dreigende woorden. De magistraten konden die onheilsaankondigingen niet langer verkroppen; zij grepen hem vast en

GESELDEN Hem ONGENADIG, doch geen enkele klacht kwam van zijn lippen; *aldoor herhaalde Hij dezelfde woorden.*

De stadsoversten begonnen te vrezen dat iets goddelijks daarmee gemoeid mocht zijn – wat inderdaad het geval was, maar door de Joden niet toegegeven werd – en zij brachten Hem bij Albinus, landvoogd van Judea (natuurlijk kon Flavius Josephus, die het tafereel naar het jaar 70 verplaatst, niet schrijven: Pontius Pilatus).

Deze liet Hem geselen tot Hij zwom in zijn bloed. (Jezus viel inderdaad aan de voet der geselkolom in de plas van zijn bloed), *doch ook dit was niet in staat een klacht aan zijn lippen te ontrukken of zijn ontembare ijver te matigen. Bij elke slag herhaalde Hij met dreigende en klagende stem: “Jeruzalem, wee u!, wee u, Jeruzalem!” Degenen die Hem sloegen verwenste Hij niet.* (Hij bad integendeel voor zijn beulen).

Toen Albinus Hem de vraag stelde wie Hij was en van waar Hij kwam, (wat Pilatus inderdaad aan Jezus vroeg) en wat Hem op die manier deed profeteren, *antwoordde Hij geen enkel woord.* (Jezus echter zweeg, getuigt het Evangelie).

Hem voor gek houdend, liet hij Hem gaan. (Pilatus hield Hem voor dwaas, stuurde Hem naar Herodes die op zijn beurt Hem als een dwaas liet mishandelen).

De oorlog barstte dan eindelijk los, maar *hij ging op dezelfde wijze met zijn bedreigingen door: “Jeruzalem, wee u!, wee u, Jeruzalem!” Ook bedankte Hij niet degenen die in zijn onderhoud voorzagen* (althans niet uitbundig; na alles gedaan te hebben wat ge doen moest; zegt dan: wij zijn onnuttige dienaren, leerde Jezus).

Op feestdagen klonk zijn stem helderder. Ofschoon dit spel 7 jaren en 5 maanden aanhield, was zijn stem niet verdoofd. Bij de belegering van Jeruzalem zag men eindelijk zijn voorspellingen in vervulling gaan.

Hij liep langs de muren rond de stad (Jezus werd even buiten de muren gekruisigd), *steeds dezelfde woorden herhalend.*

Eens voegde Hij er aan toe: “Wee ook Mij!”, *werd door een steen aan het hoofd getroffen, viel neer en gaf de geest onder het herhalen van dezelfde bedreiging.* (Jezus boog het hoofd en stierf).

Flavius Josephus besluit dit verhaal met deze zedenles:

“Voor wie nadenkt, is het klaar dat de mens die ten onder gaat, zijn ongeluk alleen aan zichzelf toe te schrijven heeft. **God immers laat geen middelen**

In al die plaatsen gunde de Heer zich de tijd niet om ergens in een synagoge te leren; *Hij predikte in de open lucht op heuvelen midden in het landschap en op straten en openbare plaatsen in de steden of om het even waar Hij een groep of menigte mensen aantrof.*

- Sommige leerlingen scheidden zich van Jezus af en gingen vooruit, liepen de dalen af, bezochten de gehuchten en verspreid gelegen herdershuizen en nodigden alle mensen uit, die zij ontmoetten, om naar de plaatsen te komen, waar Jezus het woord zou voeren (cfr Lk. 10, 1).
- Andere leerlingen bleven ondertussen bij Jezus.

Allen doorstonden heden de hele dag op hun missiereis van dorp tot dorp ongelooflijke vermoeienissen en uitputtingen.

Ondertussen genas Jezus op zijn tocht ook zieken, die op verscheidene plaatsen gebracht waren en Hem aanriepen; er waren vele maanzuchtigen onder. Talrijke bezetenen liepen Hem al roepende na en *Hij gebod hun te zwijgen en zich te verwijderen*. Hetgeen zijn werk in deze dagen zeer bemoeilijkte was aan de ene kant de vooringenomenheid van zijn toehoorders tegen Hem, en aan de andere kant de laster, hoon en tegenwerking van de Farizeeën. Daar al deze plaatsen niet ver van Jeruzalem lagen, waren ze vol mannen die het tegen Jezus opgenomen hadden en besloten waren Hem te vervolgen. Het was toen daar, zoals nu in onze kleine steden hier, waar de massa de toonaangevers en luidschreeuwers klakkeloos napraat, zonder te onderzoeken hoe de zaken in elkander zitten.

Voeg daarbij het zo onvoorziene in het optreden van Jezus, die onverwacht, onaangekondigd verscheen met een talrijk gevolg van leerlingen, en die overal

onbeproefd om het heil van de mens te bewerken, het onheil van hem af te wenden. Door tal van tekenen geeft God te verstaan wat hij daarvoor te doen heeft.”

streng en dreigend was in zijn woord, evenals te Bethoron.

Inderdaad, overal kondigde Hij aan dat het nu de laatste genadetijd was en dat de tijd der rechtvaardigheid er op zou volgen. Voortdurend kwam Hij terug op de mishandelingen van de profeten, de gevangenneming van Joannes en de vervolgingen tegen Hemzelf.

Overal vertelde Hij ook de parabel van de heer van de wijnberg, die nu in een laatste, bijna hopeloze poging zijn eigen Zoon had gezonden; het nieuwe rijk was op handen; de Heer God wilde het geven aan zijn Zoon.

Daarbij riep Jezus herhaaldelijk “Wee” over Jeruzalem en over al degenen die zijn rijk zouden verstoten, Zijn genade afwijzen en geen boetvaardigheid doen.

Deze strenge en dreigende boetepreken werden slechts onderbroken door vele liefderijke handelingen en genezingen. Zo trok Hij van plaats tot plaats.

539.

De leerlingen kregen veel te verduren, waarvoor zij zeer gevoelig waren. Waar ze kwamen en Jezus aanmeldde, moesten zij dikwijls smaadwoorden horen als deze: “Zo, zo, is Hij daar weerom al? Waar komt Hij vandaan? Wat wil Hij toch? Is het Hem niet verboden?” Ook lachte men hen uit, bespotten hen en riep hun scheldwoorden naar het hoofd. Sommigen echter verheugden zich over Jezus' komst, doch dezulken waren niet talrijk. Niemand evenwel waagde het Jezus rechtstreeks aan te spreken. *Wanneer Hij, door zijn leerlingen omringd, tot het volk sprak, of wanneer zij Hem in de straten vergezelden, dan wendden alle schreeuwers zich met hun*

bezwaren tot hen, versperden hun de weg en vroegen hun uitleg en rekenschap van zijn strenge woorden en dreigementen, die zij maar half of verkeerd verstaan hadden. Daartussen weergalmden dan de toejuichingen en het vreugdegeroep van goedgezinden.

Genas Hij zieken, dit ergerde de bozen, zij verwijderden zich dan, en zo duurde dit tot de avond. De dag was verlopen onder snelle en moeilijke reizen zonder verpozen, verkwikking, rust of lafenis.

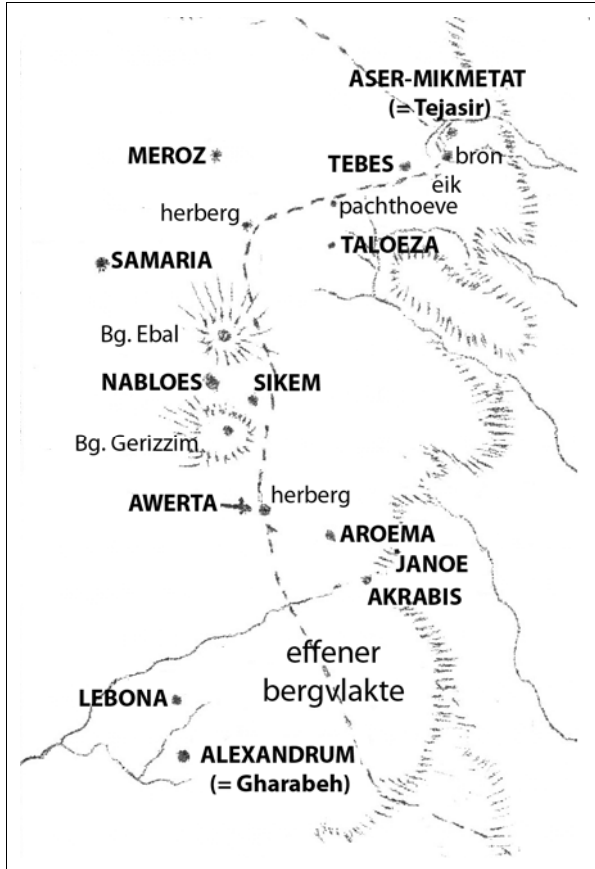
Ik zag hen 's avonds in hetzelfde herdershuis als gisteren hun intrek nemen; ik meen gezien te hebben dat men er hun de voeten waste.

Ik bemerkte ook hoe zwak en menselijk de leerlingen nog waren, hoe zij vaak, terwijl Hij aldus preekte en zij ondervraagd werden, de hoofden samen staken en bekenden niet te begrijpen wat Hij eigenlijk voorhad; zij waren niet tevreden met hun lot; zij dachten ieder voor zich: "We hebben ons werk en familie verlaten en nu vinden wij niets dan verwarring, onzekerheid en tegenspraak. Wat is dat voor een rijk, waarover Hij het altijd heeft? Wil Hij het op zo'n manier veroveren en in bezit nemen? Zal er werkelijk ooit iets van terecht komen?" Zo dachten en morden zij, maar zij hielden hun gevoelens in zich verborgen, hoewel zij vaak niet konden beletten dat het zich verried.

Joannes alleen gedroeg zich volgzaam als een kind, zeer gehoorzaam en onbeangst.

En toch hadden zij reeds zo vele wonderen gezien en zagen er nog gedurig. Buitengewoon ontroerend was het te zien *hoe Jezus al die gedachten in hun ziel las en kende, doch hun ontevredenheid niet met ontevredenheid beantwoordde: Hij bleef zichzelf gelijk, behield zijn helder gelaat, zijn kalmte, welwillendheid en liefde jegens hen en volbracht onweerstaanbaar zijn taak.*

Zij hebben nog tot in de nacht gegaan en in een dal, aan deze zijde van een riviertje, dat de grens van Samaria vormt, bij enige herders overnacht, bij wie zij (met zo velen) weinig of niets konden krijgen; zelfs het water uit het riviertje was niet goed te drinken; het riviertje was smal en hier, niet verre van zijn oorsprong aan de voet van de Gerizzim, had het een snelle loop naar het westen (zie puntlijn, grote kaart 3).

Mededelingen.

In het 1^e fascikel (aflevering) van Emmanuel heeft Katarina het over de Essenen gehad. In nr. 5 zegde zij ondermeer: “Ik zag hen driemaal in het jaar naar de tempel gaan.”

Nu, door de geleerden werd en wordt vrij algemeen aangenomen dat ze zich radicaal van de tempel en zijn eredienst hadden afgezonderd en een eigen eredienst volgden. Dit uit reactie tegen een ingedrongen, onwettige priesterdynastie, die begon met de afvallige Alkimus. Hij was door Antiochus Eupater in de plaats van de vrome Onias tot hogepriester aangesteld (zie fasc. 7, nr. 181, voetnoot 387).

Iemand ontkende radicaal het zo juist geciteerde woord van K. “Uitgesloten dat zij nog betrekkingen met de tempel onderhielden”, was zijn opwerping.

Ondertussen is een verrassende vondst haar in het gelijk komen stellen, die ons commentaar op haar gezegde in fasc. 1, nr. 5, voetnoot 14, niet weinig verstevigt.

In ‘De Standaard’ van 20 januari 1972 verscheen een artikel met het opschrift: ‘Tempelrol’ werpt nieuw licht op de bronnen van het christendom. Deze rol is de grootste van de in 1947 te Qoemram ontdekte Dode-Zee-documenten; ze is 7 m lang en telt 66 kolommen.

Haar belang is aldus te omschrijven: Voor de 1e keer toont een document ons de basisleer van de Essenen met betrekking tot de eredienst in de tempel te Jeruzalem.

In tegenstelling met wat tot nog toe werd aangenomen, **geloofden de Essenen wél in de tempelcultus en namen zij een nog veel strengere positie in, wat betreft de voorschriften van reinheid en onreinheid.**

Tot dusver oordeelden de meeste geleerden dat de ongewone stichting van een joods monnikenklooster te maken had met hun verzet tegen de nieuwe priesterdynastie in de tijd van de Makkabeese opstand (165 vóór Chr.). Wij zagen vroeger dat de Essenen veel eerder bestonden onder een andere naam fasc. 1, nr.3, voetnoot 6).

Men vermoedt, zo vervolgt het Standaardartikel, dat zij niets meer te maken wilden hebben met een tempeldienst die onrechtmatig door onbevoegden uitgeoefend werd.

Volgens de Essenen verliep de tempeldienst en was zelfs het grondplan van de tempel niet naar hun zin en Mozaïsche vereisten, maar zij bleven hopen dat zij in de Messiaanse tijd naar Jeruzalem terug zouden keren en er de tempeldienst weer inrichten volgens hun opvattingen.

Hun deelname eraan was derhalve beperkt (zo brachten zij ondermeer volgens de zienster, geen bloedige offeranden meer) en zij hielden er een eigen eredienst op na.

Ook inzake geloof huldigden zij opvattingen in de marge van het officiële Jodendom, dat toen hoofdzakelijk door farizese stromingen beheerst was.

(Samengevat naar het dagbladartikel, dat de meningen weergeeft van de joodse archeoloog Jadin, professor aan de Hebreeuwse universiteit te Jeruzalem).